AMMONII

HERMEAE IN V. PORPHYRII VOCES Commentarii,

PER IOANNEM BAPTISTAM *Rasarium latinitate donati.*

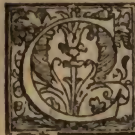
VIRTVTE DVCE

COMITE FORTVNA.

VENETIIS. MDLV.

IOANNI BAPTISTAE SPEciano uiro amplissimo, Ioannes Baptista Rasarius.

VM Illud Hesiodium, quod eadē mensura reddere iubet, qua quis acceperit, aut etiam cumulatiore, si possit, in animo meo uersaretur, & tua in me beneficia memoria repeterem: sic mecum planè statuebam, nisi præter obseruantiam, qua te colo, monimentum aliquod grati saltem animi mei, posteritati etiam extaret, mihi ipsi non satisfecisse. Itaq; cum superioribus diebus Ammonium Porphyrij interpretem, qui Academicorum, & Peripateticorum sectam uehementer est secutus, latine reddidissem, cúmque peruulgari, atque edi uellem, curaui, ut in tuo nomine in publicū referretur. id quod à me non propterea factum est, quod putarem te indigere opera mea in dialecticis, ad quorū perceptionem hic libellus aditum patefecit, cum sis omni liberali doctrina politissimus, uerum, ut si parem tibi pro meritis in me collatis, quæ multa, & magna sunt, gratiam referre non possem, hoc saltem munusculum aliquam meæ ergæ te summæ obseruantiæ significationem haberet. ego autem uoluntatem tibi profecto emetiar, sed rem ipsam ne unquam quidem posse uideor, idque ut ignoscas à te peto. Accipias igitur hoc opusculnm ea, qua potuit à me, diligentia lucubratum.

AMMONIVS IN PORPHYRII INTRODVCTIONEM.

Ioanne Baptista Rasario interprete.

VONIAM de philosophia disputationem instituimus, necesse est, ut quid ea sit, cognoscamus. is enim qui aliquid aggreditur, quid illud sit; prænoscat oportet, quò rem studiosius, & diligentius persequatur, sed cum ex definitionibus res nobis manifestæ fiant, quonam pacto quippiam ex definitione percipiemus, nisi quid ea sit, prius didicerimus? igitur definitio est oratio, quæ id quod definitur, explicat quid sit, quam breuissime: & nomen ab agrorum terminis per translationem traxit: nam ut illi rura aliena à nostris distinguunt, sic definitiones rem assumunt ac à cæteris omnibus disiungunt. nunc igitur, quandoquidem ita necessitas cogit, Philosophiæ definitiones exponemus. ueluti enim cum rudimenta Grammatices ordimur, Grammaticen earum rerum, quæ à poetis historicisq; dicuntur, scientiam esse definimus, eodemq; modo cum primum ad initia Oratoriæ facultatis accedimus, illam orationis ad persuadendum accommodatæ uim esse quandam arte coniunctam in ciuilibus causis, cuius bene dicere sit finis, affirmamus, sic philosophiæ definitio percipienda est, quo-

niam ea reliquis ſcientiis, & artibus definitiones tradit. Omnis igitur ſcientia, atque ars ſubiectum aliquod, & finem habet, ſubiectum illud appellatur, de quo agitur, finis, ad quem mentis aciem intendimus, & quem ſtatuendum eſſe deſideramus, uelut hac exẽpli appoſitione perſpicuum, ac planum fiet. Medicinæ ſubiecta ſunt humana corpora, quoniam in iis uerſatur, eiuſdem finis eſt, ualetudinem recuperare, ſiquidem eò ſolum medicus tendit. ligna quoque fabro lignario ſubiiciuntur, isq́ illis finis eſt conſtitutus, abacum ut efficiat. quod in cauſa eſt, ut omnis definitio ex ſubiecto, aut fine, aut ab utriſq́ ſimul iunctis aſſumatur. Ex ſubiecto, hoc modo. Medicina ars eſt, quæ in humanis corporibus uerſatur. A fine autem ſic. Medicina eſt ars ualetudinis. Ex utriſq́, Medicina eſt, quæ in humanis corporibus uerſatur, & ualetudinis ars eſt. Aſtronomia quoque cum ſcientia ſit, cœleſtia corpora habet ſubiecta, finemq́, motuum ipſorum cognitionem. quid igitur philoſophiæ ſubiiciatur, quidq́ finis ſit, percipiamus, ut illius definitionem tradere poſſimus. Animaduertendum enim eſt, cũ reliquę artes ſcientiæq́ oẽs in peculiaribus quibuſdam uerſentur, ut ars fabri lignorũ, in lignis tantũ, & aſtronomia in ſolis aſtris, ſolam philoſophiam in omnibus, quæ ſunt, uerſari, finemq́ habere, non ut illa efficiat omnia, ſed ut cognoſcat. multæ itaq́ philoſophiæ definitiones tradũtur: nam multi ueterũ pluribus illã modis definierunt. ac ne oẽs, quas nonnulli ambitione magis, quã rei neceſſitate adducti, memoriæ prodiderunt, recenſeamus: quinq́, uel paulo plures cõmemora

bimus, quarũ duæ ex subiecto, duæq; ex fine oriuntur. quinta propter eam, quam ad cæteras artes habet, excellentiam apponitur. iis præterea sexta, quæ ex ui nominis assumitur, accedet. Prima igitur definitio hæc est, Philosophia est rerum, ut sunt, cognitio. Philosopho non singulos, qui inter uiuos agunt, homines ad unum scire, sed hominis tantum naturam cognoscere, propositum est, utpote qui rei cuiusque uim, & notionem contempletur. Alteram philosophię definitionem hanc esse uoluit princeps ingenij, & doctrinæ Plato. Philosophia est cognitio rerum diuinarum, atque humanarum. constat tamen inter omnes hanc nihil à prima discrepare: hoc tantum habent discriminis, ut hæc notior, atque apertior præcedenti uideatur. nam cum Plato res diuideret, quæ sempiternę essent, diuinas, caducas uero, & ortui, interituiq; subiectas, humanas appellauit. definitiones igitur, quæ ex subiecto sumuntur, patefactæ iam sunt: illæ quidẽ, sed nihil inter se differũt, præterquã quod hæc notior sit, illa minus cognita. Tertiã, q̃ ex fine est, Homerus philosophorũ Plato sic literis, monimentisq; consignauit. philosophia homini cũ Deo similitudo est, quantũ homo assequi potest. nã cũ duplex Dei sit actio, notionis, qua cuncta cognoscit, quod sic poetæ attestantur,

Dij omnia norunt.

& inferiorum prouidentiæ, qua mundum uniuersum gubernat, ut iidem poetæ inquiunt,

Dat bona perpetuo summi regnator Olympi.

Philosophus operam dat, ut Deo quàm similimus euadat: uult enim omnia speculari, quod omnia

consideret, & prouidere, quod inferiora gubernet: siquidem & iudicat, & leges præscribit, ita fit, ut philosophia merito sit homini cum Deo similitudo. Illud autem, quantum homo consequi potest, recte ad definitionem adiungitur, quippe cum nec eadem cognitio sit, nec prouidentia.

Neque enim simile est genus unquam,
Immortale Deum, atque hominum, terra egressorum;

Quorum n. cuiusq; uis, atq; natura diuersa est, eorundem quoque perfectiones diuersæ sunt. quod in cæteris etiam animantibus, homine uidelicet, atq; equo clarum est, & perspicuum, quorum quia differt natura, dissimiles esse perfectiones comperiuntur. quippe cum hominis perfectio sit honeste .i. cum uirtute uiuere, equi uero, acrem, ueloceq;, & bello idoneum esse. Quin etiam in brutis, quæ sunt rationis expertia, nunquam finem et perfectiones diuersas, nisi naturas quoque diuersas uideremus: nam aliud cani est natura. aliud boui, aliud homini. quod si in iis, quanto magis in homine, ac Deo? ex quo fit, ut cum non parum dissimiles habeant naturas, dissimiles itidem perfectiones habere cogantur. iustis igitur de causis, quantum homo assequi potest, definitioni adiectum est, philosophia itaque est, quantum assequi homo potest, Dei similitudo, quid uero, ut sic definiretur, fuerit in causa, dicendum est nobis. quoniam, ut diximus, duplex est Dei uis, cognitionis, & actionis, ita in animis nostris contemplatio, & actio sunt, quæ efficiunt, ut cum philosophus utranque animi partem ornare cupiat, uel dum rerum omnium naturam, quomodo se ha-

beat, perscrutatur, tum etiam cum patibiles uires animi cum diuinarum rerum contemplatione coniungit, supra hominem extollatur: idq; in causa fuit, ut Plato Philosophiam, quantum homo assequi potest, Dei similitudinem esse definiuerit. Sequitur altera ex fine definitio. Philosophia commentatio mortis est. at quoniam hæc definitio Philosophiam mortis esse commentationem declarat, quomodo ea intelligenda sit, reserabimus. Cleombrotus quidam, cum eum diuini Platonis librum, qui est de animo, indiligenter euolueret, philosophumq; mortem meditari debere uideret, ignarus quid sibi uellet mortis illa commentatio, murum ascendit, seq; inde abiecit. id quod poetæ cuiusdam epigrammate nobis est notum, atque testatum.

Phœbe uale dixit: deq; arce Cleombrotus alta
Se dedit in Stygios Ambraciota lacus,
Nullum in morte malũ ratus esse; sed aurea dicta
Phædonis de anima non bene nota sequens.

Huius igitur horribilis casus in causa fuit ignorantia. nam quomodo mortis meditatio intelligenda esset, considerare debuerat: præsertim cum sibi manus inferre, nemini licere iis uerbis moneat ille longe omnium quicunq; fuerunt, grauitate dicẽdi princeps Plato, Et enim, inquit, sermo ille, qui de ĳs arcanis habetur, hominem ueluti in quadam esse custodia, ut ex illa seipsum soluere, aut aufugere non deceat; magnus mihi quidem & ualde abstrusus uidetur. atque hæc quidem ille. nefas igitur est, quenquam sibi ipsi mortem consciscere, nam quemadmodum leges uetant, cum

qui uinctus in custodiis habetur, ulla carceris uincula rumpere, ita etiam dominans ille in nobis Deus, qui corporis nostri uinculum diuina prouidentia sua coniunxit, uetat iniussu hinc nos suo demigrare. q; si ita se res habet, quonammodo philosophiam mortis commentationem dicemus? mentes uestras adhibete, & hunc uobis ex animo scrupulum euellam. nam cũ homo constet ex anima, & corpore, ut ex duobus cõponitur, ita & animæ discessus à corpore duplex erit. est enim quoddam naturale uinculum, cuius beneficio corpus animæ alligatur, uitalemq; ab ipsa spiritũ trahit, quoddam uero uoluntarium quo corpori coniungitur eidem seruiens, & subiecta: duplex igitur erit solutio, una, per quam corpus ab anima, altera, per quam anima soluetur à corpore. mors quoque duplex erit, altera naturalis, cui omnes obnoxij sumus, quam obimus, cum corpus ab anima separatur, & altera uoluntaria, cum scilicet philosophi contemplationibus animum à corpore disiungunt. philosophi igitur mortem meditari, idest animum à rebus corporeis seuocare dicuntur. hoc præterea non est ignorandum, cum corpus ab anima secernitur, animam omnino à corpore non segregari. tantopere enim animæ corpora diligunt, ut etiam post mortem in amore perseuerẽt: quocirca nonnulli umbrosas prope tumulos apparitiones ob eam causam uideri existimant. sed neq; cum anima à corpore, corpus ab anima penitus seiungetur. philosophi enim, qui adhuc uita fruuntur, & philosophiæ parẽt, seipsos à corporibus abducunt. Philosophia igitur est mortis, hoc est animæ secretionis à corpore,

meditatio. Restat ut quæramus, si Philosophia finem habet, eorum quæ sunt cognitionem, quo iure primam definitionem, quæ ait philosophiam esse, rerum prout sunt, cognitionem, & eam, qua Philosophiam rerum diuinarum, & humanarum cognitionem esse affirmamus, ex subiecto, & non ex fine assumi dictum sit: nam uelut Medicinæ scientiam, quatenus in humanis corporibus uersatur, ex subiecto, & dum efficit ualetudinem, ex fine, ad quem intendit, definiri asseruimus, ita quoque de Philosophia dicendum fuerat, quæ si finem habet rerum cognitionem, superiores definitiones ex fine deriuari necesse est dicamus. primum illud uos scire uolo, cum duo Philosophiæ sint genera, primum quo contemplamur, alterum quod est in actione, duos item fines sortitam esse. quando enim Philosophiam mortis meditationem dicimus esse, illam ex fine, qui in actione est, definimus: at cum rerũ, ut sunt, cognitionem, ex co[illegible] explicamus, qui cognitione comprehenditur. cum uero dei similitudinem, quantum assequi mortalis potest, definitio, ex utrisque fit, Medicina, quæ mista est, quantum ex contemplatione tantummodo definitur, scientia dicitur, quæ in corporibus humanis uersatur, quam sane definitionẽ ex subiecto non iniuria sumi dicemus quãdo autem ex eo, cuius gratia fit contemplatio, ualetudinem efficiens dicitur, ex fine definietur. at philosophia cũ simplicem formam contemplantem habeat, (nam id solum in causa est, ut rerum cognitio habeatur) aliam ex subiecto, aliam ex fine definitionem suscipere nequaquã potest, nam cognitio aliquorum cognitio est,

at quoniam cognitionis,& aliquorum cognitionis ea dem comprehensio est, atque intellectio, siue ex subiecto quispiam dixerit definitionem, siue ex fine, non errabit: erit tamen potius ex utrisque: sed nos fortassis ad aliarum definitionum distinctionem, eius uidelicet quę dicebat, similitudinem Dei, quo ad eius ab homine fieri posset, quæ in quibus similitudo esset, non determinabat, & illius, quæ mortis meditationem inquibat, has definitiones sumi ex subiecto confessi sumus. Quinta definitio ea est, quam Aristoteles longe omnibus præstans & ingenio, & diligentia, propter philosophiæ ad reliquas tũ artes, tum scientias excellentiam, sic tradidit. Philosophia artium ars est, scientiarumq; sciẽtia. quodam enim modo ad hanc omnia referri posse intelligebat. Cognitiones tũ artibus, tum scientiis conueniunt. artes uero ipsæ, sciẽtiæq; nihil inter se rationibus differũt. cuiusq; enim artis rationes per seipsas non uariantur. at materiæ ratione distinguuntur: quippe cum scientia, ut astronomia, geometria, & arithmetice in iis existant, quæ semper eadem sunt, artes uero in iis, quæ plerunque immutantur. quibus quidem fit rebus, ut geometricæ rationes mutari non queant, ut ex hoc planum, atque apertum est. in omni circulo à medio ad circuitum omnia interualla æqualiter distant. hoc enim semper eodem se habet modo, medicinæ uero rationes mutantur, ut cum dicimus, contraria sunt cõtrariis medicamina. id quod fit, quoniam medicina non semper in eodem existit: ac primum propterea quod omnibus morbis remedium non inuehitur. quid si quispiam mortifero morbo uę

geretur: præterea morbi non semper contrariis, sed plerunque similibus curantur: ut in iis, quæ accidunt, usu uenit. nam sæpe homines ægri morbo graui, cum æstu, febrique iactantur, si aquam gelidam biberit, prius releuari uidentur: deinde multo grauius, uehementiusque affliciantur. philosophia igitur omnibus, & artibus, & scientiis principia dedit: ut geometriæ uniuersas rationes: inuestigare enim uniuersa, philosophorum est. geometres etiam punctum indiuiduum sumit & magnitudinis sectionem infinitam facit: atque iis principiis utitur absque demonstratione. sed hæc philosophus sic probat. Omne terminans terminato una dimensione minus est, corpus tribus præditum dimensionibus, latitudine, longitudine, & altitudine, à superficie circunscribitur, quæ duabus dimensionibus longitudine, & latitudine constat: non enim habet altitudinem, qua minor corpore existit. extremitas item cui duo interualla sunt, longitudo scilicet & latitudo, à linea finitur: quæ in solam longitudinem extenditur, quæ itidem à puncto terminatur. at punctum cum indiuiduum sit, nulla alia terminatione concludetur. omne igitur terminans terminato una dimensione minus est, omnem deinde magnitudinem infinitam diuisionem admittere, sic philosophus demonstrabit. Sectio omnis fit per puncta, ex quorum concursione nullum corpus compactũ, & coagmentatum inuenimus; corpus igitur per puncta distinctum tribus dimensionibus constabit. id quod euenit, quoniam à diuisione nihil quicquam à corpore præter quãti magnitudinem auferri uidetur, adeo

ut tres illæ dimensiones remaneant. corporis igitur ratio sectionẽ interminatam suscipit, quod si minus fieri posse propter ingenitam nobis imbecillitatem uidebitur, id tamen ob eam causam non erit sublatum. Philosophia medicinæ quoque quatuor elementa impertitur. cum enim philosophi quatuor elementa demonstrarent esse, idque medici comprobarent, tot etiã ad ortum corporũ, & uulgatis illis quidẽ, sed nõ pluribus, aut paucioribus opus esse fassi sunt: ex quibus inquã elementis quatuor humores oriri aiunt, quos ab illis elementis remotis cognatione quadam deriuari affirmant. Rhetorices quoque principia à Philosophia ducuntur: quandoquidem orator accipit exemplum, & enthymema, quæ inductioni, ratiocinationique comparantur. ut enim ratiocinatio uera est, cum habet necessitatem in sese, ita quoque enthymema uerũ erit, quod una propositione à ratiocinatione superatur: quamobrem ratiocinationis etiam imperfectę nomen sortitur. Ratiocinatio inquam oratio est, in qua positis quibusdam aliud quiddam, quam quæ posita sunt, ex iis ipsis quæ posita sint, necessario efficitur. pari etiam ratione exemplum inductioni respondebit. enimuero ut inductio quandam probationis rationem decentem illam quidem, sed non semper ueram, habet, ita et exemplum habeat oportet. hæc sanè differunt inter se, quoniam inductio oratio est, in qua ex singulis uniuersa probantur. ut Rhetorica ars, iurisque ciuilis scientia, ac cæteræ artes utiles uitæ sunt, Medicina igitur, quia ars est, uitæ utilitatem affert. at exemplum est quod ex singulis singula confirmat, & ab illis sumit

argumenta.nam eſt is locus de argumentis inueniendis ab Ariſtotele in diſſerēdi facultate tractatus uberrime. nihilq́; omnino eſt omiſſum quod pertineret ad omnem rationem dicendi.perſpicuum igitur eſt,Rhetoricem à Philoſophia principia ſumpſiſſe. Orator præterea iuſto,honeſto, & utili utitur,etſi quomodo, & quando iuſtum ſpectandum ſit,& num idem cum utili exiſtat,ignorat, ſunt enim qui iuſtum ubique ab utili nō diſcrepare exiſtimēt,ſunt etiam, qui ea disiungant, & contraria faciant. id quod perſpectum quidē eſſet, ſi ex illorum numero eſſent, quæ uicisſim retro commeant. at ipſa quoque Grammatice ad Philoſophiam refertur:nam in ſonis, temporibúſque uerſatur, ex quo efficitur,ut ſub Muſica, quę philoſophiæ pars eſt, conſtituta ſit. ſed nec ſolum artes, quæ in ratione uerſantur, atque ſcientias, uerum etiam ſordidas philoſophia indigere compertum eſt. nam ędificator perpendiculo utitur, ut an rectus ſit paries diſcernat. ſed quid perpendiculum ſit, neſcit. at philoſophus hanc huiuſce rei rationem reddet,omnia grauia ſuapte natura adimum tendunt, grauia ad pares angulos deorſum feruntur, recti anguli nunquam aliquo declinant. faber item lignarius, ut ligna recta efficiat, rubrica utitur, ſed quæ rectæ lineæ natura ſit,ignorat: geometra uero, cuius partes à Philoſophia ſunt ductæ, rectam eſſe lineam inquiet, quæ æqualiter inter ſua puncta conſtituatur. Ad ſummam omnes artes, quæ habent initium id, à Philoſophia nactæ ſunt. eſt igitur Philoſophia artium ars, & ſcientiarū ſcientia. Pythagoras ea porrò definitione philoſophiam

explicauit, ut esse illam sapientiæ studium affirmauerit. hic primus cum ueterum erroribus obuiam ire niteretur, & ab illis eum, qui cuiusquam artis particeps esset, sapientem nominari audiret, inter quos numerari Archilochus potest, cum dicat.

Rectum tridentem nauta sapiens collocat:

Et poeta, nam ita ipse quoque scriptum reliquit:

Postquam sapiens faber ordine fecit.

Deæ sapientissimæ exhortationem probe cognoscens hoc Deo cognomen attribuit, quem solum sapientem appellari deceat. utpote qui sapientiam habeat, & rerum cognitionem sempiternam. Cum præterea nonnulli de Grammatica, deq; Rhetorica, nonnulli etiam de naturalibus rebus quærere quippiam cœpissent, alij uero contra, ad alia, se contulissent, eos, qui naturalem cōtemplationem exercerēt, philosophos uocari uoluit, quasi amatores sapientis, quem Deum duntaxat appellari censuit: eorum uero cognitionem uno, & eodem nomine Philosophiā uocauit. hæc Pythagoras. multæ præterea sunt Philosophiæ definitiones, sed his cō tenti simus. At quoniam res omnis uel diuiditur, uel diuidi non potest, utrum Philosophia diuidatur, necne, necessario dicendum uidetur, sed antequam ad hāc disquisitionem aggrediamur, diuisionis, cōdiuisionis, & subdiuisionis uim, & naturam considerabimus: is enim qui satis commode uelit de diuisione disserere, quid earum unaquæq; sit, diligenter exponat oportet. Diuisio igitur est sectio rei ex prima notione. Condiuisio ex secunda notione rei partitio est, ut cum animal ex prima notione in rationis particeps, & expers

diducimus, appellatur diuisio. cum uero ex secunda, in supracœleste,& terrenum mortaléue,aut immortale distribuitur,condiuisio fit.sed hæ inter se ordine solum differunt. Subdiuisio est, partis illius rei,quæ iã diuisa est, speciei uidelicet sectio. (speciem nunc intellectam uolo,quæ & genus & species esse potest,si ad aliud,& aliud comparetur.)ut supracœlestis aliud fixum est,errans aliud.nam supracœleste animalis species est,quod in fixum uagumq; subdiuisimus ita, ut fixi,& uagi genus existat. Ac de iis quidem satis in præsentia dictum uidetur, nunc deinceps de philosophiæ diuisione differemus. Philosophia ut paulo altius ordiar,à nonnullis in duas,à plerisq; in partes tris est distributa. ex iis,qui eam tripartitam esse dicunt, unam in contemplatione, alteram in actione, tertiam in ratione uersari dixerunt. quod utrum bene habeat, non incommodum uidetur exponere.ac primum sciẽdum illud est, pro diuisionis ueritate, diuina principẽ locum obtinere. nam

Cunctarum diuina exordia rerum.

Id quod in causa fuit, ut ueteres eam diuinarum rerũ rationem apposuerint.at naturale,quantum ad nos attinet, primum est, quoniam quæ intelligentia solum pollent,à nobis percipi non queunt prius,quam cognita habeamus ea,quæ cerni,tangiue possunt. sed re uera extremum,atq; ultimum est,extrema enim substantia materiata est,idcirco extremum locum est sortita. Mathematicũ,quod nonnulli præposuerunt ei, quod in ratione uersatur, eam ob rem medium sibi uendicauit,quod ab ipsa natura in medio sit ordine constitu-

tum : uel quemadmodum uoluerunt ij, qui Platonis ſectam ſunt ſecuti, ut formas , quæ inſitæ, & iam in animis noſtris conſignatę ſunt,agnoſceremus,& innatas nobis ſingularum rerum, quas cõtemplati ſumus, notiones mathematicis demonſtrationibus tanquam uia quadam, & ſcalis utentes , recordaremur.qui autem ab Ariſtotele profecti ſunt, ea de cauſa mathematico medium locum attribuere, ut conſuetudine oculorum aſſueſceret animus ab ea ſubſtantia, quæ materiam haberet,illam cognoſcere, quæ intelligentia tantum,& ratione comprehenditur, quæ non eſt aſpectabilis illa quidem,ſed maiori,& uehementiori eſſentia atq; ui prædita eſt , quàm ſi oculis cerneretur. ex hoc euenit,ut lineam,quam in materia diſcimus, nũquam æque,ac ipſam materiam, aut ceram, aut æs cognoſcamus,niſi eam à materia ſeuocantes,atq; in mentem adducentes , uehementiorem ipſius uim & naturam conſideremus. omnem uero figuram ueluti lineam,et triangulum nihil cum cera commune habere,propterea quod in ea inhæreat, per ſe clarum eſt, atq; apertũ. nam ſi à trianguli figura latus adimatur: mutabitur: cera tamen mutationis immunis remanebit: utraq; ſanè mutarentur, ſi natura eſſet utriſq; communis.philoſophia igitur : ut dictum iam eſt nobis,cum in eam diuiditur : quæ in actione uerſatur:tum in eam , quæ in contemplatione conſiſtit. Exiſtit autẽ hoc loco quędam quæſtio:ut ſcilicet quæramus quid cauſæ ſit:cur in hæc:& cur bifariam philoſophia diſtribuatur. Diuiſio pauciores in partes fieri non potuit, cum unum in unum non ſecetur ; ſed quare in plures partita

non

non ſit, duas rationes afferemus. Cum philoſophiam hominem cum Deo ſimilitudinem, quantum eius rei capax homo ſit, definierimus, duplicesq́; Dei actiones exiſtant, una cognitionis, qua cuncta cognoſcit, altera prouidentiæ, qua inferiora gubernat omnia, philoſophia iure in contemplationem, & actionem eſt diſtributa. nam contemplationis auxilio, ea quæ ſunt cognoſcimus, actionis uero, inferiora diſponimus. atque eo pacto nos Deo ſimiles præſtamus. altera ratio affertur hoc modo. Animæ noſtræ duæ ſunt actiones, altera uim habet cognoſcendi. ut, mens, ratio, ſenſus, opinio, & cogitatio, altera uitalis eſt ac libidinum æſtu fluctuans, quæ eſt in uoluntate, electione, ira, & deſiderio conſtituta. cum igitur philoſophus omnes animi partes, nosq́; perfectos eſſe uelit, cũque ex contemplatione cognitionis uirtus, ex actione uitalis perficiatur, non ab re Philoſophiam in contemplationem, & actionem diducit, præterea contemplatricis Philoſophiæ triplex eſt ratio. una de diuinis, altera de mathematicis, tertia de naturalibus, neq̃ue id immerito, quandoquidem omnia ſpectare Philoſophus cupit. ſed eorum quæ ſunt, triplex ordo eſt. ex rebus aliæ omnino materia carent, & ſe pulcherrime ſuſtentant, per ſeq́; intelliguntur, eiuſmodi ſunt diuinæ, aliæ nunquam ſeparari á materia, nec per ſe conſtare, intelligive poſſunt, ut naturales, ac ſpecies, quæ materiam adiunctam habeant, cuiuſmodi ſunt lignum, os, caro, & ſimplicia corpora, quæ etiam naturalia dicuntur, propterea ꝙ à natura proxime producũtur. Mathematica uero quæ & ſeparabilia, et nõ ſe-

separabilia sunt, intermedia uocantur. circulus enim, trianguláq́;, & reliqua generis eiusdem, per se sine materia cohærere non possunt, quod in causa est, ut à materia non secludātur. ueruntamen postquam ligneum, æneum've, aut lapideum circulum, atque triangulum inspexerimus, eorum formam à materia semotam animo comprehendemus non secus, ac cera facit, quę non materiem sed formam trahit, cum à sigillo imprimitur. dicentur ergo à materia segregari, cum per se non cōsistant, seiungi uero, cū eam nos de illis opinionē cōcepermus. Igitur cum ex ĳs, quæ sunt, alia omnino separentur, alia penitus non seiungantur, alia tum seiungentur, tum à materia nihil semoueantur, merito contemplatricem philosophiam in diuinam, naturalem, et mathematicam philosophi dispertiunt. à materia enim secreta, diuinis, quæ in materia innixa sunt, naturalibus, ĳs intermedia, mathematicis tribuuntur. Quibus materia est adiuncta ab eadem non separari definitio nobis declarat, at mathematica seiunguntur. ut ex illorum definitione perspicimus. nam in circuli definitione, quę nobis posita sit huiusmodi, circulus plana figura est. quæ ab una linea efficitur, cuius omnis extremitas paribus à medio lineis rectis attingitur, nulla materia sumitur: at si domum definire uolucrimus, eam à materia secludere nihil est, cur putem posse. dicemus enim ad hunc modum, Domus integumentum est ex lapidibus, cæmento, lignisq́; constructū, quo ab æstu, & imbribus defendimur. nam si materiam non adhibuerimus, nec scenam, nec integumentum aliquod effectum intelligemus. Mathematicum iure in medio

collocatur, quoniã a naturalibus ad diuina nullo medio interiecto nequimus conscendere atque etiam propterea quod ab ijs, quæ nullo modo à materia seiungi possunt, ad ea, quæ prorsus seiuncta sunt, Mathematicorum ope, quę tum secreta sunt, tum non sunt, proficiscimur. Ex eo enim mathematica dicuntur, ut cum ea didicerimus, beneficio illius partis, quæ ex ipsis corpore uacat, nos diuinis assuefaciamus. Plotinum quoque diuinum hominem in dicendo constat mathematicas disciplinas adolescentibus tradendas esse censuisse, ut seipsos naturæ, quæ corporis expers est, assuetos reddant, quoniam si eos statim à naturalibus ad diuina traducere uoluerimus, cæcos faciemus. quemadmodum autem siquis ex domo maxime tenebricosa in splendidissimam exire uoluerit in ea prius morari debet, in qua mediocre lumen sit, in lucidissimam postea deuenire, ita etiam iuuenes, antequam à naturalibus ad diuina ducantur, in mathematicis, quæ ad illa tanquam gradus, & scalæ sunt. ut quatenus à materia nõ separantur, naturalibus, qua uero semouentur, diuinis coniungantur, necesse est exerceri. Naturalium prę terea, diuinarumque rerum cognitio nonnullas suscipit diuisiones, quas quoniam ad huius libri institutum nihil pertinent, silentio inuoluemus. Mathemathicæ uero disciplinę quatuor sunt partes, Geometria, Astronomia Musice, atque Arithmetice. Arithmetice numerũ considerat. diuinę quippe sunt Arithmeticæ contẽplationes: non tamen illũ numerũ, quo idiotę dinumerant, ac computant, sed ipsam numerorum speciem diuinam appello: ut cum inquirimus quamnam habeat

rationem senarius ad ternarium, aut nonarius ad senarium, nonne ille duplam, hic sesquialteram? ortum insuper numerorum, paris uidelicet, imparisque, ac pariter paris, & huiuscemodi contemplatur. Geometria magnitudines, ac figuras considerat. Musice profecto nihil præter chordarum concentum speculatur: quosdam enim instituit cantus, qui affectiones animi leniant, ipsumque ad uirtutem dirigant, quod quidem ita esse Musices interualla iam cadentia nobis declarant, cum tubam audimus, animo statim uehementius concitamur, reddimurque audaciores, id quod etiam in causa est, ut ea utantur milites, cum prælium ineunt. at si illum dulcem sonum, qui in theatro interuallis coniunctus imparibus, sed tamen pro rata portione distinctis impulsu, & motu chordarum efficitur, qui acuta cum grauibus temperans æquabiliter concentus efficit, audiuerimus, ita complebit aures nostras, ut quasi soluto animo deficiamus. Pythagoram cum adolescentulum quendam tibiarum fidiculis numerose sonantibus omnino captum animaduertisset, tibicini, sonum ut mutaret, iussisse, sicque iuuenis libidinem cohibuisse, literis monimentisque proditum est. ex quibus rebus efficitur, ut ijs quæ de musices diuinitate sunt nobis dicta, adhiberi fides possit. Quapropter ille non intelligendi solum, sed etiam dicendi grauissimus auctor, & magister Plato iuuenes ad musicen, exercitationemque hortabatur, ut animũ musica, corpus exercitatione ornarent. Astronomia in motibus, & conuenienti, constantique conuersione stellarum uersatur, nũc quam ob causam mathematicæ scientiæ non plus, nec

minus, quam in quatuor partes posſint diſtribui, dicendum eſt. Mathematicum in quanto uerſari nemini dubium ſit, quanti altera pars coniuncta eſt, deiuncta altera. harum utraque dupliciter diuiditur. coniuncta in eam, quæ mobilis, & eam quæ immobilis eſt, mobilis etiam uel ſemper, uel ad quoddam tempus mouetur. Deiuncta diſtinguitur in eam, quæ eſt per ſe, & in eam, quæ ex iis eſt, quæ ſub eandem rationem cadunt. Coniunctum quantum, quod non mouetur eſt terra, in qua geometria uerſatur. erit igitur geometria quanti coniuncti immobilis in collocatione cognitio: illud uero, quod ſemper mouetur, cœlum eſt, in quo aſtronomia conſiſtit, aſtronomia igitur cognitio eſt quanti coniuncti, quod ſemper mouetur. itaque aſtronomia, & geometria in coniuncto quanto uerſantur. Coniunctum id eſt, cuius partes ad certum communem terminum omnes pertinent. Ex partibus quanti diſiuncti aliam per ſe, aliam ex ijs eſſe diximus, quæ cum aliquo conferuntur. Quantum per ſe deiunctum numerus eſt, quãdo ipſum per ſe par ne ex paribus, an par ex imparibus ſit, & non fortuito ad alterius comparationem, ut in muſica fit, conſideramus. numerus igitur quatenus per ſe conſideratur in hoc quanto diſiuncto uerſatur. ergo arithmetice quanti per ſe deiuncti cognitio eſt. Quantum deiunctum, quod cum aliquo comparetur, eſt mutua relatio ſonorum, in quibus efficitur harmonia, quæ per numerum diſcernitur, & in qua muſice exiſtit. muſice igitur cognitio eſt quanti per ſe diſiuncti, quod cum alio relationem habeat. perſpicuum igitur eſt, muſicen, arithmeticenque

in quanto separato uersari. Deiunctum est, cuius partes consideratæ per se conuenire simul non possunt. Quot igitur, quibus'ue modis contemplatricis Philosophiæ genus consideretur, quemque finem spectet, ex iis quæ diximus, ita cõstat, ut nemo esse debeat, quem ignorare posse putem. Reliquum est ut de ea, quæ in rerũ actione cernitur, uerba faciamus, quæ sanè prius distinguenda est. Hęc igitur Philosophia est omnis diuisa in parteis treis. quarũ una moralis est, alia in rei familiaris ratione, tertia in reipub. bene gerendæ prudentia continetur. quicunque igitur in seipsum recte quid fecerit, suosque mores ornauerit, moralis dicetur, at qui domesticos instruxerit, rei familiaris peritus uocari poterit, qui uero ciuitatem uniuersam singularibus suis studiis ornauerit, ciuilis appellabitur. quidam tamen moralem, & familiarium rerum peritum ad ciuilem reducunt hac opinione adducti: aiunt enim siquis ciuitatem præceptis, institutisque bonis imbuerit, posse facilius sese domumque suam bonis moribus informare: huicque Philosophiæ parti, cuius omne opus est in faciendo, atque agendo, ciuilem tantum subiiciunt. quibus sic esse responsum uolo. plerique enim, qui inanem aucupantur rumorem, umbrasque falsæ glorię consectantur, ciuitatem instituunt, ac ciuium mores confirmant illi quidem, sed se, suosque familiares despicatui ducunt, ac flocci faciunt, ita fit ut, hæc Philosophiæ pars in tres seiunctas partes, quarum unaquæque in iudicandi, legumque ferendarum rationem distinguitur, sit distributa. Ciuilis enim Philosophus & leges fert, quibus ciues instituti recte uiuant, & iudicat ita; ut

ſupplicio improbos afficiat, & defendat, ac tueatur bonos. Illud tamen ſcire oportet, idem inueniri in eo, qui rei familiaris peritus ſit, quod in ciuili dicebamus exiſtere: nam is quoque ſuis leges ſancit, et ſeruos, filiosq; contumaces iudicat, deq; eis pœnas ſumit. hæc non modo in ijs duobus, ſed etiam in tertio, quem moralem nominari diximus, conſpiciuntur. nam is itidem ſibi conſtituit leges cum ait.

Aſſueſce his addere frena,
In primis uentri, dein ſomno, mox ueneriq;.

Præterea magnus, & nobilis rhetor Iſocrates, cum monet, ut Deum timeamus, ac pie, ſanc̄teq; colamus, parentes honore proſequamur, & amicos diligamus, morales leges deſcribit. Sed moralis his uerbis ſeſe dijudicat atq; examinat diligenter.

Ne teneris patere ante oculis obrepere ſomnum,
Singula quàm repetas operis ter geſta diurni:
Quo ueni, quid've egi, aut q̄d deceat, quid omiſi.
Sic a principio percurras omnia quæq;
Comperies praue ac̄ta, dole, lætens honeſtis.

De rei familiaris perito, ciuiliq; dicemus, ſi nobis datus erit locus, ubi opportune de eis loqui poſsimus. nunc pauca erunt de ea Philoſophiæ parte, qua mores conformari putantur, nobis dicenda. ac primum quid mos ipſe ſit, aperiemus. Mos eſt hominis ornamentum. ornamentum eſt uniuſcuiuſq; perfec̄tio, quæ ſtudio fugiendi eius, quod ſuperſit, quodq; deſit, acquiritur: ſi quippiam uero abſit, aut redundarit uitium eſt, uerum ſiquis eum turpem eſſe dixerit, qui membris aliquibus, utpote manibus, aut pedibus careat, illũ co-

dem modo turpem dicet, qui pluribus, quam opus sit, abundarit, ut legere est apud Apollonium de gigantibus, quos poeta ille sex digitos, et quinque manus habere fingit. turpitudo igitur est uel cum quid redundat, uel deest. perfectio itaque est recusatio superuacanei, ac diminuti, quæ imperfectiones sunt. perfectio imperfectioni contraria est. contraria ex contrariorum obseruatione corriguntur. quid igitur Philosophia sit, quæq; illius partes sint, palam fecimus. tota enim Philosophia frugifera, & fructuosa est, quippe quæ uitæ dux, uirtutis indagatrix, expultrixq; uitiorum, inuentrix legum & magistra morum, & disciplinæ sit, ad quam confugiamus, cuius est magna laus, Platonis memoria, & literis consecrata, Hoc inquit, bono nullū optabilius, nullum præstantius, neque datum est mortalium generi deorum concessu, atque munere, neque dabitur. hæc itaque summatim de Philosophia dicta sint. deinceps quæ ad librum hunc pertinent, dicemus Nam Philosophia rerum omnium, ut sunt, cognitionē esse diximus. itaque Philosophi operam dederunt, ut exploratum haberent, quo nam pacto cognoscerent omnia, cumq; singulas res oriri, interireq; uidissent, et ob eam causam incognitas esse. atque scientiam esse sempiternorum, finitorumq; cognitionem, idq; quod esse discendum, a cognitione comprehendi debere, & infinitum incomprehensum, se ad uniuersas, quæ & perpetuæ, & definitæ sunt, trastulerunt. Scientiam sic dictam Plato affirmat, quod ad quēdam nos rerū statum, ac metam perducat. ergo cur a singulis ad uniuersa se receperint, quærendum uidetur. A singulis homi-

nibus ad uniuersalem hominem confugerunt, quoniã Philosophis non singulos homines numero percurrere, sed hominis tantum naturam, hominẽ uidelicet animal esse mortale, rationis particeps, inuestigare, propositum est. id qui nouerit, omnes homines, qui sunt, qui fuerunt, qui futuri sunt, cognoscet. sic igitur a singulis hominibus ad quandam hominis communitatem se eduxerunt. A singulis item equis, ad quandam equi communionem, iudicantes equum animal esse quadrupes aptum ad hinnitum, sese conuerterunt. non enim omnes singillatim equos flauus ne hic sit, maculosus ille, sed equum uniuerse cõtemplari Philosophus uult; uniuersa semper eodẽ modo, nec nunc aliter, paulopost uarie, prout singularia se habent. alia enim maculosi equi, alia flaui, natura est, quemadmodum etiam Platonis, & Alcibiadis. uniuersalis equus, & uniuersalis homo simili semper modo sunt. omnis enim equus est animal quadrupes hinniens. omnis etiam homo animal est rationis compos, mortale: idem de cane, et alia quauis animalis specie dicẽdum est. cum igitur has formas, et quæ ijs confusa sunt, humana consideratione nec percipi, nec circunscribi posse animaduerterent, (nihil sané mirum uideri debet, si multa animalia sciẽtiam fugiant nostram) ad quandam animalis communitatẽ reliqua omnia singulatim cõtinentẽ deuenerũt. Atqui homo, equus, canis, et reliqua generis eiusdem, quatenus animalia sunt, nihil differũt. eo ꝙ omnia hęc naturam animatam, sensusq́ participem habeant. qui igitur, quid animal sit, perspectũ habuerit, omnia animalia cognoscet. A ficu pariter, platano, atq; uite sese

ad uniuersalem ficum, platanum uitemq́ contraxerunt. de reliquis plantis eodē modo. hæc rursus, aliaq́ sub plantam commune genus adduxerunt. quæ singulas plantas contineret. duas igitur communitates animalis, & plantæ habent. animal præterea, plantamq́ sub animato constituerunt. planta quidem anima prædita est, quoniam augetur, atq́ nutritur, ac similem generat sui. sed quoniam inanimatum animato aduersatur. inanimatum est, quod anima caret, ut lapis, lignũ, ijsq́ similia, infinita enim singularia sunt, a singulis lapidibus, & a singulis lignis ad uniuersum lapidem, et lignum transtulerunt, & ab uniuerso ligno, ac lapide ad commune genus inanimatum, quod hæc utraque complecteretur, contraxerunt duas igitur communitates animatum, & inanimatum habebant. hæc rursus ad corpus commune genus, quod tribus præditum dimensionibus est, referũtur. nam lapis, ligna, homo, tres dimensiones habent. item angelos, animasq́, & ijs similia sub communitatem quandam eius, quod caret corpore, quod corporeo cōtrarium est, redegerunt. hoc enim tres dimensiones undiq́ pares habet, ab hoc & mensura, & partibus omnino uacat. quærentes itaq́ quod esset genus utrisq́ commune, substātiam esse inuenerunt. nam & corpus & non corpus, ut anima, angelus, deus, substantia est. hæc igitur substantiæ communi generi subiecere, præsertim cum substantia rem significet quæ se sustentet, hæc tamen ex contrarijs cognita nobis fiunt. nonnullæ quidem res sunt, quæ per se constare nequaquam possunt. sed id sibi est natura comparatum, ut in alijs sint, ueluti candor, dulcedo, ni

grot, & huiusmodi, quæ aduentitia uocantur. hæc.n. per sese constare non queunt, uerum candor aut in fuco, aut lacte est, quæ corpora sunt. Quæcunque igitur suis ipsorum uiribus constiterint, neque alterius cuiusquam indigeant, ut homines, animæ, lapides; substantiæ dicentur. eaque omnia, ut dictum nobis est, ad substantiam referuntur. num igitur omnia, quæ sunt, a sola substantia continentur? eamque potissimum ob causam omnium cognitionem Philosophus habere poterit? non sanè: uerum restabant, duo, decem, atque uiginti, quæ sub numerum commune genus adduxerunt. magnum item aliquod, & paruum inuenere, quæ cohærentia nominarunt, & quoniam numerum, & cohærentem illam, & continuatam naturam in eo, quod quanta sunt, inter se communicari uiderunt (utrunque enim quantum est) sub uniuersali quãto constituerũt. duas igitur communitates, Substantiam, & Quantum habebant, quæ multas res complecterentur. Erat insuper id, quod candidum est, & multi sigillatim candores, nam candor in fuco est, niueque, & olore. hęc igitur omnia albo absolute subiecerunt. Simili quoque modo nigrum, & fuluum colori subiecta esse uoluerunt. Erant præterea dulcitudo, amaritudo, itemque calor, & frigus, quæ sub Quale, quod omnibus commune genus est, posuerunt. Quale est, ex quo ea, in quibus inest, qualia nominantur. ut candidum corpus, quòd candore præstet. Dextrum præterea, sinistrumque, duplum, & dimidium supererant, quæ sub commune genus eorum constituerunt, quorum iis omnis, & natura alterius esse dicitur, uel quę quoquo modo ad al-

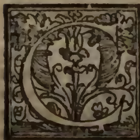
terum referuntur. Item in Lyceo esse, in foroq́, atque ijs consimilia uidebant, quæ sub ipsorum commune genus Vbi, quod locum significat contraxerunt. Erãt etiam heri, hodie, cras, quæ sub Quando tempus significans retulere, supererant iacere, stare, sedere, quæ sub Situm qui corporis statum significat, collocarunt. uestitum esse, atque armatum esse, & anulum gestare conspiciebant, quæ sub Habitum posuerunt, quod est substantiæ ad substantiam adiunctio. Reliqua adhuc erant uerberare, calefacere, & frigidum reddere, quæ sunt sub Actionẽ relata. Postremo uidebat superesse uerberari, uexari, quæ sub Affectionem quæ immutationem significat, collocarunt. Agere enim in aliquid agere est. hæc igitur decem genera Substantiam, Quãtum, Quale, Quæ cum aliquo comparãtur, Vbi, Quãdo, Situm, Habitum, Actionem, atque Affectum habebant, sub quibus omnia quæcunque essent, continebantur. Decem itaque genera categoriæ dicta sunt, quod de iis, quæ sub se essent, dicantur. Aristoteles ergo de decem ijs generibus scripserat, & harum quinq; uocum Generis, Speciei, Differentiæ, Proprij, & Accidentis meminerat, eæq; nobis, quoniã in consuetudinem non uenerãt, incognitæ erãt, Philosophus Porphyrius boni uiri munere functus hũc libellum cõposuit, in quo nos docet, quid quæq; illarum significet, ut cum hæc didicerimus, commodius quę ab Ari. de summis decẽ generibus tradita sunt, percipiamus. hoc igitur est, quod Porphyrio propositũ erat. Librum introductionem inscripsit, quoniã est uia ad omnem Philosophiã, nam decẽ suprema genera, ante

quæ huiusmodi institutio etiam collocāda est, omnes libros,qui de Philosophia compositi sunt, præcedunt. nam ut Philosophi omnia,quę sunt, sub decem cōmunitatibus constituerunt,& nihil penitus existit, quod sub has adductum non sit, ita quoq; grammatici de quinque uocibus fecerunt. Cum enim uocum infinitionem consequi non possent,nonnullas uoces ad quandam nominis communitatem,& alias ad uerbi, retulerunt. & sic octo orationis partes sibi compararunt eundem secutus ordinē Porphyrius omnem uocem, quæ significaret, præter indiuidua,quæ ipsa quoque significant,ad quinque uoces reduxit,sub quas omnes quæ significant, reducuntur. In quot igitur, quas've parteis unaquæque Philosophiæ pars diuidatur, & quē finem habeat,demonstratum est. nunc ea,quæ cū omnium Philosophorū libros incipimus, prædicenda sunt, operæpretiū est præfari. ea hæc sunt. quid libro propositum sit,quā utilitatem afferat,sit'ne legitimus, ordo,inscriptionis causa,capitum diuisio,docendi genus,& quā ad partem Philosophiæ referatur. Hec ita prædici solent,non ut aliud quicquā additum sit,ut solitum etiā in aliis artibus est,sed ut promptiores lectores reddantur. Nā libri argumentum in causa est,ut lector remoretur,& in medio desistat, et ęque patiatur ac illi,qui quo uadāt,nesciūt,id quod in causa est,ut argumētum exponatur,at si quis tantūmodo argumētū cognouerit,nihil est, cur, prōptius ipsum opus aggrediatur,si nō didicerit, quid utilitatis inde percepturus sit:ea re fit,ut iure declaretur utilitas. uerū cū hæc duo nobis comperta fuerint,nihil utile fore credemus, nisi

prius habeamus exploratum librum a quodam ex ueteribus scriptum fuisse, quem probatum esse sciamus, quales Plato, & Aristoteles extitere, a quibus nihil, nisi fructu refertum dictum est. ita fit, ut num liber legitimus sit aperiamus. Ex horũ cognitione oritur de ordine dubitatio, priori'ne in loco, an posteriori collocandus sit. quibus quidem fit rebus, ut de ordine disseratur. Indicamus preterea inscriptionem, quoniam breui quodam modo libri argumentum continere uidetur. Deniq; declaramns ad quam philosophiæ partem nos ducat, ut ibi conferat constet inter omnes cum ita que explanauerimus, qua ratione moti Philosophi hæc prĕsentur, occasio nobis suadet, ut ea quoque nũc referamus. Porphyrio itaque propositum est, de quibusdam quinque vocibus disserere. sub quibus omnia quæ sunt continentur. sunt enim hæ, genus, Species, Differentia, Proprium, & Accidens. Hic liber ad Philosophiam uniuersam utilis est, cum nos doceat, quæ per se formis adueniant, quæ causæ sunt, ut formæ cõsistant. nam propterea quod causæ consistant, demonstrationes accipere solemus. demonstrationem igitur docet. cuius ope totius Philosophiæ finem cognoscimus. Legitimum esse Porphyrij librum clarum est tum ex ipsa elocutione, tum quia sæpissime alibi de iis quæ in hoc libro præcepta tradidit, mentionem fecit. Chrysaorium affatur, in cuius nomine multi etiam libri præter hũc apparuerunt, hocq; huiusce rei in causa est. Porphyrius Chrysaoriũ docebant, cumq; ei Mathematica declararet, rogauit is Porphyrium, vt de ætnæo igne componeret historiam. tum Porphyrius

profectus est. Forte inciderunt in Chrysaorij manus summa decem genera ab Aristotele conscripta, quæ cum legens non intelligeret, ea de re Porphyriũ absentem statim certiorem fecit, rogauitq́, vt si ignis historiam perfecisset, ad se reueniret, sin minus, aliquid rescriberet, cuius ope librum Aristotelis intelligeret. gessit igitur ei morem Porphyrius, & hunc libellum ei rescripsit. A Platone enim hæc ferme omnia excerpsit, eademq́ pene uerba usurpauit. ex quo planum est veteris auctoris esse proprium. In ordine principem obtinet locum. quippe qui nos ad decem Aristotelis genera introducit, in quibus de simplicibus vocibus agitur, quæ sunt logicæ facultatis initia. ordinis igitur ratione primus liber Logices est, hæcq́ de ordine sufficiant. Introductio inscribitur, qua in re nonnulli quærunt, cur infinite sit inscriptus introductio, ambigitur enim grammatices'ne sit, an rhetorices, quibus responsum uolumus, solere nos res excellentiores infinitè significare, ut Homerus propter excellentiam cõmune poetarum nomen efficit apud Græcos suum. quid igitur obstat, quo minus liceat ei, qui Philosophiam significare uult, non definite dicere? pręterea introductio uel artis, uel scientiæ dubio procul introductio est: quonam igitur pacto satis conuenienter poterat is, qui nos in illã ĩtroducturus erat, quę nobis ad cæteras omnes artes aditum patefacit, si uera eius definitio est, unius tantum artis introductionem librum inscripsisse? quare de hoc satis. Hic liber est totus diuisus in partes tres, in una, de ipsis quinq́ uocibus agit, in alia easdem dupliciter comparat, & quid

illis commune sit, quidq; proprium, declarat. quid uidelicet Generi, quid Speciei, quidq; Proprio, nec nō Differentiæ, et Accidenti commune sit, in tertia quid commune habeant inter se. Sed antequam Philosophus ad hęc aggrediatur in proœmio libri totius argumentum exponit, utilitatemq;, & docēdi formam, qua utitur, declarat. loquetur enim tam clare, et perspicue, ut introductionis modum non excedat. Sub logicen, quæ Philosophiæ instrumentum appellatur, hic liber reducitur. docet enim quid ad demostrationis efficiendæ principium conferat, quæ quidem genere ratiocinatio est. quæ species est compositæ orationis, quæ item genere oratio est. Postremo ad decem genera Aristoteles perducit, quæ ad logicam tractationem spectant. Logice non est Philosophiæ pars illa quidē, sed instrumentum, ut rationibus firmabo & docebo, cum reliqua, ut institui, deinceps persequar.

VM sit necessarium Chrysaori & ad decem summa genera percipienda de quibus Aris. scripsit, generis, differentiæ, speciei, proprii, atque accidentis cognitionem habere, hæcq; contemplatio ad definiendum, & ad ea omnia, quæ de diuisione, ac demonstratione præcepta sunt, utilitatem afferat, institui tibi ea breuiter, et enucleate declarare, quæ maiores nostri literis, monimentisq; consignarūt: qua in re quæstiones obscuriores silentio inuoluam & eas, quæ faciliores sunt, mediocri coniectura informare cona-

re conabor. ac ne uager latius de generibus, & formis constent ne ipsa per se, an in solis animis sint, deinde si per se cohæreant. corpora ne, an expertia corporis existant, atque num auulsa sint ab iis, quæ sensibus percipiuntur, an in iis ipsis insideant, & omnia, quæcunque ad huiusmodi disceptationum genus pertinere uidentur, dicere prætermittam, cum hoc magnum opus, & arduum sit, & magnæ, arduæq; cogitationis indigeat: at quomodo de illis, atque iis, quæ commemorauimus, Veteres; ac præsertim Peripatetici probabiliter differuerint, tibi exponam.

Quæcunque sunt, suapte natura bonum expetunt, siquidem origo rerum omnium bonum est. omnia igitur ad bonum tanquam proprium bonum referuntur, a quo unaquęque res, cum eius plus, minus'ue pro suę capacitatis mensura particeps sit, perficitur. malũ igitur expetit nemo. uerum qui malum sibi asciscunt, id ipsum tanquam bonum appetere uidentur. Si quis igitur quempiam ad aliquid hortari uoluerit, bonum illi ostendit inde prouẽturũ, ut ea de causa illum in suam sententiam trahat. Porphyrius itaque, cum uellet iuuenes ad librum legendum excitare, & inflammare, initio bonum ex eo profecturum indicauit. uerum quoniam bonum duplex est, alterum ut finis, prout ualetudinem bonum dicimus, alterum ut ad finem, uelut uenam alicui incidere, non causa sui, sed ualetudinis bonum esse affirmamus. hoc loco necessarium, non ut proprium bonum, sed ut ad maius bonum refertur. nã ut dicimus, si ualetudini restitui uis, uenam tibi inci-

di necessarium est, sic hic necessarium Philosophus dixit. quippe cum hic liber ad decem genera, tanquam ad finem referatur. neque tamen bonum est, ut finis sed ut ad aliud collatum, et ut uno uerbo complectar, necessarium hūc librum dixit esse, uelut qui ad maius quoddam bonum nos perducat, & ita utilem esse, uel absolute per se necessarium, cum fieri non possit, ut si hunc cognitum non habuerimus, Philosophorū libros percipiamus. Necessar um dupliciter a Philosophis accipitur, uel tanquam utile, uel ut fortuito contrariū, utile illud appellant, quod alterius gratia sumitur, ut uestiri, exui, hæc enim eo sumuntur, ut corpora minus detrimenti patiantur, & ob eam causam longiorem uitam degant. Necessarium quod fortuito aduersatur, est, sine quo subiecta res constare non potest, ut animalia, quæ pulmonem habēt, continuo respirare, ut uiuāt necesse est, respiratio igitur necessaria est, si quidē animalia pulmonem habentia sine respiratione uiuere nō queunt. hic igitur liber uel priori significatione, uel posteriori necessarius dicitur, uerum secunda fieri nō potest, quoniam illi, qui Porphyrium præcessere, philosophorum scripta non ignorarunt. constat enim inter omnes librum hunc tanquam utilem, dictum esse necessarium, ut pote qui Philosophiæ præcepta nobis reddat clariora, ac dilucidiora. nunquā tamē necessarius ex significatione posteriori diceř, propterea quod Philosophicas res absque huiusmodi libello percipi nō posse sequeretur. necessarium hoc loco nō ex libro, sed quinque dictarum uocum cognitione accipiendū est, quæ quidem nisi sciantur, reliqua nunquā accurate in-

telligentur: quocirca Porphyrius non librũ,ſed quin
que uocum cognitionem eſſe dixit neceſſariam. atqui
antequam hunc librum Porphyrius ſcripſiſſet,harum
quinque uocum cognitio neceſſaria erat ad Philoſo-
phorum contemplationes,quæ ſi huiuſmodi quinque
res incognitæ eſſent,intelligi non poſſent. hic igitur li-
ber hanc nobis utilitatem affert,ut quę diſperſe, et dif-
fuſe ab antiquioribus dicta ſunt,unum in locum con-
ducantur,ac colligantur, & breuior, ac facilior nobis
illorum fiat cognitio. quare Porphyrius hanc inuen-
tionem non ſibi aſcribit,ſed quæ maiores noſtri litera
rum monimentis prodiderunt,in medium proferre ſtu
det. Porphyrius tribus de rebus in prooemio diſſerit,
primum enim dicit,quid ſibi in hoc libro propoſitum
ſit,cum de illis quinque uocibus ſe dicturum pollice-
tur,deinde quid afferat utilitatis,cum non ſolum ad il
la decẽ genera rerum, quorum Ariſtoteles auctor eſt,
ſed ut paucis agam,ad omnes inueſtigandæ Philoſo-
phiæ uias magnum afferre ait adiumentum. tum illo
ſe docendi genere uſurum promittit,quod facile ſit,cō
ueniatq́ ijs qui ingrediuntur ad ſtudium. nihil enim
addit,quod eorum intelligentiam ſuperare uideatur,
qui primum inſtituuntur, quippe qui neque longitudi
ne,aut contractione orationis, aut ambiguitate, aut
inflexione,atque immutatione uerborum utatur, qui
bus omnibus,deterreri adoleſcentes,& a legendis li-
bris auerti ſolent. Porro coniunctio illa,&,nobis in-
dicat hunc librum non modo ad decem ſummorum
generum Ariſtoteleorum perceptionem, ſed etiam ad
Philoſophiam uniuerſam conferre. præterea inquit de

cem ſumma genera,ut inuuɩret non ſolum utilẽ hunc librum ad Ariſtotelica decem genera, uerum ad alia etiam, quorum alij auctores extitiſſent. Pleriq; enim Ariſtotelis commilitones præceptorem imitati de primis generibus,de interpretatione, ac reſolutione, & iudicio conſcripſerũt. Sũt igitur hæ uoces nobis adiumento non ſolum ad decem illa genera, quæ Ariſtoteles literis conſignauit,ſed et am ad ea, quæ Archytas Tarentinus,& alij,qui Philoſophiam diligenter tractarunt,memoriæ prodiderunt. Ambigunt nonnulli in ipſo initio,cum Porphyrius dicat,Cum ſit neceſſarium,& ea quidem dubitatio præter rationem eſt,atque infirma, uerum propter confutationem, a qua dilucida fit,relatu digna,& ualde utilis. aiũt enim,eius quod eſt,aliud neceſſarium eſt,aliud contingens,aliud inſtans,neceſſarium eſt,quod ſemper eodem modo ſe habet,ut cum ſol terras larga luce complet, dies eſt. quod uero contingit,eſſe poteſt,& non eſſe, ut legere, & non legere,nam ubi unum ponetur,eſſe alterum nõ poterit, niſi ſit poteſtate conſideratum. inſtans illud eſt,quod tum re ipſa eſt,& quod præſens ſit. illud itaque,quod eſt,ijs omnibus non eſt æquale. non enim reciprocantur ita,ut cum alterum ſit,alterum uiciſſim inferat, ueluti proprium,& definitio,quæ mutuo utrique termini eſſe poſſunt,& ijs uidelicet,qui ſubijcitur & is qui de ſubiecto dicitur. nam hæc duo proprium inquam,& definitio uiciſſim retro commeant, alterũ quidem ipſorum ſub ectus terminus eſt, alterum uero,is qui de ſubiecto enunciatur. ſed quis nam ſubiectus terminus,aut is qui in ſubiecto dicitur, eſt? ſu-

biectus apud philosophos apposito articulo dignoscetur, ei uero, qui de subiecta re affertur, uerbum, est, uel actione, uel potestate coniungetur. omnes enim termini, qui enunciantur, aut nomina sunt, aut uerba, nominibus quidem uox re ipsa, uerbis autem facultate connectitur. uerbi causa, si dixero homo, subiectam uocem dixero, si, animal est, addidero, eam dictionem addidero, quæ de uoce subiecta dicit̃, illud igitur, quod est, omnibus æqualiter nõ inest. nec terminus qui dicitur, quique subijcitur, necessario, & ei, & quod inest quodq; cõtingit, ęqualis est, sed erit plus aliquãto, quã illa omnia, nõ enim consequentia quadã sese uicissim inferunt, quoniam quicquid necessarium est, uel contingens, uel instãs, id ipsum, quod est, dicitur, at cõtra, siquid est, non semper uel necessarium est, uel contingens, uel instans, uerum siquid illorum fuerit, nullum cæterorum esse poterit. quippe cum id, quod contingere potest, neque necessarium, neque instans sit. Quid igitur causæ fuit, cur Porphyrius, qui uult omnes terminos qui dicuntur, uel maiores esse subiectis, uel æquales, nunquam tamẽ minores, necessarium, quod minus censetur eo, quod est, utpote cum id, quod est, latius pateat, fecerit enunciari? sic enim dicit, Cum sit necessarium: nos igitur, uerissimum esse minus de maiori dici non debere respondemus, sed negamus, id, quod est latius, quam necessarium serpere, ac manare. illa nomina proprie latius manare dicuntur, quę de multis enunciantur, & in multis sita sunt, quędã enim res est, quæ per se considerata proprie constat, ut animal, quod de cane, equo, & homine dicitur, siquidem

dem modo turpem dicet, qui pluribus, quam opus sit, abundarit, ut legere est apud Apollonium de gigantibus, quos poeta ille sex digitos, et quinque manus habere fingit. turpitudo igitur est uel cum quid redundat, uel deest. perfectio itaque est recusatio superuacanei, ac diminuti, quæ imperfectiones sunt. perfectio imperfectioni contraria est. contraria ex contrariorum obseruatione corriguntur. quid igitur Philosophia sit, quæq; illius partes sint, palam fecimus. tota enim Philosophia frugifera, & fructuosa est, quippe quæ uitæ dux, uirtutis indagatrix, expultrixq; uitiorum, inuentrix legum & magistra morum, & disciplinæ sit, ad quam confugiamus, cuius est magna laus, Platonis memoria, & literis consecrata, Hoc inquit, bono nullũ optabilius, nullum præstantius, neque datum est mortalium generi deorum concessu, atque munere, neque dabitur. hæc itaque summatim de Philosophia dicta sint. deinceps quæ ad librum hunc pertinent, dicemus Nam Philosophia rerum omnium, ut sunt, cognitionẽ esse diximus, itaque Philosophi operam dederunt, ut exploratum haberent, quo nam pacto cognoscerent omnia, cumq; singulas res oriri, interireq; uidissent, et ob eam causam incognitas esse. atque scientiam esse sempiternorum, finitorumq; cognitionem, idq; quod esse discendum, a cognitione comprehendi debere, & infinitum incomprehensum, se ad uniuersas, quæ & perpetuæ, & definitæ sunt, trastulerunt. Scientiam sic dictam Plato affirmat, quod ad quẽdam nos rerũ statum, ac metam perducat. ergo cur a singulis ad uniuersa se receperint, quærendum uidetur. A singulis homi-

nibus ad uniuersalem hominem confugerunt, quoniã Philosophis non singulos homines numero percurrere, sed hominis tantum naturam, hominẽ uidelicet animal esse mortale, rationis particeps, inuestigare, propositum est. id qui nouerit, omnes homines, qui sunt, qui fuerunt, qui futuri sunt, cognoscet. sic igitur a singulis hominibus ad quandam hominis communitatem se eduxerunt. A singulis item equis, ad quandam equi communionem, iudicantes equum animal esse quadrupes aptum ad hinnitum, sese conuerterunt. non enim omnes singillatim equos flauus ne hic sit, maculosus ille, sed equum uniuerse cõtemplari Philosophus uult; uniuersa semper eodẽ modo, nec nunc aliter, paulopost uarie, prout singularia se habent. alia enim maculosi equi, alia flaui, natura est, quemadmodum etiam Platonis, & Alcibiadis. uniuersalis equus, & uniuersalis homo simili semper modo sunt. omnis enim equus est animal quadrupes hinniens. omnis etiam homo animal est rationis compos, mortale: idem de cane, et alia quauis animalis specie dicẽdum est. cum igitur has formas, et quæ ijs conclusa sunt, humana consideratione nec percipi, nec circunscribi posse animaduerterent, (nihil sané mirum uideri debet, si multa animalia sciẽtiam fugiant nostram) ad quandam animalis communitatẽ reliqua omnia singulatim cõtinentẽ deuenerũt. Atqui homo, equus, canis, et reliqua generis eiusdem, quatenus animalia sunt, nihil differũt. eo ꝙ omnia hęc naturam animatam, sensusq́; participem habeant. qui igitur, quid animal sit, perspectũ habuerit, omnia animalia cognoscet. A ficu pariter, platano, atq; uite sese

ad uniuersalem ficum, platanum uitemq́ contraxerunt. de reliquis plantis eodē modo. hæc rursus, aliaq́ sub plantam commune genus adduxerunt. quæ singulas plantas contineret. duas igitur communitates animalis, & plantæ habent. animal præterea, plantamq́ sub animato constituerunt. planta quidem anima prædita est, quoniam augetur, atq́ nutritur, ac similem generat sui. sed quoniam inanimatum animato aduersatur. inanimatum est, quod anima caret, ut lapis, lignū, ijsq́ similia, infinita enim singularia sunt, a singulis lapidibus, & a singulis lignis ad uniuersum lapidem, et lignum transtulerunt, & ab uniuerso ligno, ac lapide ad commune genus inanimatum, quod hæc utraque complecteretur, contraxerunt. duas igitur communitates animatum, & inanimatum habebant. hæc rursus ad corpus commune genus, quod tribus præditum dimensionibus est, referūtur. nam lapis, ligna, homo, tres dimensiones habent. item angelos, animasq́, & ijs similia sub communitatem quandam eius, quod caret corpore, quod corporeo cōtrarium est, redegerunt. hoc enim tres dimensiones undiq́ pares habet, ab hoc & mensura, & partibus omnino uacat. quærentes itaq́ quod esset genus utrisq́ commune, substātiam esse inuenerunt. nam & corpus & non corpus, ut anima, angelus, deus, substantia est. hæc igitur substantiæ communi generi subiecere, præsertim cum substantia rem significet quæ se sustentet, hæc tamen ex contrarijs cognita nobis fiunt. nonnullæ quidem res sunt, quæ per se constare nequaquam possunt. sed id sibi est natura comparatum, ut in alijs sint, ueluti candor, dulcedo, ni

grot, & huiusmodi, quæ aduentitia uocantur. hæc. n. per ſeſe conſtare non queunt, uerum candor aut in fuco, aut lacte eſt, quæ corpora ſunt. Quæcunq; igitur ſuis ipſorum uiribus conſtiterint, neq; alterius cuiuſquam indigeant, ut homines, animæ, lapides, ſubſtantiæ dicentur. eaq; omnia, ut dictum nobis eſt, ad ſubſtantiam referuntur. num igitur omnia, quæ ſunt, a ſola ſubſtantia continentur? eamq; potiſsimum ob cauſam omnium cognitionem Philoſophus habere poterit? non ſanè: uerum reſtabant, duo, decem, atque uiginti, quæ ſub numerum commune genus adduxerunt. magnum item aliquod, & paruum inuenere, quæ cohærentia nominarunt, & quoniam numerum, & cohærentem illam, & continuatam naturam in eo, quod quanta ſunt, inter ſe communicari uiderunt (utrunque enim quantum eſt) ſub uniuerſali quãto conſtituerũt, duas igitur communitates, Subſtantiam, & Quantum habebant, quæ multas res complecterentur. Erat inſuper id, quod candidum eſt, & multi ſigillatim candores, nam candor in fuco eſt, niueq;, & olore. hęc igitur omnia albo abſolute ſubiecerunt. Simili quoque modo nigrum, & fuluum colori ſubiecta eſſe uoluerunt. Erant præterea dulcitudo, amaritudo, itemq; calor, & frigus, quæ ſub Quale, quod omnibus commune genus eſt, poſuerunt. Quale eſt, ex quo ea, in quibus ineſt, qualia nominantur. ut candidum corpus, quòd candore præſtet. Dextrum præterea, ſiniſtrumq;, duplum, & dimidium ſupererant, quæ ſub commune genus eorum conſtituerunt, quorum uis omnis, & natura alterius eſſe dicitur, uel quę quóquo modo ad al-

terum referuntur. Item in Lyceo esse, in foroq́, atque ijs consimilia uidebant, quæ sub ipsorum commune genus Vbi, quod locum significat contraxerunt. Erãt etiam heri, hodie, eras, quæ sub Quando tempus significans retulere, supererant iacere, stare, sedere, quæ sub Situm, qui corporis statum significat, collocarunt. uestitum esse, atque armatum esse, & anulum gestare conspiciebant, quæ sub Habitum posuerunt, quod est substantiæ ad substantiam adiunctio. Reliqua adhuc erant uerberare, calefacere, & frigidum reddere, quæ sunt sub Actionẽ relata. Postremo uidebat superesse uerberari, uexari, quæ sub Affectionem quæ immutationem significat, collocarunt. Agere enim in aliquid agere est. hæc igitur decem genera Substantiam, Quãtum, Quale, Quæ cum aliquo comparãtur, Vbi, Quãdo, Situm, Habitum, Actionem, atque Affectum habebant, sub quibus omnia quæcunque essent continebantur. Decem itaque genera categoriæ dicta sunt, quod de iis, quæ sub se essent, dicantur. Aristoteles ergo de decem ijs generibus scripserat, & harum quinq; uocum Generis, Speciei, Differentiæ, Proprij, & Accidentis meminerat, eæq; nobis, quoniã in consuetudinem non uenerãt, incognitæ erãt, Philosophus Porphyrius boni uiri munere functus hũc libellum cõposuit, in quo nos docet, quid quæq; illarum significet, ut cum hæc didicerimus, commodius quę ab Ari. de summis decẽ generibus tradita sunt, percipiamus. hoc igitur est, quod Porphyrio propositũ erat. Librum introductionem inscripsit, quoniã est uia ad omnem Philosophiã, nam decẽ suprema genera, ante

quæ huiusmodi institutio etiam collocāda est, omnes libros, qui de Philosophia compositi sunt, præcedunt. nam ut Philosophi omnia, quę sunt, sub decem cōmunitatibus constituerunt, & nihil penitus existit, quod sub has adductum non sit, ita quoque grammatici de quinque uocibus fecerunt. Cum enim uocum infinitionem consequi non possent, nonnullas uoces ad quandam nominis communitatem, & alias ad uerbi, retulerunt. & sic octo orationis partes sibi compararunt eundem secutus ordinē Porphyrius omnem uocem, quæ significaret, præter indiuidua, quæ ipsa quoque significant, ad quinque uoces reduxit, sub quas omnes quæ significant, reducuntur. In quot igitur, quas've parteis unaquæque Philosophiæ pars diuidatur, & quē finem habeat, demonstratum est. nunc ea, quæ cū omnium Philosophorū libros incipimus, prædicenda sunt, operæpretiū est præfari. ea hæc sunt. quid libro propositum sit, quā utilitatem afferat, sit'ne legitimus, ordo, inscriptionis causa, capitum diuisio, docendi genus, & quā ad partem Philosophiæ referatur. Hec ita prædici solent, non ut aliud quicquā additum sit, ut solitum etiā in aliis artibus est, sed ut promptiores lectores reddantur. Nā libri argumentum in causa est, ut lector remoretur, & in medio desistat, et ęque patiatur acilli, qui quo uadāt, nesciūt, id quod in causa est, ut argumētum exponatur, at si quis tantūmodo argumētū cognouerit, nihil est, cur, prōptius ipsum opus aggrediatur, si nō didicerit, quid utilitatis inde percepturus sit: ea re fit, ut iure declaretur utilitas. uerū cū hæc duo nobis comperta fuerint, nihil utile fore credemus, nisi

prius habeamus exploratum librum a quodam ex ueteribus scriptum fuisse, quem probatum esse sciamus, quales Plato,& Aristoteles extitere, a quibus nihil, nisi fructu refertum dictum est. ita fit; ut num liber legitimus sit aperiamus. Ex horũ cognitione oritur de ordine dubitatio, priori'ne in loco, an posteriori collocandus sit. quibus quidem fit rebus, ut de ordine disseratur. Indicamus prçterea inscriptionem, quoniam breui quodam modo libri argumentum continere uidetur. Deniq; declaramns ad quam philosophiæ partem nos ducat, ut ibi conferat constet inter omnes cum ita que explanauerimus, qua ratione moti Philosophi hæc prçsentur, occasio nobis suadet, ut ea quoque nũc referamus. Porphyrio itaque propositum est, de quibusdam quinque vocibus disserere. sub quibus omnia quæ sunt continentur. sunt enim hæ, genus, Species, Differentia, Proprium,& Accidens. Hic liber ad Philosophiam uniuersam utilis est, cum nos doceat, quæ per se formis aduenіant, quæ causæ sunt, ut formæ cõsistant. nam propterea quod causæ consistant, demonstrationes accipere solemus. demonstrationem igitur docet. cuius ope totius Philosophiæ finem cognoscimus. Legitimum esse Porphyrij librum clarum est tum ex ipsa elocutione, tum quia sæpissime alibi de iis quæ in hoc libro præcepta tradidit, mentionem fecit. Chrysaorium affatur, in cuius nomine multi etiam libri præter hũc apparuerunt, hocq; huiusce rei in causa est. Porphyrius Chrysaoriũ docebant, cumq; ei Mathematica declararet, rogauit is Porphyrium, vt de ætnæo igne componeret historiam, tum Porphyrius

profectus est. Forte inciderunt in Chrysaorij manus summa decem genera ab Aristotele conscripta, quæ cum legens non intelligeret, ea de re Porphyriũ absentem statim certiorem fecit, rogauitq́, vt si ignis historiam perfecisset, ad se reueniret, sin minus, aliquid rescriberet, cuius ope librum Aristotelis intelligeret. gessit igitur ei morem Porphyrius, & hunc libellum ei rescripsit. A Platone enim hæc ferme omnia excerpsit, eademq́ pene uerba usurpauit. ex quo planum est veteris auctoris esse proprium. In ordine principem obtinet locum. quippe qui nos ad decem Aristotelis genera introducit, in quibus de simplicibus vocibus agitur, quæ sunt logicæ facultatis initia. ordinis igitur ratione primus liber Logices est, hæcq́ de ordine sufficiant. Introductio inscribitur, qua in re nonnulli quærunt, cur infinite sit inscriptus introductio, ambigitur enim grammatices'ne sit, an rhetorices, quibus responsum uolumus, solere nos res excellentiores infinitè significare, ut Homerus propter excellentiam cõmune poetarum nomen efficit apud Græcos suum. quid igitur obstat, quo minus liceat ei, qui Philosophiam significare uult, non definite dicere? prǫterea introductio uel artis, uel scientiæ dubio procul introductio est: quonam igitur pacto satis conuenienter poterat is, qui nos in illã ĩtroducturus erat, quę nobis ad cæteras omnes artes aditum patefacit, si uera eius definitio est, unius tantum artis introductionem librum inscripsisse? quare de hoc satis. Hic liber est totus diuisus in partes tres, in una, de ipsis quinq́ uocibus agit, in alia easdem dupliciter comparat, & quid

illis commune sit, quidq́ proprium, declarat. quid uidelicet Generi, quid Speciei, quidq́; Proprio, nec nõ Differentiæ, et Accidenti commune sit, in tertia quid commune habeant inter se. Sed antequam Philosophus ad hęc aggrediatur in procemio libri totius argumentum exponit, utilitatemq́, & docẽdi formam, qua utitur, declarat. loquetur enim tam clare, et perspicue, ut introductionis modum non excedat. Sub logicen, quæ Philosophiæ instrumentum appellatur, hic liber reducitur. docet enim quid ad demostrationis efficiendæ principium conferat, quæ quidem genere ratiocinatio est. quæ species est compositæ orationis, quæ item genere oratio est. Postremo ad decem genera Aristoteles perducit, quæ ad logicam tractationem spectant. Logice non est Philosophiæ pars illa quidẽ, sed instrumentum, ut rationibus firmabo & docebo, cum reliqua, ut institui, deinceps persequar.

VM sit necessarium Chrysaori & ad decem summa genera percipienda de quibus Aris. scripsit, generis, differentiæ, speciei, proprii, atque accidentis cognitionem habere, hæcq́; contemplatio ad definiendum, & ad ea omnia, quæ de diuisione, ac demonstratione præcepta sunt, utilitatem afferat, institui tibi ea breuiter, et enucleate declarare, quæ maiores nostri literis, monimentisq́; consignarũt: qua in re quæstiones obscuriores silentio inuoluam & eas, quæ faciliores sunt, mediocri conectura informare cona-

re conabor. ac ne uager latius de generibus, & formis constent ne ipsa per se, an in solis animis sint, deinde si per se cohæreant. corpora ne, an expertia corporis existant, atque num auulsa sint ab iis, quæ sensibus percipiuntur, an in iis ipsis insideant, & omnia, quæcunque ad huiusmodi disceptationum genus pertinere uidentur, dicere prætermittam, cum hoc magnum opus, & arduum sit, & magnæ, arduæq; cogitationis indigeat: at quomodo de illis, atque iis, quæ commemorauimus, Veteres; ac præsertim Peripatetici probabiliter differuerint, tibi exponam.

Quæcunque sunt, suapte natura bonum expetunt, siquidem origo rerum omnium bonum est. omnia igitur ad bonum tanquam proprium bonum referuntur, a quo unaquæque res, cum eius plus, minus'ue pro suæ capacitatis mensura particeps sit, perficitur. malũ igitur expetit nemo. uerum qui malum sibi asciscunt, id ipsum tanquam bonum appetere uidentur. Si quis igitur quempiam ad aliquid hortari uoluerit, bonum illi ostendit inde prouẽturũ, ut ea de causa illum in suam sententiam trahat. Porphyrius itaque, cum uellet iuuenes ad librum legendum excitare, & inflammare, initio bonum ex eo profecturum indicauit. uerum quoniam bonum duplex est, alterum ut finis, prout ualetudinem bonum dicimus, alterum ut ad finem, uelut uenam alicui incidere, non causa sui, sed ualetu finis bonum esse affirmamus. hoc loco necessarium, non ut proprium bonum, sed ut ad maius bonum refertur. nã ut dicimus, si ualetudini restitui uis, uenam tibi inci-

di necessarium est, sic hic necessarium Philosophus dixit. quippe cum hic liber ad decem genera, tanquam ad finem referatur. neque tamen bonum est, ut finis sed ut ad aliud collatum, et ut uno uerbo complectar, necessarium hũc librum dixit esse, uelut qui ad maius quoddam bonum nos perducat, & ita utilem esse, uel absolute per se necessarium, cum fieri non possit, ut si hunc cognitum non habuerimus, Philosophorũ libros percipiamus. Necessarium dupliciter a Philosophis accipitur, uel tanquam utile, uel ut fortuito contrariũ, utile illud appellant, quod alterius gratia sumitur, ut uestiri, exui, hæc enim co sumuntur, ut corpora minus detrimenti patiantur, & ob eam causam longiorem uitam degant. Necessarium quod fortuito aduersatur, est, sine quo subiecta res constare non potest, ut animalia, quæ pulmonem habẽt, continuo respirare, ut uiuãt necesse est, respiratio igitur necessaria est, si quidẽ animalia pulmonem habentia sine respiratione uiuere nõ queunt. hic igitur liber uel priori significatione, uel posteriori necessarius dicitur, uerum secunda fieri nõ potest, quoniam illi, qui Porphyrium præcessere, philosophorum scripta non ignorarunt. constat enim inter omnes librum hunc tanquam utilem, dictum esse necessarium, ut pote qui Philosophiæ præcepta nobis reddat clariora, ac dilucidiora, nunquã tamẽ necessarius ex significatione posteriori dicet̃, propterea quod Philosophicas res absque huiusmodi libello percipi nõ posse sequeretur. necessarium hoc loco nõ ex libro, sed quinque dictarum uocum cognitione accipiendũ est, quæ quidem nisi sciantur, reliqua nunquã accurate in-

telligentur: quocirca Porphyrius non librũ, sed quinque uocum cognitionem esse dixit necessariam. atqui antequam hunc librum Porphyrius scripsisset, harum quinque uocum cognitio necessaria erat ad Philosophorum contemplationes, quæ si huiusmodi quinque res incognitæ essent, intelligi non possent. hic igitur liber hanc nobis utilitatem affert, ut quę disperse, et diffuse ab antiquioribus dicta sunt, unum in locum conducantur, ac colligantur, & breuior, ac facilior nobis illorum fiat cognitio. quare Porphyrius hanc inuentionem non sibi ascribit, sed quæ maiores nostri literarum monimentis prodiderunt, in medium proferre studet. Porphyrius tribus de rebus in prooemio disserit, primum enim dicit, quid sibi in hoc libro propositum sit, cum de illis quinque uocibus se dicturum polliceatur, deinde quid afferat utilitatis, cum non solum ad illa decē genera rerum, quorum Aristoteles auctor est, sed ut paucis agam, ad omnes inuestigandæ Philosophiæ uias magnum afferre ait adiumentum. tum illo se docendi genere usurum promittit, quod facile sit, cō ueniatq; ijs qui ingrediuntur ad studium. nihil enim addit, quod eorum intelligentiam superare uideatur, qui primum instituuntur, quippe qui neque longitudine, aut contractione orationis, aut ambiguitate, aut inflexione, atque immutatione uerborum utatur, quibus omnibus, deterreri adolescentes, & a legendis libris auerti solent. Porro coniunctio illa, &, nobis indicat hunc librum non modo ad decem summorum generum Aristoteleorum perceptionem, sed etiam ad Philosophiam uniuersam conferre. præterea inquit de

biectus apud philoſophos appoſito articulo dignoſcetur,ei uero,qui de ſubiecta re affertur,uerbum,eſt, uel actione,uel poteſtate coniungetur. omnes enim termini,qui enunciantur,aut nomina ſunt,aut uerba,nominibus quidem uox re ipſa,uerbis autem facultate connectitur. uerbi cauſa, ſi dixero homo,ſubiectam uocem dixero,ſi,animal eſt,addidero,eam dictionem addidero,quæ de uoce ſubiecta dicit̃,illud igitur, quod eſt,omnibus æqualiter nõ ineſt.nec terminus qui dicitur, quique ſubijcitur,neceſſario,& ei, & quod ineſt quodq́ cõtingit,ęqualis eſt,ſed erit plus aliquãto,quã illa omnia,nõ enim conſequentia quadã ſeſe uiciſſim inferunt, quoniam quicquid neceſſarium eſt,uel contingens,uel inſtãs,id ipſum,quod eſt,dicitur,at cõtra, ſiquid eſt,non ſemper uel neceſſarium eſt, uel contingens,uel inſtans,uerum ſiquid illorum fuerit, nullum cæterorum eſſe poterit. quippe cum id,quod contingere poteſt,neque neceſſarium,neque inſtans ſit. Quid igitur cauſæ fuit,cur Porphyrius,qui uult omnes terminos qui dicuntur, uel maiores eſſe ſubiectis, uel æquales, nunquam tamẽ minores,neceſſarium,quod minus cenſetur eo,quod eſt,utpote cum id,quod eſt,latius pateat,fecerit enunciari? ſic enim dicit, Cum ſit neceſſarium:nos igitur, uerisſimum eſſe minus de maiori dici non debere reſpondemus, ſed negamus, id, quod eſt latius,quam neceſſarium ſerpere,ac manare. Illa nomina proprie latius manare dicuntur,quę de multis enunciantur,& in multis ſita ſunt,quędã enim res eſt,quæ per ſe conſiderata proprie conſtat, ut animal, quod de cane, equo, & homine dicitur, ſiquidem

in ijs consistit, & propriam habet naturam considera-tum per sese. Si igitur quid animal sit, definitione ex-plicauerimus, substantiam animatam sensus partici-pem esse dicemus: nam omnia, quæcunque proprie per se non constant, (ambiguæ enim uoces sunt canis, Aiax, & id generis permulta, quæ non constant pro-pria eorum ui, ac natura.) communiora nomina dici non debent, sed uoces tenues, quippe quæ res non sint, quod enim latius patet, quam aliud quicquam, ipsum prius per se sit oportet, & eo pacto erit altero commu nius, at illud quod est, cum per se non existat, sitq; cum necessario, contingenti, et instanti nominis solū cōmu-nitate conueniens, nullo illorū amplius erit, uox .n. te-nuis est. Præterea si cōmunius esse uelint, tanquā ge nus dicēt, sed genus eodē tēpore diuisum in se formas continet, quas æque cohæret facit neque permittit unā esse priorem altera, uel posteriorem: uno igitur, eo-demq; tempore necessarium esse cōtingens, & instans confiteri cogētur, quo nihil falsius. nam necessarium semper est, contingens, & instans, quandoq;. id itaque quod est, eorum genus nō erit, neque necessario latius patebit. id namq;, quod est, ambigua est uox, & non genus, adde non esse naturam quandam definitam, ac distinctam, quæ in unoquoque singulatim insit, ut in generibus uidetur. Si item res omnes uel finitæ sunt, uel infinitæ. (nam signa, quibus res definiuntur, quatuor sunt, omnis, aliquis, non omnis, nullus, quæ sanè notæ determinationes a Philosophis appel-lantur nullam aliam ob causam, nisi quod ex ijs de-terminatur si quid de aliquibus uniuersis, aut sin-

gulis definitur, ac pronunciatur, ſiquis Omne, dixerit, uniuerſum, Si, Aliquis, partem ſignificabit. ab omnibus pené Philoſophis ſingulas res non definitas pares eſſe determinatis demonſtratum eſt ita, ut ſi dicatur, homo uenit. idem ſit, atque aliquis homo uenit,). Porphyrius cum abſque determinatione diceret, Cum ſit neceſſarium, neque omne apponeret, illud, ſit, pro parte accepit, perinde ac ſi dixiſſet. Cum aliquid ſit neceſſarium. nam id, quod eſt, in parte ſumptum, idem, quod neceſſarium ualet, quemadmodum ipſi quoque fatentur. quare ſi id, quod eſt, non tenuis uox, ſed res fuiſſet, quæ proprie conſtaret, uelut animal, non peſſime de eo neceſſarium ſine illa determinatione dici poterat. Ad hæc, quando res ſignificare uolumus, id per rectum caſum hoc modo, homo, bos, equus, facere ſolemus. at quando rei partem, uel quod ex re eſt, in ſecundo caſu, ut ſi dixero Socratis, aliquam ipſius partem, uelut manum, uel caput, uel aliquid, quod prope eum ſit, ut domum, & librum ſignificabo. Si igitur Porphyrius rectum caſum dixiſſet, rem plane ipſam ſignificaſſet, ſicq; æqualiter partem de uniuerſo dici uideretur. ſed quoniam obliquum dixit, uel partem rei, uel quippiam ex re ſignificauit. neceſſarium enim æquale eſt parti eorum quæ ſunt illius, quod eſt, ut homo æqualis eſt alicui animali, & manus parti alicuius hominis par eſt. proinde ſi quiſpiam uelit id, quod eſt, ob hanc rationem proprie conſtare, non tamen eſt Porphyrio uitio uertendum, quod neceſſarium de eo, quod eſt,

tanquam de æquali male dici fecerit. Porró id, quod est, genus non esse necessarij fortuiti, & instantis, neque insuper substantiæ, accidentisq́, & rel quorum generum summorum, rationibus affirmabo. In quibus aliquid prius est, & posterius, quod de ijs cõmuniter dicitur, genus non est. genus enim formarum est genus, formæ in eodem tempore per se cohærent, et una earum quæq; habet, ut in seipsa, et nõ in alijs existat: accidens si substantia posterius erit, & ab illa habebit, ut sit, & insit, erit contingenti posterius, in illo enim habet, ut sit. id igitur, quod est, de eis, non ut res cognomines faciunt, sed ambiguo dicetur: cum præsertim genus non sit, cum in ijs prius, & posterius esse uideatur. ex quo perspicuum est, accidens in substantia, & instans in cõtingenti, non tamen in eisdem, sitũ esse, propterea quod sequatur. ut si substantia, & contingens tolleretur, accidens & instans simul auferrentur, sit uero eæ species, substantia inquam, & contingens, in quibus id, quod est non consistit, amoueantur, quod reliquum est, non erit amotum. quanquã enim species canis intereat, hominis tamẽ, bouis, equi, & aliorum non corrumpentur. ijs igitur rationibus aliorum dubitationem perabsurdam, nostramq́ dissolutionẽ utilem, claram, perspicuam, & concinnam esse demonstrauimus. Quin etiam nonnulli principiũ damnant, atq; inquiunt. id, quod est, ambiguum est ambiguũ infinitũ est, illud igitur quod est, infinitũ existit. at initiũ ab infinito sumere non decet: quibus id, quod est, non ambiguum esse, sed ab uno aliquo, respondemus, prout a Medicina et librum, et instrumẽ

tum Medicinale appellamus. nam Medicinæ instrumentum, & Medicinalis potio ad unam ualetudinē referuntur. quid autem sit ab uno esse, in decem summis generibus percipiemus. Existit etiam hoc loco quædā quæstio, quid scilicet causæ fuerit, cur id, quod est, necessario præposuerit. id quod nos tribus esse factum causis ostendemus, prima, ut id, quod latius patet, principem locum obtineret, secunda, ut elegantior esset, nam si dixisset, ἀναγκαίου ὄντος, non adeo uocalis ob hiatum fuisset locutio, tertia, ut a generalissimis (ut aiunt) initium sumeret. ita fit, cum ut Porphyrius uellet a generalissimis doctrinā exordiri, id quod est, antetulerit necessario. quærent demum, cur non, æquū est, aut bonum, aut utile, sed necessarium dixerit. cui sane quæstioni, duplici diuisione occurrendum est. Scire oportet bonum, & utile sibiipsis esse substrata ac uicissim cohærere. utile in duo distribuitur, in utile, quod genere ambiguum est, & in necessarium. bonum est, quod causa sui expetitur, ut beatitudo, pietas. utile est, quod a necessario distinguitur, quod & inesse, & non inesse potest sine interitu rei, cui inhæret, ut hoc indumentum. Necessarium insuper duplex est, uel quod per se appetendum est, nihilq́; a bono differt, ut beatitas, sanitas, uel quod alterius causa optabile est, prout uenæ incisio, potioq́; Medicinæ. in prima significatione quinque uocum cognitio necessaria est, utpote quæ nos ad decem summa genera, atque uniuersam disserendi uiam ac rationem ducat. quod sane necessarium sex modis dici constat, quippe cum et materia, et ratio, quæ in homine inest, necessaria dicatur, deinde

necessariũ appellatur quod per se fugiendum, atque alterius gratia sit desiderandum. dicitur tum necessarium, quod per se optandum sit, necessarium item dicitur, quod nec per se expetendum, nec fugiendum sed propter aliud quicquam suscipiendum sit. ueluti sunt quædam medicinæ potiones. postremo illud necessarium est, quod & sui, & alterius gratia amplexandum sit, qua significatione liber hic & sui, & alterius causa necessarius esse dicitur. { Cum sit necessarium Chrysaori & ad decem summa genera percipienda, de quibus Aristo. scripsit, generis, differentiæ, speciei, proprij, atque accidentis cognitionem habere } Quoniam Aristoteles in decem generibus pertractandis de generalissimis decem uocibus disserit, quas differentijs, & proprijs separat, ac distinguit, generumq; & propriorum, ac differentiarum illic mentionem facit, generis, & differẽtiæ, nec non proprij, & speciei cognitio illarum uocum comprehensionem nobis faciliorem reddet, Porphyrius coniunctione Et, usus est, ut non modo ad Aristotelica summa genera, sed ad ea etiam, quæ deinceps subiungit, utilem hunc librum ostenderet. Nonnullorum opinio fert, Porphyrium, Et, apposuisse, ut etiam ad ea genera, quæ Architas scripta reliquit, harum quinque uocum cognitionem utilem esse declararet, quod quam alienum a ratione sit ex hoc intelligi potest. nam ipsemet Philosophus statim explanat reliqua, ad quæ afferat adiumentum. præposuit uero differentiam speciei, quoniam ordine doctrinæ prior est. sed quid causæ fuerit, cur genus in uocum enumeratione prius consti-

tuerit, suo loco dicemus, in præsentia de quibusnam acturus sit Porphyrius, exponamus. Sunt itaque Genus, Differentia, Species, Proprium, & Accidens, quæ declaranda sunt. ac si uoluerimus cognoscere, cur hæ uoces hunc ordinem sortitæ sint, (non enim putare debemus id temere factum esse) erit de hac re paulo altius ordiendum. Vniuersa quædam, & singula in rebus esse sciendum est, sed quoniam singulas res interitui obnoxias esse oportebat, prouida, solersque mater rerum omnium natura, quiddam, quod latius pateret, atque omnia complecteretur, eorumque formas conseruaret, excogitauit, idque, cum esset uacans nomine, genus, aut speciem Veteres appellarũt. atque ut hoc perspiciatur, & ordinis causa nobis explorata sit, singula tanquam in exemplo quodam proponemus. Socratem igitur, & Platonem, & cæteros singillatim, flauum quoque, & maculosum hunc equum, & illum, singula, & indiuidua Philosophi uocauere: illa uero quæ singulas res continerent, uelut uniuersus homo, qui singulos in se homines comprehendit, species coniunctim appellauerunt. quę uero ipsas species complecterentur, ut animal, sub quo homo, & equus constituuntur, genera dicta sunt; iis interiecta intermedia differentia est. Differentia enim est, quemadmodum etiam Porphyrius post nobis explicabit, quo quidque distinguitur, & hac potissimum de causa differentia in rebus apparet: sed quantum ad genus spectat, nullam esse differentiam perspicuum est neque enim in animali, quod genus est, homo, & bos differunt, quod & nos, et boues sumus animãtes.

ſed rationis particeps cum acceſſit,nos ab illis ſeparauit : atque ita differentia effecta eſt,qua homo a boue & cæteris beſtijs rationis expertibus differat.rationis particeps dicitur id, quod mente ducitur, & ratione, ut homo,& angelus : rationis expers eſt, quod prẹter rationem,atq; iudicium uiuit. ueluti ſunt equus,bos, & reliqua generis eiuſdem. ita fit, ut differentia minus, quam genus,& magis quam ſpecies pateat. id quod exemplorum appoſitione perſpectum,ac clarum fiet. rationis particeps,& mortale minus patent, quã animal ſi quidem ea ab animali continentur, rationis particeps,quæ differentia eſt,cum angelum,& hominem comprehẽdat,latius quam homo, quẹ ſpecies eſt, serpit,ac manat. Præterea differentia magis anguſta eſt,quam genus,quatenus ſub genus cadit : at latior ſpecie eſt, quoniam rationis compos & expers habet in ſe,ſub quæ omnia animalia ſimul cadunt,ſpecies uero unum tantum,uelut hominẽ,equum,& aliud quic quam comprehendit. Proprium eſt, quod in ſola, totaq; ſpecie ineſt, ut in homine natum eſſe ad riſum, in eo enim ſolo, toto,& ſemper intelligitur. Accidens eſt, quod abeſſe poteſt ſine eius rei,in quo ſitum eſt, interitu ut candor, nigror, accubatio,inclinatio, ſeſſio. Ex ijs igitur quædam rerum naturam perficiunt, quædam extrinſecus adueniunt. genus, ſpecies. & media inter hæc differentia, rei naturam abſoluunt, quoniam ex ui, & natura dicuntur exiſtere, animal enim unumquodq; perficiunt, atque unaquæque res horum trium particeps eſt, ut manifeſto apparet in Socrate, nam quatenus animal eſt, genus habet, qua

rationis compos. & mortalis, differentiam, quia homo speciem. simili quoque modo in Platone, atque Alcibiade. reliqua duo proprium, & accidens, nihil quicquam rei naturæ conferre, sed ad sententia esse dicuntur, propterea quod rationi notionis eius rei, quæ subijcitur, nulli usui sunt; ex quibus proprium illis, quæ rei naturam conficiunt, coniunctius est, quam accidens, ex eo quod proprium semper alicui inest, accidens tum inest, tum abest. huiusmodi separari posse dicuntur, quoniam si ea secreta esse cogitauerimus, nihil hominis naturã imminuent. id si ita esset, nigros non esse homines dicendum esset, quod absurdum uidetur, atque si ridendi habilitatem amitteremus, nihilo tamen secius homines essemus, cum omnes hominis actiones exercere possemus. Iis in hunc modum constitutis, quonã modo progressus sit Porphyrius, animaduertite. Ea quæ rei naturam perficiunt, præposuit, secundo loco quę nihil auxilij præstãt, collocauit ex ijs præterea, quæ naturam absolutã reddunt, genus, utpote quod magis pateat, primum obtinuit locum: differentiam deinde tanquam minus angusta, quam genus, sit: postea speciem ueluti minus patentem differentia, constituit. Illorum, quæ nihil quicquam afferunt rei naturæ, proprium quod ad rei naturam propius accedit, accidenti præpositum est, accidens extremum locum habuit, tanquam nihil ei sit cum prædictis commune. & uti ipsum solum sine interitu eius rei, in qua inhæret, adsit, atque absit. Est autem hoc loco nõ immerito quærendũ, quonã modo accidens sit generi, et speciei contrariũ, si quidẽ in gene

ta, & species distribuitur. aliud nos esse dicimus, si ununquodq; quatenus habet, ut sit, consideremus, & aliud, cum ad aliud referatur. Cum enim quid quippiam per se sit, spectamus, hoc Substantiã, illud Quantum, hoc Quale esse affirmamus. cum uero ad summa genera, quæ post substantiam sunt, respicimus, ea quia non constant per sese, sed ad substãtiam annituntur, substantiæ accidere dicimus. In unoquoque itẽ ex decem generibus cum illud, quod magis uniuersale est, & quod magis singulis rebus conuenit, & illud, quo ea quæ singulis rebus accommodantur, a magis uniuersalibus diuiduntur, prospiciamus, horum unum genus, alterum differentiam, alterum speciem appellauimus, ita ut idem aliter consideratum, genus; species'ue, aut differẽtia dici posſit. ĳs enim differẽtiæ, quæ in summis generibus insunt; cognoscuntur. potest item & substantia esse, & aduentitium. {hæcq; contemplatio ad definiendum, & ad ea omnia, quæ de diuisione, ac demonstratione præcepta sunt, utilitatem afferat} Hoc primum in loco Aristotelis, & Platonis artem differendi diuersam esse sciendum est. Aristoteles quinq; modis, ut uidere est in topicis, opiniones affectatur at Platonis dialectica in quatuor tantum uersatur, diuisione, difinitione, demonstratione, ac resolutione. hic igitur liber & ad definiendum, & ad ea omnia, quæ de diuisione, & demonstratione pręcipiuntur, affert adiumentum, ita fit ut ad Platonis differendi artem utilis existat. ac si ita se res habet, ad uniuersam Philosophiam magno nobis erit adiumẽto, Philosophia quadripartita est, prima pars in diui-

ſione, altera in definitione, tertia in demonſtratione, quarta in reſolutione uerſatur. huius igitur loci ſenſum haud ſecus intelligẽdum cenſeo, ac ſi Porphyrius dixiſſet, hunc libellum non modo ad Philoſophorum libros percipiendos, ſed etiam ſi nulla illorum ſcripta extarent, poſſe uiam rerum omnium inueniendarum ſtudioſis ſuppeditare ſed de ſingulis eſt ordine differẽdum. Diuiſionis igitur intereſt, propoſitum genus in proprias differentias diuidere, hæcq́ diſtinguendi eſt ratio. Animal in id quod ratione utitur, & quod rationis expers eſt, diducitur, uerũ nõ ſic animal aliud eſt homo, equus aliud, & aliud hoc quippiam nam illos qui res diſtribuunt hoc modo, & coquis male fruſta ſecantibus, & obſonia membratim non diſtinguentibus, id eſt imperitis, rudibusq́ hominibus, ac phyſicæ rationis ignaris ſimiles eſſe, Plato in Philoſophia iudicio doctiſſimorum hominum facile princeps opinatur, id quod ſcriptum reliquit. Proprium definitiuæ eſt, unicuique rei propriam definitionem dare. principem diuiſionem ars definitiua conſequitur, quoniam definitio diuiſione utitur, cum ex generibus, & differentijs, quæ rei naturam abſoluunt, ac complent, eliciatur. is igitur, qui definiet, ex diuiſo genere aſſumet, quæ ad definitionem faciunt, ueluti ſi ex hac animati diuiſione in animal, & plantam, & animalis in ratione utens, & rationis expers. mortale & immortale excipere hominem uoluerit is, qui definit, ratione utens, & mortale animal excipiat. Demonſtratiuæ proprium eſt, ex propria natura res demonſtrare, non quomodo oratores ſolent, apud

quos cum rei dubiæ fidem faciunt, auctoritas ualet plurimum: sed quemadmodum Plato præstanti uir ingenio, qui cum animã nullo mortis fato perimi uellet demonstrare, id ex natura propria animæ atque ui confirmauit. Anima, inquit, a se mouetur, quod a se mouetur, semper mouetur, quod semper mouetur, immortale est, anima igitur immortalis est. ita fit ut qui demonstrare uoluerit, hunc morem teneat necesset sit, etenim demonstrationes ueræ ex definitionibus fiunt, definitiones rei uim, & naturam patefaciunt, constat enim demonstrationes ex rerum sumi ui atque natura, non autem assumi foris. præsertim cum exteriora non necessario rem ipsam consequantur. tertium igitur locum sortita est demonstratio, quoniam ipsa definitione, definitio diuisione utitur. Munus resolutionis est, composita in simplicia, ex quorum compositione sunt facta dissoluere, ut grãmatici quoque facere solent, qui orationem in nomen, & uerbum, hęc in syllabas, has in elementa diducunt: at Philosophi naturæ interpretes, ac uirtutis magistri de rebus agunt, quippe qui hominem in caput, manus, & pedes, hæc in ossa, carnem, & neruos, eadem in quatuor elementa, ea demum in materiam, & formam dispertiunt. resolutione in ratiocinationibus utimur, cum eas in propositiones, & propositiones in terminos diducimus, id quod Aristoteles in ĳs libris docet, quos de hac arte conscripsit. prima igitur omniũ est diuidendi ratio, altera definiendi, tertia demonstrandi, quarta denique resoluendi, ac trium dũtaxat mẽtio facta est, quoniam hic liber est ad illas, maxime

utilis,

utilis. de generibus enim, & differentiis uerba facit, ac docet. etenim qui diuisionis scientiam callet, genus in species per differentias proprias recte distinguet. atque is qui definiet, ex genere & differentia definitionem sumet. Demonstrationes definitionibus cõstant, & definitiones ex generibus, & differentiis. ut dictũ iam est. Id ipsum alia quoque ratione potest probari. Illæ tres inter se colligatæ admodum sunt, ut definitio diuisione, & demonstratio utrisque utatur. nam qui demonstrat, rerum definitionem assumit, ut rei naturam comprehendat. item definitio diuisione utitur. at resolutio neutra illarum utitur, quinetiam diuisioni contraria est. quoniam diuisio unum accipiens in plura distribuit, resolutio uero usque eo procedit, dum in unum desinat, nam si hominẽ accipiat, & in partes dissoluat partes illas in humores, hos in elemẽta, hæc deniq; in materiã et formã partitur: elemẽta. n. ex materia, & forma sunt conflata. Alio preterea modo sic, Qui diuidit a simplicibus ad composita progreditur, qui resoluit a compositis ad simplicia regreditur. & ei, qui definit, aduersatur is, qui resoluit. quoniam alter rei naturam cõiungit, alter dispergit. Id alia quoq; ratione firmabitur, Si resolutio diuisioni aduersa est, cum definitio sine diuisione fieri non queat, definitioni itidem aduersam esse perspicuum est. ita fit, ut demonstrationi quoque contraria sit futura: etenim si demonstratio definitione, & diuisione utitur, & his duabus aduersa resolutio est, demonstrationi nimirũ erit aduersa. Sed in iis enumerandis quid causæ fuit, cur definitionis prius, quam diuisionis, quæ prior est,

mentionem fecerit? quoniam inquam uidebat huic libro propositum esse, ut illarum uocum definitiones traderentur. Compositio a dissolutione differt, quantum tamen ad subiectam rem spectat, nihil interest, nam uelut inter ascendentes, & descendentes, ita inter compositionem, & resolutionem discrimen uersatur, idq; tantummodo relatione quadam. quando autem a superioribus, primisq; principijs ad inferiora & ultima descendimus, compositio fit, cum ab ultimis ad prima conscendimus, resolutio, & quoniam compositio, cum id coagmentauerit, quod statuerat, finem cõstruendi faciet, ita quoque resolutio efficiet, cum id, quod propositum erat dissoluerit. nam qui resoluit, quippiam compositũ resoluit. nisi fortasse uelit in eo, quod fieri nequit, laborare, seq; excruciare, dum simplex omni cura studet dissoluere. compositum e multorum simplicium compositione conflatum est, is igitur, qui resoluit, in multa dissoluet. Siquis igitur arbitretur eum qui compositum resoluit, illud in unum simplex dissoluere, falletur ne, an non? mea sententia non sané, quin id proxime ad uerũ accedit. dicemus tamen compositum in plura coniuncta dissolui, & quod ultimum erit, in unum tantummodo resolui. Oportet igitur hoc nobis compertum esse, ut aperte loquar, simplex in multa componi, neq; amplius resolui, atque ultimum compositum in multa coniuncta resolui, neque amplius in unum supremum compositũ iri. Neque uero quenquam moueat, quod definitio, quæ posterior est, diuisioni præposita sit. id enim factum est, quoniam nihil nobis impedimento esse debet, quin

ea, quæ nobis placuerit, in doctrina nostra priora, uel posteriora constituamus. deinde quatenus ad intelligentiam attinet nostram, composita ex definitione cognita priora sunt. quibus quidem fit rebus, ut non sine ratione definitionem diuisioni præposuerit. Resolutionem fortassé ideo prætermisit. quod eadem, ac compositio ratione subiectæ rei affectione tantum, ac collatione, ut dictum nobis est, differre uideretur. Præterea contemplatio apud Philosophos cognitionem significat. { Institui tibi ea breuiter, & enucleate declarare } quoniam alia quoque docendi uia est, quæ ita coangustatur, ut tantummodo capitum commemorandorum gratia tradi soleat, dixi breuiter & enucleate, quatenus scilicet ad eos instituendos pertineat, qui ingrediuntur ad studium. deinde addit { Quæstiones obscuriores silentio inuoluam.} Tria sunt, quæ iuuenes a legendis ueterum libris dehortantur, ac reijciunt, longitudo dictorum, obscuritas rationis, qualis est in libro Aristotelis, qui de interpretatione inscribitur, ac demum reconditæ, exquisitæque sententiæ. Porphyrius igitur, ut ad se alliceret eum, qui audit, ait hunc libellum huiuscemodi nequaquam fore. nam neque futurum prolixum, neque difficiles explicatus habiturum illa uerba, breuiter, et enucleate, declarant. cũ præterea subiungit obscuriores quæstiones silentio inuoluam, significat se reconditas, abstrusasque sententias non tractaturum, innuit præterea dictata non esse difficilia, cum inquit, quæ faciliores sunt, postremo breui loquentẽ se fore indicat ijs uerbis. mediocri coniectura informare conabor, quæ etiam uerba ad doctri-

nam referenda non sunt. philosophi enim certa scientia res demonstrant, non coniectura assequũtur. Sed Porphyrius hæc ad Chrysaorium scripsit, quia se ea tantum dicturum spondeat, quæ ad illum instituendum attinerent: cum præsertim philosophorum sit, omnia uera scientia demonstrare, non coniectura coarguere. { Ac ne uager latius, de generibus, ac formis constentne ipsa per se &c. } Breuem, facilemq́;, & obscuriorũ quęstionum expertem doctrinam facere pollicitus est. ne quis igitur horum disquisitionem minime inuolutam, & latentem esse diceret. Philosophus esse abditam, & retrusam ex iis clam indicauit, atque innuit. erat ergo de iis controuersia ualde abstrusa. quæ data opera prætermissa ab eo est. atq; ut apertum id fiat, & distinctius perspiciatur, quam maxime possumus, plane ac dilucide exponamus. Ea, quæ sunt, uel per seipsa constant uel in simplici intellectione sunt. ea rursus, quæ per se cohærent, uel corpora uel expertia corporis existunt, illa præterea, quæ corpore carent, ut anima rationis compos atque angelus, auulsa a corpore sunt, alia ut candor, nigror & brutorum animæ à corporibus non distrahuntur, ex illis deinde quæ per se cohærent, alia ante multa, alia posterius genita, & in anima nostra sita sunt. Eorum quæ sunt, quędam cõstant per se, quædam in solis animis nostris insunt, quæ cum animo comprehensa sint, constant, & minime intellecta non cohærent. sed ubi primum insistet intelligentia, ipsa quoque cessabunt: ut in Hippocentauro luculenter uidentur, neque enim usquam extat, sed cum nos equum centaurumq́; conspicimus, no-

ſtra cogitatione utroſque coniungimus, atque ita compoſitis Hippocentauri nomen imponimus. hircũ præterea, & ceruum natura produxit, utrunque nos cogitatione componimus, compactumq́ hircoceruum appellamus. Antiſthenes uero genera, & ſpecies in ſolis animis hac ratione fretus eſſe cenſebat, dicere enim ſolebat, equum uideo, illam tamen uniuerſam equi rationem ſeu ſpeciem, quam ideam uocant, non uideo, hominem itidem uideo, at non humanitatem. atque hæc quidem ille, ſecundum enim ſenſum ſolum uidebat, neque rationis auxilio ſeſe in altiorem inuentionem, & ſpeculationem poterat extollere, atque erigere. Eorum igitur quæ conſtant, alia corpora ſunt, alia non corpora, atqui ex Veteribus alij prorſus hæc eſſe dixerunt, alij uero non eſſe uoluerunt. ex illis poſtea, qui ea eſſe prodiderunt, nonnulli corpora, nonnulli ſine corpore eſſ putauerunt. ſed qui corpora illa eſſe contenderunt, in eadem ſententia perſtitere. qui uero illa corporis eſſe expertia dicebant, alia ea eſſe per ſe ſunt arbitrari, alij uero in iis, quæ ſenſibus percipiuntur: id quod factum eſt, quoniam nouerãt illi ea, quæ corpore carent, de quibus feci ſupra mentionem, uel per ſe cohærere, ut angelum, Deum, uel in aliis niti, ut candorem, et figuras. hæc igitur alij per ſe, alij uero in iis, quæ ſenſu comprehenduntur, conſtare dixerunt. quoniam item corporis expertia, quæ in iis inhærent, quę ſenſu percipiuntur, uel per totam rem ſeſe porrigunt, atque tendunt, ut candor in fuco, uel extremitati ſolũ inſident: ut in globoſa figura cernitur. alij ea ipſa per totum ſe perfundi aiunt, alij uero in ſola ſuperficie re-

sidere tradiderunt. Sunt etiam, qui nonnulla cohærere in iis, quæ constant, arbitrentur, nec alia ratione posse constare, quam locum, & tempus, cum ea contineāt, quæ sub sensum cadunt. cum igitur tot sectæ sint, atq; hominum opiniones, qui prædicta negent, & affirmēt, quæstio de generibus, et formis in controuersiam adduci poterat, sint ne, an in simplici quadam ratione & intelligentia contineri, prout Antisthenes censuit, dicēdum sit, at postquam hæc ita esse, & constare inuentū esset, existebat etiam quæstio quædam subdifficilis, corpora'ne essent, an corpore carerent. huius nanque diuisionis utraque pars fautores habuit, qui eam studiose defensitarunt. uerum cum esset compertum ea esse sine corpore, poterat oriri dubitatio, utrum a materia distraherētur, an in multis essent, & a materia dirimi non possent. uerum ut hoc clarius, atque illustrius fiat, exemplum quoddam adiungam, neque enim fortuito & nullis inniti rationibus alij corpora, alij corporis expertia esse dixerunt, sed ratione quadam utrique ducti, neque inter se contrarij iure procedunt. Intelligatur an nullus, qui alicuius, utpote Achillis, imaginem insculptam habet, multæ insuper ceræ sint, & ab anulo imprimantur, ueniat deinde quispiam uideatq; ceras omnes unius anuli impressione formatas, annuliq; impressionem in mente contineat, sigillū annulo insculptum ante multa dicetur, in cerulis impressum, in multis, quod uero in illius, qui illo uenerat intelligentia remanserit, post multa, & posterius genitum dicetur. idem in generibus, & formis intelligendum censeo, Etenim ille optimus, & præstantissi-

mus procreator mūdi Deus, omnium rerum formas, atque exempla habet apud se: ut si hominem efficere uelit, in hominis formam, quam habet, respiciat, & ad illius exemplum cæteros faciat omnes. ac si quis restiterit, dicetq; rerum formas apud creatorem non esse, quæso ut diligenter attendat. opifex, quæ facit, uel cognoscit, uel ignorat, sed is, qui nesciet, nunquam quic quam faciet. quis enim id facere aggreditur, quod facere ignorat? neque enim facultate quadam rationis experte aliquid aget, prout agit natura. ex quo conficitur, ut natura etiam operetur, etsi quæ faciat, non aduertat: si uero ratione quadam quicquam facit, quodcunque ab eo factum est omnino cognouit, si igitur impium non est, si dixerimus Deum more hominum agere, quæ fecit cognouit, si cognouit, quæ fecit, in ipso rerum formas esse perspicuum est, formæ autem in opifice sunt, perinde ac in anulo sigillum. hæcq; forma ante multa, & auulsa a materia dicitur at qui hominis species in unoquoq; homine est, quemadmodum etiā sigilla in ceris. et in multis, nec auulsa a materia dicetur. at cū singulos homines animo cōspicimus, & eandē in unoquoq; formā atq; effigiem uidemus, illa effigies in mente nostra insidēs post multa, et posterius genita dicet, uelut in illo quoque dicebamus qui multa sigilla in cera, uno & eodē annulo impressa conspexerat. poterit hæc a corpore separari, cū non in corpore, sed in anima inhęreat, non separari uero, quoniā per sese separari nō potest. nō secus, quā formas ante multa posuit ille non linguę solum, uerū etiā animi, ac uirtutis magister Plato: negat .n. has absolute opifi

cis intelligentias esse, sed substantias quasdam, quæ animo cernantur, & ratione intelligantur, in quas opificem intueri uult, ut ea, quæ hic sunt, ad illarum primarum imaginum exemplum efficiat, ac condat. Porphyrius igitur ait se nolle quærere, num ea quæ corpore carent, a materia, ueluti ea, quę in opifice sunt, separari uel non separari possint, sicut ea, quæ in multis sunt, uel post ea, quæ sensibus percipiuntur, id est ea, quæ post multa sunt. Scire quoque debemus de iis Aristotelem a Platone dissentire. nam Arist. uult illas à materia non posse separari, Plato uero separari censet posse, uerum demonstrare quomodo hi principes Philosophorum inter se dissideant, atque discordent, propterea quod Aristo. formas illas naturaliter intelligere uidetur, ad hoc nostrum institutum nihil pertinet. { At quomodo de illis atque iis } Promiserat Porphyrius se librum hunc utilem ad Arist. summa genera confecturum, quæ progressus, & uiæ quædam sunt ad uniuersam Philosophiæ speculationem, quæ in differendi subtilitate uersatur. Orationis uero multæ partes sunt, enuncians, optans, uocans, imperans, atque interrogans, ac præterea multæ quas nunc colligere propositum non est. in iis enim quæ logica appellantur, quia differuntur subtilius, non de omnibus, sed de enunciante solum oratione agitur. ea enim nuncius animæ est, quæ intelligentia prædita est, & cognitione, cætere uero ei animæ attribuuntur, quæ libidinum æstu fluctuat. nam qui rogat, aliqua cupiditate ductus rogat, Siquis item quempiam uocat, aliquo desiderio impulsus uocat, idem agit, qui aliquem

alloquitur. Sola enuncians oratio uera est, aut falsa. reliquæ nec ueræ, nec falsæ sunt. ita quoq; fit, si quis deprecetur. Enuncians oratio uel uera, uel falsa est, uelu ti si animam mortalem, uel immortalem esse quis demonstret, semper uel uerum, uel falsum dicet. est enim enuncians oratio, quæ rem esse, uel non esse demonstrat. atque duas habet uoces, quæ termini dicuntur, quarum altera subiicitur, altera de subiecta re quippiam enunciat, sed ut planius, atque apertius id fiat, exemplum apponam, homo animal est. homo, quia de eo sermo habetur, subiicitur, animal de homine dicitur. Simili quoq; modo in hac propositione, Anima immortalis est, & cæteris eiusdem generis, nam anima subiicitur, & immortalis de illa dicitur. ita fit, ut huiusmodi oratio non immerito illos duos terminos habere dicta sit. Porphyrius poterat quoq; de generibus, & formis differere, quatenus ad primam Philosophiam pertinet, cum præsertim de formis generum ac formarum, sint ne apud Deum, an non, oriatur plerunq; magna dissensio. uera igitur Platonis opinio est, qui ideas animo cerni, & ratione intelligi, ac per se cõstare uult. quas & uere, & primo substantias appellat. siue etiam non uera, ut Aristoteli uidetur. naturaliter quærimus, quando consideramus, natura ne in seipsa formarum, generumq; rationes habeat. natura enim non facit perinde, ac nix, quæ nulla ratione frigidum reddit quippiam, uel ut ignis, qui adurit, sed omnino ratione quadam efficit. etsi quę faciat non cognoscit. potest item alio modo naturaliter quæri, utrũ uidelicet hæc in multis sint, utrum inquam uniuer-

ſum animal, & uniuerſus homo in multis eſſe dicatur. & quæ nam natura iis ſingulis communis ſpectetur, ſed id, quod ita conſideratur, diuidi nullo modo poteſt. poſſumus demum de iis quærere ea ratione qua ſolent ii, qui disſident inter ſe ita, ut prima illa argumentandi principia non tranſgrediantur, cum ſcilicet inueſtigant, num quædam ſint, quæ aliquibus ſubiiciantur, & num quæ dicantur de quibuſdam, Genera de formis, ac differentiis, non tamen contra, dicuntur. Dictum enim eſt genus differentiam, ſpeciē, ordinem quendam ſeruare, ſiquidem genus in uocibus primas tenet, ſecundum locum ſpecies ſortitur, iis intermedia differētia eſt. Superiora de inferioribus dici debent, nō tamen reciprocatur. nam ſi dixerimus, Omnis homo animal eſt, uerum dicemus, at ſi reciprocabitur oratio, ut dicatur, Omne animal homo eſt, falſum dicetur. omnis item equus rationis expers eſt, uerum eſt, ſed omne rationis expers equus eſt, falſum eſt. nam rationis expers non debet equo ſubiici, ut nec etiam animal homini, ut recens dicebam. eſt igitur explicandum qui termini ſubiiciendi, & qui dicendi ſint, id quod Philoſophus deinceps faciet, ac propterea addidit, probabiliter, ideſt, ut ad eam Philoſophiæ partem ſpectat, quæ eſt quærendi, ac diſſerendi { At quomodo de illis, atq; iis, quæ commemorauimus ueteres, ac præſertim Peripatetici probabiliter diſſeruerint } ratione diſſerendi utetur is, qui rerum accidentia inueſtigabit. naturaliter diſputant illi qui ſubſtantiam inquirunt: diuine uero, qui rerum omnium ortum, & quare unaquæque conſtet, indagant.

Cum itaque naturaliter agere de generibus, & formis, ut iam dictum est, sit ea, quæ sensibus percipiuntur, exquirere, ut Aristotelem fecisse uidemus, diuine, cum ea, quæ in opifice sunt, perscrutamur, ut in Parmenide Plato, hoc loco logico potius more de iis agẽdum est, quoniam in logica facultate enunciantibus orationibus utimur, in quibus nonnulla subiiciuntur, nonnulla de subiectis dicuntur. Subiectus autem terminus, & qui de subiecto dicitur, aut genus, aut species, aut differentia, aut proprium, aut accidens est. { Quomodo de illis } hoc est generibus, & formis. nam subito de illis uerba facit, addens præterea, atque iis, reliqua tria differentiam, proprium, & accidens significauit, nisi forte ita intelligendum sit, ut cum dicat, de illis, genus, differentiam, & speciem, cum addat, atque iis, proprium, & accidens significet. { Ac præsertim Peripatetici } Porphyrius horum inuentionem, ac doctrinam non sibi ascisci, sed Peripateticis, qui omnibus, qui ea probabiliter tractauerunt, longe diligentiores fuerunt. Peripateticis id nomen hac de causa impositum est. Diuinum Platonem in academia deambulare solitum, & cum familiaribus congredi, ut corpus exerceret, atque eo pacto ad animi splendorem suscipiendum aptum redderet, literarum monimenta tradiderunt. instrumenta enim signo sunt, quale artificium opificis sit. ita fit, ut etiam Platonis commilitones, propterea quod disputabant inambulantes in Lyceo, Peripatetici cognominati sint, Ac primo ab ipso Platone Aristoteles, & Xenocrates, quorum alter Peri-

pateticorum, alter Academiæ nomen obtinuit, profecti sunt. Aristotelici enim Peripatetici ex Lyceo. Xenocratici Peripatetici ex Academia dicebantur. paulopost tempore Aristotelis studiosi actionis cognomen retinuerunt, & loci abiecerunt. at qui se ad Xenocratem applicuerunt, actionis nomen exuerunt, & loci cognomen induerunt, & Academici uocati sunt. Porphyrius itaque, qui Platonis etiam sectam secutus est, institutionem quandam ad Platonis dicta & ad summa genera Aristotelis utilem scripturus, tibi, inquit, explicabo, quomodo de iis antiquiores, & præsertim Aristotelici (nam ob hanc causam dixit, & præsertim Peripatetici.) locuti sint. Summa genera decem sunt, Substantia, Quantum, & reliqua, ex quibus sola substantia se sustentat, cætera ad substantiam annituntur. hæc generis descriptio, quæ danda est, omnibus decem conueniet. uerum non dicendum est, æque cæteris, ac substantiæ conuenire, differunt enim qua sunt, quoniam quicquid acciderit substantiæ, ut uidelicet tanquam genus in species, quæ sub ipsa sunt, diuidatur, in cæteris itidem accidentibus efficietur. distribuuntur enim ipsa quoque in species, uuæ sub ipsis existunt, ueluti genera. uerum aliud est, si quatenus substantiæ, & accidentia sunt, atque aliud, si prout summa genera, id quod omnibus commune est, considerabuntur.

DE GENERE.

ENVS, *& speciem non simpliciter dici uidetur.*

CVM nobis indicauerit, quid libro propositum sit, quamq; afferat utilitatem, & quisnam modus ac ratio habenda sit, ut eos instituamus, qui recens sapientiæ studiis operā innauant; dixeritq; uelle quæstiones difficiles silentio transire; & faciliores in medium adducere, ostenderit etiam quæ abstrusæ & quæ faciles sint, singularum nunc quinque uocum doctrinam explanare aggreditur. de genere primum dicit, quoniam cum uoces numerarentur, primæ ei delatæ sunt. genus etiam ob hāc causam speciei præponitur, quia multas sub se species comprehendit. & quanquam genus, & species mutuo sese referant, sunt tamen quædam ex iis, quæ sub eandem rationem cadunt, quibus nonnulla reperiuntur cæteris antiquiora, & eorum causæ dicuntur, quemadmodū patrē filij causa dicimus, & quatenus homines utriq; sunt, priorem atqui simul cognoscuntur, et sese mutuo constituunt eo, quod sub eandem cadunt rationē. quę cum aliquo conferuntur, quædam substantiæ prius sint necesse est. cum igitur causam eorum quæ cum aliquo comparantur, causam inquam priorem inuestigabimus, eam uel tempore, uel ordine naturæ priorē esse comperiemus. & illam per causam antiquiorem dicemus. in patre igitur ac filio temporis ratione pa-

ter senior est. ipse enim substantia quædam est, quæ filij naturam efficit. igitur hoc modo patrem dicemus filio antiquiorem. Dominus quoque ac seruus, præceptor, ac discipulus etsi ex iis sunt, quæ cum aliquo conferuntur, sola tamen causa, non tempore priores sunt. ac tèmpore quidem itidem essent, si Dominus seruo, & magister discipulo senior esset. idem in genere, & specie intelligi par est. genus enim & species sub eãdem rationem cadunt, quæ sub eandem cadunt rationem, substantias prius esse necesse est. genus ratione substantiæ ordine naturæ, quia speciei substantiam constituit, prius constat. at non tempore. genus enim in species diducitur, omne quodcunque diuiditur, prius suis partibus est, utpote quod illas constituat, genus igitur ratione substantiæ, specie prius est, priora per substantiam in iis, quæ sub eandem cadunt rationem, per causam priora sunt, genus itaque specie antiquius est. ac merito primum locum obtinuit. Quinetiam in hominis ortu naturam eiusmodi ordinem seruare exploratum est, a que testatum. nam semen humanum accipiens primo uitale facit atque animatum, paulum procedens, sensum impertitur, & ita animal efficit, tum libidinem, & iram adiungens, rationis expers animal constituit, postrèmo rationem perfectam addens, hominem efficit. genera igitur propter substantiam sunt formis priora. sed prout genera & species mutua quadam relatione simul in aliis sunt, & una dimouentur, nomina tantum sunt. Quærendum hoc loco dignum putamus, quam ob causam, cum generis doctrinam nobis tradat, spe-

ciei, & non differentiæ, ac reliquarum uocum meminerit, Dicendum igitur ad hoc est quam breuissime. Genus & species sub eandem cadũt rationem, ut iam dictum est nobis, species enim generis species est, genusq́ speciei est genus. ea re fit, ut non sine ratione in genere declarando speciei mentionem fecerit. quicunque enim ea, quæ sub eandem cadunt rationem docere uult, si unius meminerit, alterum quoque silentio non transeat necesse est. Aristotelis porrò regula, ac norma quædam est, qua Porphyrius utitur. eam quia seruanda est, uobis ignotam esse non uelim. Eum, inquit, qui de aliquo ambiguo nomine sit uerba facturus. illius nominis significationes prius explicare necesse est, tum dicere de qua significatione loquatur. nominis enim ambiguitas plerunque etiam errorem creat, cũ aliam doctor, aliam auditor eiusdem nominis significationem capit. siquis exempli gratia de cœlesti cane sermonẽ habiturus sit, dicat, canis æstus facit, fructusq́ discriminat, nisi prius dixerit de quo cane loquatur, auditor in errorem inducetur. omnes igitur canis significationes numerãdæ sunt, ut distinguatur hoc modo. canis alius cœlestis, alius terrenus, alius marinus est. dicatur postea de cœlesti uerbum sit: ita Porphyrius Philosophorum præcepta diligẽter tenens omnes generis significationes enumerat, deinde de quo genere loquatur declarat. quod ante ait, Videtur, non ita intelligendum est, ac siquis somniasset, diceretq́ sibi quippiam usum fuisse, sed tanquam apparet, exploratum, est, & constat inter omnes. Simpliciter quatuor modis dicitur, significat enim ad summã,

& uniuerse, quæ significatio apud oratores in usu frequenti est proprie, ut cum inquit Aristoteles simpliciter ortus. proprium ortum intelligit. temere, & nulla de causa, ut cum dicimus, herus simpliciter seruū uerberat, ita est intelligendum perinde, ac si diceremus, perperam hoc est cum nulla causa subsit, qua sic affici seruus debeat postremo significat. uno modo, qua significatione dicitur simplicis uerbum proxime ad ueritatem accedit: & ita nunc acceptum est. uidetur, inquit, nec genus, nec speciem uno modo dici debere.

NAM *& multitudo aliquorum, qui ad unum quiddam affecti sunt, atque inter se cognatione quadam iunguntur, genus appellatur, qua significatione uocatum est Heraclidarum genus ab unius Herculis relatione ac nonnullorum multitudinis. qui ea societate sunt inter se coniuncti, quam ab illo traxerunt, qua eadem significatione à cæteris generibus secluduntur. Alio item modo genus dicitur id, à quo aliquis ortus initium ducit, siue ab eo, qui genuit, siue à loco, in quo quispiam natus est ita enim Orestem à Tantalo & Hylum ab Hercule genus duxisse, ac Pindarum genere Thebanum, ac Platonem Athenensem affirmamus. patria enim, perinde ac pater, cuique ortus principium præbet. atque hæc significatio se nobis offerre primum uidetur. Nam Heraclidæ dicuntur ii, quibus Hercules initium dedit. Cecropidæ itidem, atque iis agnatione coniuncti appellati sunt, qui à Cecrope sunt profecti. Prius enim genus appellatum est, cuiusque ortus initium, deinde eorum multitudo, qui ab uno principio,*

ut ab

ut ab Hercule, quaſi quodam fonte manarunt, quam ſa nè multitudinem diſtinximus, & à cæteris diſiunximus, cũ uniuerſam multitudinem, quæ ab Hercule initium ſumpſiſſet, Heraclidarum genus uocaremus.

Primam generis ſignificationem exponit, quam ait duas habere relationes, alteram multitudinis ad multitudinem, alteram multitudinis ad unum, ut Heraclidæ ad Herculem affecti ſunt, quatenus ab illo genus ducere dicuntur, & eorundem inter ſe quatenus ſibi ipſis patrui, & nepotes ſunt, aut quauis alia generis agnatione coniuncti. nam illa dictio, quadam, recte addita eſt, quippe cum alia alteri, ex iis, qui ſub eodẽ genere continentur, relatio ſit. ut uel alij aliorum patres, liberi, patrui, uel fratres, aut cõſanguinei ſint ita, ut huiuſcemodi genus perficiant. { Qua ſignificatione uocatum eſt Heraclidarum genus } cum dixit, Heraclidarum, ipſum ab aliis generibus ſeparauit, ueluti a genere Tantalidarum, & omnium reliquorũ. { Ab unius Herculis relatione, ac nonnullorum multitudinis } duæ item relationes accipiuntur, unius ad unum cauſæ, & effecti, ut Herculis ad aliquem Heraclidarum, utpote qui cauſa ſit, effectus uero is, qui ab illo profectus eſt. id quod uel à patria, uel à loco in quo natus quiſpiam fuerit, deriuari poteſt, prout Platonẽ Athenienſem genere, & Pindarum Thebanum dicimus. Relatio quatuor modis dicitur. ex arte, ut doctoris ad diſcipulum, uel ex fortuna, ut domini ad ſeruum, uel electione, ut amici ad amicum, uel propter naturam ut patris ad filium, ſed ſuperiorum relatio

est ordine naturæ. {Qua eadem significatione a cæteris generibus secluduntur.} Sciendum est res distingui alteram ab altera uocibus, & nominibus, quæ quicquam significant. natura enim nobis est comparatum, ut hunc hominem uocari, hunc can.m, & reliqua permulta disceremus. & hoc pacto unanquanq; rem à cæteris separaremus. Etenim singulæ artes cū nouum quiddam, atque etiam admirandum alias artes docere uolunt, propriis instrumentis nomina imponunt ita, ut res ipsæ declarentur, uerbi gratia: Geometræ cum multas triangulorum differentias traderēt, aliud scilicet tria latera æqualia habere, aliud duo tantum, aliud tria non æqualia, propriis nominibus usi sunt, quodq; tria æqualia latera haberet, ἰσόπλευρον ꝙ duo tantum, ἰσοσκελὲς, ꝙ uero tria non æqualia, σκαληνὸν, appellauerunt, cum præsertim ex iis uocibus uellent unumquodque horum triangulorum significare. hac itaque ratione ex nominibus res significantur. {Atque hæc significatio se nobis offerre primum uid tur} Adhibuit latebram obscuritatis, cum nullo interiecto medio ad primam generis significationem explanandam aggressus est. fuerat enim indicandum, de quo genere haberetur sermo: ipsa tamen exempli nobis argumento sunt, non de posteriori, sed priori uerba fieri primam enim hanc generis significationem uideri nobis in promptu, & magis ex consuetudine cognitam dicit multorum inquam ab uno uel in multos relationem, quæ prima generis significatio est, se nobis primum offerre, atque in promptu propter consuetudinem inquit esse. Sed est hoc loco

non immerito dubitandum, quare primum genus traditum, & non unius ad unum relationem, hoc est secundum genus in promptu esse dixerit, cum illud ordine naturæ notius sit, primum enim ex uno unum, multos deinceps ex multis facit. nos hanc dubitationem hoc pacto tollemus, secunda generis significatio quæ nobis posterior est, est ordine naturæ certe prior. nam ab Hercule unus primum, multi deinde oriuntur. ac prima generis significatio, quæ natura prior est, quantum ad nos spectat, secunda est, & quæ natura posterior est, nobis prior existit: atque, ut summatim dicam, quæ ordine naturæ priora sunt, nobis sunt posteriora, quæque naturæ posteriora, nobis sunt priora. Naturæ ordine, ut res exemplo declaretur, prima sunt materia, & forma, deinde quatuor elementa, tum caro, & ossa, cæteræque partes generis eiusdem, postremo homo. natura enim sic a superioribus ad inferiora defertur. at nos, qui proniores ad inferiora, ac procliuiores sumus, a propinquioribus ad longinquiora respicimus, & ab iis, in quibus est maior materiæ pars, ad ea, quæ materiæ expertia sunt, ascendere uolumus. primum enim hominem cognoscimus, deinde ex ossibus, & carne componi illum percipimus, tum hæc ex quatuor elementis constare, hæc postremo a materia, & forma deriuari intelligimus. ex quo conficitur, ut quæ natura priora sunt, nobis cognitione fiant posteriora, quæque natura posteriora sunt, cognitione nobis posteriora efficiantur. prima igitur generis significatio patentior est, atque expeditior, implicita, & abscondita secunda, id quod fuit in causa, ut Porphyrius il-

hus significationem se nobis primum offerri, & in promptu esse dixerit: cum præsertim à facilioribus do ctrinam exordiri debeamus.

ALIO *quoque modo genus illud appellatur, cui species subiicitur. eorum forsitan similitudine, quæ prædiximus. Etenim id genus formarum, quæ ei subiectæ sunt, initium est, multitudinemq; uniuersam quæ ipsi subiecta est, continere uidentur.*

Existit autem hoc loco quædam quæstio, quid causæ sit, cur cum aliæ multæ generis significationes sint, ipse solas has enumerauerit. nam alias generis significationes esse Plato, qui substantiam, idem, alterũ, motum, & statũ eius, quod est, genera constituit, planum, atq; apertum fecit. at Porphyrius de his non loquitur, quoniam sicut ante dictum est, sibi propositũ erat de iis uerba facere, quæ ad Aristotelẽ pertinerẽt. uerũ enimuero ipse quoq; Arist. in physicis materiã unicuiq; arti subiectam genus appellare uidetur, ut in Tignaria, ligna, in Medicina, humana corpora. & in omnibus naturalibus, materiam primam: sed Porphyrio propositũ non erat hæc proinde, ut physici solent considerare, sed ut faciunt ii, qui differendi, & ratiocinationes efficiendi uiam, ac rationẽ docent. Tertiam igitur significationẽ connumerat eius generis, de quo Philosophis sermo est, q; sane quandã habet cum prædictis similitudinem. nam ut prima generis significatio duas quasdam relationes habet, multorũ uidelicet ad unũ, & eorũ ad sese, ita quoq; species ad genus, &

ipsæ species inter se referũtur. quemadmodũ etiam secunda generis significatio relationem unius ad unũ, & causæ ad effectum habet, sic & genus unius relationem ad unum, ut animalis ad hominem, & effecti ad causam habet. Illi fortasse, qui primi nomina rebus imposuerunt, cum diuersas hominum prosapias discerni uellent, hoc Heraclidarum genus, Aeacidarũ illud, & aliud Pelopidarum uocauerunt. Philosophi postea illos imitati sua genera nuncuparunt. nam ut Heraclidarum genus sub se omnes continet, qui ab Hercule initium duxerunt, ita & animal, quod genus est, efficit. singulorũ.n.animalium, hominis scilicet, equi, canis, & reliquorũ uniuersale animal appellatur. Ac sępe etiam Philosophi sua genera prius inuenerunt, illi postea, qui nomina rebus imposuerũt, ad Philosophorum imitationẽ in hominum familiis genera nominauerunt. id n. in utrãq; partem intelligi potest. id quod in causa est, ut ambigatur, utrum Philosophi huius nominationis principes extiterint, an illi, qui uerba cõstruxerunt. Signo enim est illa dictio, Forsitan, quæ addita est, Porphyrium hac de re addubitauisse.

TRIBVS *itaq; generis significationibus explanatis, de tertia tantum Philosophis habenda ratio est: id quod nobis hac descriptione patefaciunt. Genus est, quod de multis, iisq; specie differentibus dicitur, cum quid quicque sit, rogatur, ut animal. Ea.n.quæ dicuntur cũ de uno solo enunciantur, uelut indiuidua, prout Socrates, hic atque hoc, tum de multis, ut genera, species, differentiæ, propria, accidentiaq;, non ea quidem,*

quæ propriè in uno, sed quæ in multis communiter insunt. est que genus, ut, animal, species, ut homo, differentia, ut rationis particeps, proprium, ut facultas ridendi. accidens, ut quod albũ est, quodq; nigrũ, sedere.

Generis significationibus enumeratis ait Philosophos de tertio genere habere tantummodo rationem, id quod etiam descriptione apertum fecerunt. Nobis igitur quid descriptio sit, quidq; definitio, quæ'ue inter utranque differentia, & quam ob causam ex descriptione, & non ex definitione genus docuerit, cum definitiones subiectæ rei uim, & naturã declarent, propriaq; concludant, & nihil inferant alienum, necessario dicendum uidetur. In omnibus itaque rebus aut unum est, aut plura, & propterea ununquodq; aut ex nomine, aut ex oratione significatur. per nomen, cum unum aliquid, per orationem uero quando aliquid pluribus partibus constans intelligitur. uerbi gratia, si hominem significare uelimus, & ex hoc nomine, homo, & ex oratione, quæ est animal rationis compos, mortale, significabitur. atq; ea quidem oratio rerum subiecta significans, uel ex sua sumitur ui, atq; natura uel assumitur foris. Si igitur ex rei ui sumatur, definitio dicetur, quemadmodum hæc, animal, rationis particeps, mortale, quæ hominis naturam perficit: si uero ex iis, quæ aduentitia sunt eliciatur, descriptio nominabitur. ut homo animal est recte gradiens, latos ungues habens, & manibus utens, hæc enim hominis naturæ adueniunt, eam tamen non perficiunt, sed tantummodo simul eueniunt, hoc igitur inter definitio-

nem, & descriptionem interest, quod definitio ex ui, atque natura rem apertam facit, descriptio uero ex iis, quæ aduentitia sunt. dicitur descriptio quasi adumbratio quædam, & primæ picturæ lineamentum rude, nam uelut apud pictores adumbratio imaginis figuram ostendit, non tamen pure, & perfecte, sic descriptiones rem, non tamen plene manifestam reddunt. definitio autem rem clare nobis referat. definitio igitur perfectæ picturæ, & descriptio primæ pictorum adumbrationi comparari potest. quod etiam in causa est, ut ὑπογραφὴ dicatur, quod uocabulum & descriptionem, & rudem, crassamque adumbrationem significat. Cum igitur definitiones ex genere, & formarũ efficientibus differentiis assumantur, summique generis genus non extet, ut ne ex ipsomet genere, differentiisque generis definitio traderetur (nam de summo genere nunc sermo hab. tur) non poterat Porphyrius generi dare definitionem: coactus igitur est, illud nobis ex descriptione declarare. Damus enim operam, ut eas res descriptione explicemus, quas definire nullo modo possumus: Itaque generis definitionem dare nequimus, tum, ut dictum est quoniam de summo genere, quod reliquis omnibus conuenit, uerba fiunt, summi nanque generis non inuenitur genus, desineret enim summum esse: atque ubi genus non est, definitio tradi nullo modo potest. Etenim definitio omnis ex genere, differentiisque definitam rem cõplentibus constat, at si genus non sit: non erunt quoque differentiæ formarum procreatrices, Efficientes enim formarum differentiæ sunt, quarum in generum diuisionibus

usus est maximus, de quibus post nobis dicendũ erit. cuius igitur genus non est, differentiæ quoq; efficientes non sunt. cum itaq; genus non sit, nec efficientes summi generis differentiæ, definitionem quoq; non esse sequetur. atq; id in causa primum fuit ut generis definitio non traderetur: Deinde cum genus ambiguũ sit, non definitur. decem enim modis dicitur. ut in Categoriis uideri potest. ambigua enim definiri nihil est, cur putem posse: sunt enim simplices uoces, differũtq; tantummodo à rebus, quæ ex ipsis significantur, & definitio rei uim, & naturam significat. quorum autem cunctis definitiones eædem sunt, res quoque eædem sint, est necesse. unam igitur communem ambiguorum definitionem tradere non possumus. quo fit, ut ea per descriptionem explanentur. In iis enim quæ in ui, ac natura differunt, esse eadem accidentia possunt, ueluti hoc in loco luculenter uidetur. Sunt enim inibi multa genera, & quæ propter uim, atq; naturã inter se differunt. una tamẽ, atq; eadem omnibus inest ad cõprehensas sub se ipsis species relatio. Summi igitur generis Porphyrius ideo nõ definitionem, sed descriptionem tradidit, ut ea posset omnibus decem conuenire. Dubitabit fortasse de his quispiam, & inquiet, si ambigua non definiuntur ex eo, quod tenues simplicesq; uoces sint, definitioq; rei naturam significet, quanam ratione describi possunt: siquidem descriptio accidentium concursione subiectam ipsis uim declarat, in eius enim naturæ, cui hæc accidunt, cognitionem nos inducit, cum itaq; unam ambiguorũ descriptionẽ tradamus, & per eandẽ in subiectæ naturæ co

gnitionem deueniamus, nō modo nomina, ſed res etiã eaſdem eſſe comperietur. quod nihil eſt, cur fieri poſſe putem, propterea quod decẽ genera Subſtantiã, Quantum, Quale, & reliqua in quibus genus ambiguũ eſt, eſſe eadem inueniremus, hæc ſane dubitatio reiecta, et confutata eſſe poterat a nobis, cum nuper diceremus, in ĳs, quæ ex ui, atq; natura differunt, poſſe eadẽ ineſſe accidentia, ex quibus aſſumeretur deſcriptio. fieri igitur poteſt, ut decem ſumma genera eandem relationem ſuſcipiant. nam ſubſtantia cum in ſe corporeum, & corporis expers contineat, eſt eorum genus. Quale item, cum plures ſpecies comprehendat, ipſarummet genus eſt, idq; in reliquis eodem modo, ita fit, ut in omnibus decem generibus una, atque eadem relatio accidat. proinde mirum non ſit, ſi una eorum deſcriptio tradatur, quæ per uim, ac naturam differunt, & ea, quæ deſcribantur, eadem non ſint. quippe cum decem genera id cõmune habeant, ut unum eorũ quodq; de multis, non tamen de eiſdem, aut totidem dicatur. ac ſi forte unum de quatuor formis diceretur, & de totidem, aliud, hæc quidem inter ſe conuenirent quatenus de multis dicerentur, ſed quia non de eiſdem, ac talibus, diſcreparent. deſcriptio igitur uel ex ui nominis, ac notatione, aut ex fortuita proprietatum concurſione ſumitur, eaque proprie deſcriptio dicenda eſt. ex notatione. hoc modo. homo dicitur, ἄνθρωπος ἀπὸ τοῦ ἄνω, καὶ θωρεῖν, quod ſupra aſpiciat. uel ἀναθρῶν ἃ ὄπωπε, id eſt contemplans quæ uidit, uel quod oculos altiſſimum locum obtinentes habeat, ex quo plurima circunſpiciant. Ex fortuita concurſione ſic.

homo animal est, recte gradiens, latos ungues habens, ut supra diximus. Definitio omnis uel ex materia assumitur, uel ex forma. ex materia, ut cum iram sanguinis feruorem in corde definimus, ex forma, cũ iram esse dicimus ulciscendi libidinem, uel ex utrisque, ueluti cum iram sanguinis in corde feruorem, & ulciscendi libidinem definimus. at cum ex sola materia, sola ue forma sumitur definitio, imperfecta est, cum uero ex utrisque, perfecta est. quandoquidem utrunque significat. genus enim materiæ simile est, formæ differentia. hæc igitur definitio ad nullas alias res, quam ad eas, quæ intermediæ sunt, transferri potest. siquidẽ nec prima, nec ultima genera, neque differentias, quæ generis uim naturamque complent. sed species, uelut indiuidua, solum habeat. ex quo conficitur, ut eorum descriptiones, & non definitiones tradantur, ut Socrates est Sophronisci filius, Atheniensis, Philosophus, uentre opimo, & adipato, caluus, naso adunco, & siquid præterea in eo insit. Quicunque dicunt genera, quæ appellantur generalissima, differentias, quæ uim generis absoluunt, habere, non recte dicunt: quoniam eas tantum differentias habent, quibus genera in partes diuiduntur, non quæ generis uim, naturamque complent. omne enim efficiens effecto prius est, nam, ut paulo ante dicebam, efficientes aliquorum differentiæ longe prius diuidentes erunt, quam summa genera. ratione igitur utens, & mortale quæ hominem efficiunt, et mortale, ac rationis expers, ex quibus equus efficitur, genus, animal scilicet diuidunt quod in ratione utens, & rationis expers, mortaleque, & immortale

distinguitur. recte igitur effectrices aliquorum differentias effectis antiquiores esse dictũ est. at nihil summo superius est. his ita distinctis cum summi generis dare definitionem non posset, merito ex descriptione illud patefecit. Verum ut percipiamus quęnam, & unde hęc descriptio sumpta sit, erit hoc pacto dicendum, ut etiam intelligamus non fortuito, & temere harum quinque uocum doctrinam a Porphyrio traditam fuisse, quin etiam omnem uocem sub harum aliquam necessario reduci oportere, & Porphyrium hanc rationem prouidentissime constituisse. Ex uocibus aliæ nihil quicquam significant, cuiuscemodi sunt cnax, blityri: aliæ significant illæ quidem, sed uel de uno dicuntur, prout sunt Socrates, Plato, & cæteri singulatim, uel de multis. Quæ de multis dicuntur, uel ex ui, atque natura, uel per id, quod aduentitium est, dicuntur. quæ præterea ex ui, atque natura, uel in quæstione, qua quid quicque sit, quæritur, uel in qua qualitas inuestigatur, efferuntur. si in quæstione, qua rei natura aliqua indagatur, uox enuncietur, uel de ĳs dicetur, quæ specie differunt, ut genus, uel de ĳs, quæ differunt numero, ut species. si in quæstione, qua rei qualitas, & modus inuestigatur, erit differentia. quæ uero ex eo dicuntur, quod ad rei naturam annititur, uel de una specie, ut proprium uel de multis, ut accidens dicuntur. Hæc sane diuisio quascunque uoces necessitate quadam sub illis quinque, nec pluribus, aut paucioribus contineri demonstrat. Voces tum significare, tũ non significare diximus. quæ significãt, uel de uno dicunť, uel de multis, de multis di

cuntur Genus, Species, Differentia, Proprium, & Accidens. ſeptem igitur uoces cum ſint, nihil ſignificantes, de uno dictæ, & quę de multis dicuntur, genus inquam, ſpecies, differentia, proprium, & accidens, duabus primis ſublatis, quinque ſuperant. uoces non ſignificantes ideo abijciuntur, quia nec Grāmaticis, nec Oratoribus, & multo minus Philoſophis ulli uſui ſunt. Illæ præterea, quæ de uno dicuntur, remouentur, quia ſingularum rerum ſunt. & ſingula infinita cum ſint, comprehendi ſcientia non poſſunt. at Philoſophi certa ſcientia tradere omnia profitentur. Scientia enim, ut in Cratylo inquit Plato, dicta eſt, quod in quendam definitum quæſtionum ſtatum, ac metam perducat. Singulæ igitur res cum multæ ſint, atque interminatæ, ſcientiam non faciunt. quæ uero de uno dicuntur, de ſingulis dicuntur, id quod in cauſa eſſe potisſimū uidetur, cur prętermittantur, & quinque tātum reſtent, uidelicet genus, ſpecies, differentia, proprium, & accidens, ſub quibus omnia, quæcunque finita ſunt, atque adeo uocem unanquanque inuenies, licet, notionem, aut infinitatem quiſpiam nobis obijciat. Sed de ijs ſit in diuiſione ſatis iam dictum. deinceps autem copioſius agendum eſt, proinde ordiar. Vocum aliæ non ſignificant, ut chax, blityri, aliæ ſignificant. de ijs quæ nullam ſignificationem habent, nulla habetur ratio, appellanturq́ hæ ἀκατηγόρητοι, ex eo, quod de nullo dicantur. Significantes uel de uno dicuntur, ut Socrates, Plato, uel de multis, ut genera, ſpecies, differentiæ, propria, atque accidentia. de ſingulis non loqui Philoſophos diximus, quæ de mul-

tis dicuntur, uel ex ui atque natura, ut genera, differentiæ, speciesq́ue, quæ rei naturam absoluunt, dicũtur, uel non ex ui, atque natura, ut propria; & accidentia, quæ rei subiectæ naturam non complent. earum rursus, quæ ex ui, atque natura dicuntur, aliæ de specie differentibus ut genera, et differentiæ, aliæ de numero differentibus dicuntur, uelut indiuidua, quæ inter se differunt non specie illa quidem, sed materia, & numero, ut fuscus equus, & fuluus, non enim specie quicquam discriminis habent inter se, sed numero, & materia. Denarius præterea numerus ex decem non cõpactis, ac pene conflatis, sed distinctis componitur: ex decem enim coniunctis nunquam denarius numerus componeretur. Ex his igitur generis, speciei, & differentię discrimen habemus. hoc uero modo discordant inter se. species de numero differentibus dicitur, genus uero, ac differentia de multis, ijsq́ue specie differentibus dicuntur, quædam etiam in quæstione, qua quid quicque sit, indagatur, enunciantur. in quæstione qua quid aliquid sit, inuestigari dicitur, quoniam siquis nos rogauerit, quid homo sit, animal quod genus est, respondebimus, id quod in causa est, ut genus in quæstione, qua quid quicque sit, quæritur, dicatur. In quæstione uero, qua rei qualitas quæritur, dici quippiam affirmamus, quia ipsa qualitas aut modus inuestigatur. si, uerbi causa, rogauerit nos quisppiam, quale animal homo, sit rationis compos, differentiam uidelicet, respondebimus. ex quo efficitur, ut differentia in quęstione, qua rei qualitas indagatur, enunciari dicatur, liquido ex ijs apparet.

quid inter genus, & differentiam intersit. nam hoc in utrisque discrimen est, ut genus in quęstione, qua quid quicque sit, differentia in quæstione, qua qualitas inuestigatur, enuncietur. Præterea ex illis, quæ non dicuntur ex ui, atque natura, aliæ in una quadam specie insunt, ut propria, aliæ in multis, ut accidentia. quæ sane diuisio proprij, & accidentis nobis discrimen declarat. proprium enim in una specie, & accidens in multis inest. cum igitur hæc diuisio se habeat ad hunc modum, omnem uocem sub harum quinque una constitui necesse est. perspicuum quoque est, nos ex proposita diuisione uniuscuiusque uel definitionem, uel descriptionem tradere posse. modo eligamus quæ ad cuiusque rei explanationem utilia esse uideantur. quemadmodum ipse Porphyrius fecit, cum ait, { Genus est, quod de multis ijsque specie differentibus dicitur, cum quid quicque sit, rogatur, ut animal. } illa autem uerba, de multis, genus ab indiuiduis distinguunt, quæ de uno tantum dicuntur. cum adderet, ijsque specie differentibus, genus a specie, & proprio separauit. subiungens postea, cum quid quicque sit rogatur. genus a differentia distraxit, atque ab accidente. igitur cogitanti mihi uocum differentiam uelle indicare, & demonstrare, Aristotelem his tantum quinque necessario usum esse, diuisionem amplificare, & diffundere quodammodo, ac quasi dilatare uisum est. Cum septem uoces sint, duabus reiectis, quinque tantum supersunt. Philosophus nolens nunc causam afferre, ob quam his solis usus sit Arist. sed duntaxat significātium quinque uocum differentiam declarare, arctius hoc pacto diui

sionem compressit. Ea, inquit, quæ dicuntur, cum de uno solo enuntiantur, tum de multis, et superiorem diuisionis partem reliquit. ac de uno quidem dicuntur, ut indiuidua, ueluti Socrates, Plato, Alcibiades, de multis uero uel de specie differentibus, uel numero. de specie differentibus genus, differentia, & accidens dicuntur. genus enim uelut animal, de multis formis, homine scilicet equo, & cane dicitur. differentia ut rationis compos de angelis, & hominibus dicitur, & mortale de ĳs etiam, quæ sunt rationis expertia, ut de equo, & reliquis belluis. accidens de multis formis, ut de candore, nigrore, statione, motioneq; dicitur. species, & proprium ea sunt, quæ de numero differentibus dicuntur. Quæ de multis & specie differentibus dicuntur, uel in quæstione, qua quid quicque sit, uel in ea, qua modus, aut qualitas inuestigatur, dicuntur. in quæstione qua quid quicque sit quæritur, dicitur genus, in qua qualitas, dicitur accidens quod separari non potest, in qua uero modus, dicitur accidens, quod separari potest. nam interrogati quomodo se habeat Plato, bene illum ualere, aut ægrotare, aut sedere, aut aliquid eius generis respondebimus. Dubitare nunc par est, si quinque uoces memoratæ sub uoce tanquam earum genere constituantur, & genus sub ipsis cōstituatur, num sit genus summi generis hoc. n. ita abhorreret, ut nihil posset esse peruersius dicimus igitur genera non ueluti res, sed tanquam uoces sub hanc diuisionem adduci, nam ut summæ res, non amplius sub quid cōmunius adducētur {Ea, quæ dicuntur} ĳs uerbis quomodo exposita generis descriptio ipsum ge-

nus ab aliis distinguat, declaratur, { hic, atque hoc } hæc enim singula sunt, quæ de una dicuntur. ac recte mea quidem sententia Philosophi hunc loquendi modum a singulis traxerunt. nam cum demonstramus, hoc illud, & aliud dicimus. siquidem hæc & sub demonstrationem, & sub sensum cadunt. homo enim, atque animal si uniuerse sumãtur, pari quoque modo cæteræ uniuersæ res, quæ in opifice sunt, neque sub demonstrationem, neque sub sensum cadũt. recte igitur singulas res, non autem uniuersas in demonstrationem redegerunt. Indiuidua ideo dicuntur, quia nec in specie similia, nec dissimilia diuiduntur, id quod genera, & species faciunt. nam indiuidua una cũ diuisione corrumpuntur, ac tolluntur. animal enim quod in me est, commune non est, sed mihi soli ascribitur. simili unoq; modo rationis compos, atque omne compositum, ex quo homo definiatur. { Accidentiaq;, non ea quidem, quæ proprie in uno, sed quæ in multis communiter insunt. } singula de multis non dicuntur, ut candor in corpore. uel in Vlysse cicatrix, ex qua a nutrice agnitus est, in solo enim Vlysse cicatrix inerat, secus quonam pacto nutrix illum ex cicatrice agnouisset? propterea igitur dixit, accidentia, quæ in multis communiter, & non quæ in uno insunt. idest uniuersa, & non singula. { estq; genus, ut animal } apertissimam doctrinam reddit, cum exẽplum uniuscuiusque quinque uocum supponit.

GENERA *igitur ab iis quæ de uno tantũ efferuntur, intersunt, q^d ea de multis enuncientur, ab iis autem,*

autem, quæ in multis dicuntur, a ſpecie, quoniam ſpecies & ſi de multis, non tamen ſpecie, ſed numero differentibus enunciatur, homo. n. ſpecies cũ ſit, de Socrate, deq; Platonẽ dicitur, qui inter ſe nõ ſpecie, uerũ numero ſolũ diſcrepant: at animal, quod genus eſt, de homine, boueq;, atque equo dicitur, qui non ſolum numero, ſed etiam ſpecie ſunt inter ſe diuerſi. præterea genus, & proprium hanc habent diſſimilitudinem, quod proprium de una tantum ſpecie, cuius proprium eſt, deq; indiuiduis, quæ ab eo continentur, enunciatur, uelut facultas ridendi de ſolo homine, ac ſingulis hominibus effertur, at genus nõ de una ſpecie ſolum, ſed de multis etiam iisq; differentibus enunciatur.

Quomodo genus ex deſcriptione a reliquis ſeparetur, hęc nobis clarũ, ac perſpicuũ faciũt. Etenim genus de multis, iisq; non numero ſolũ, uerum etiam ſpecie differentibus, ſpecies autẽ de numero differentibus tãtũ dicitur. una igitur quæq; uox hoc modo definiẽda eſt, aut deſcribẽda. Genus uox eſt ſignificans, quæ de multis, ſpecie autẽ differẽtibus dicitur, cũ quid quicq; ſit, quæritur. Differentia eſt uox ſignificãs, quę de multis, ſpecie autem differentibus, in quæſtione, qua quale quid ſit indagatur, dicitur. Species eſt ſignificãs uox, quę de multis, ijſq; numero differẽtibus dicitur, cũ rei natura quærendo inueſtigatur. Propriũ uox eſt, quæ ſignificans quippiam rei naturæ aduentitiũ de una tãtũ ſpecie dicitur. Accidens uox eſt, quæ aliquid foris adueniens ſignificat, deq; multis, iisq; ſpecie differentibus, cũ quale quid ſit, aut quomodo ſe habeat, inueſti

gatur, dicitur. {At animal, quod genus est} scire debemus, quæcunque differunt specie inter se, numero quoque differre, at quæ numero differunt, non itidem specie differunt. neque enim reciprocatur oratio. nec quenquam fugiat, idem triplici modo dici, idem genere, idem specie, idem numero. genere, ut homo, equus, bos, siquidem hæc omnia & animalia. & eadem ratione generis existunt. Specie, Theo, Socrates, Plato. nam hi specie sunt ijdem. numero, ut homo, uir, & ensis, ac gladius. igitur si Idem tribus modis dicitur, Aliud quoque totidem dicetur, quædam enim genere differunt, & alia inter se uel specie, uel numero erunt. quæ autem genere uicissim differunt, semper uicissim specie different, & numero. uelut homo, & candor, differunt enim interse genere. nam homo animal est, et candor qualitas. quin specie itidem differēt, quoniam alia est hominis, & alia candoris species, uel ex eo, quod homo animalis species est, quod genus est. candor autem est qualitatis, & coloris species. sed numero pariter different. homo enim qui percipi sensibus potest, ut Socrates, alius, ac diuersus est a Platone. recte igitur ea, quæ genere distant, specie quoque numeroq; dissimilitudinem habere dictum est nobis. Quæ specie disparia sunt: numero quoque sunt differentia, non tamen etiam genere: ut homo, equus, inter quę speciei ratione uarium interuallum interiectum est, quandoquidem alia est hominis species, & equi alia. quæ numero nihilominus sunt alia. nam alia est hominis, et alia equi materia. genere uero cū utraq; animalia sint, repugnantia non sunt. Quæ uero ab alijs numero ab-

ſunt, nec genere, nec ſpecie inter ſe oĩno intereſſe oportet: ac propterea dixit. { Qui non ſolum numero, ſed etiam ſpecie ſunt inter ſe diuerſi. } proinde ut ſi compertum iam eſſet, ea, quæ inter ſe ſpecie diſcrepantia ſunt, numero quoque ſemper habere uarietatem.

H O C *demum genus, differentiæ, communiaq; accidentia inter ſe differunt, quod etſi differentiæ, communiaq; accidentia de multis ſpecie diuerſis dicuntur, non tamen in ea quæſtione dicuntur, qua, quid ſit, ſed qua quale quippiam ſit, quæritur. cum enim rogamur quid'nam illud ſit, de quo hæc dicantur, non differentias & accidentia, ſed genus reſpondemus uel ex eo, quod differentiæ, atque accidentia non in quæſtione, qua quid res ſit, ſed qualis ſit, quæritur, enunciantur. nam ſi quiſpiam roget, qualis ſit homo, rationis particeps reſpondebimus. & cum quærat, qualis coruus ſit, nigrum eſſe dicemus: illud enim differentia, & hoc accidens eſt. ſicq; roget, quid homo ſit, animal dicemus, quod hominis genus eſt.*

Differt, inquit, genus a differentijs, & accidentibus uniuerſis, quod illa in quæſtione, una rei qualitas, aut modus quæritur, genus uero in ea, qua quid res ſit, dicitur. Ex ijs, quæ in quæſtione. qua quid quicq; ſit ſit quæritur, dicuntur, genus a ſpecie diſcrepat, quoniam de multis, iisq; numero differentibus: genus de multis & ſpecie differentibus dicitur. Eſt item inter genus & proprium diſcrimen, propterea quod proprium uni tantum ſpeciei, & genus multis conuenit.

EA re factum est, ut cum genus in multis dicatur, ab iis omnibus dissideat, quæ de uno solum dicuntur. quod autem de specie differentibus enuncietur: ab iis diuersum sit, quæ tanquam species, & propria dicuntur. quod cum quid res sit indagatur, à differentia, communibusq; accidentibus, quæ non in quæstione qua re i natura, sed qua qualitas, uel modus inuestigatur, de iis in quibus quippiam dicitur, enunciantur.

Breuibus demonstrat, quomodo unumquodq; eorum quæ in generis descriptione sumpta sunt, conuenienter, & necessarie sit acceptũ: cæteræ n. uoces non dicuntur in quæstione, qua quid res sit, sed qua modus, aut qualitas inuestigatur. id quod intelligendum est in differentia, communiq; accidente. Si enim quispiam nos roget, qualiter se habeat Socrates, ualere illum uel ægrotare respondebimus. Sunt enim aliæ quoq; præter accidentia differentiæ, ut repandum, caluum, & aduncum esse. illud autem, quod ait {cum quid res sit indagatur} differentiis & communibus accidentibus, quæ non in quæstione, qua quid res, sit, quæritur, dicuntur, sed in ea qua qualitas, aut modus inuestigatur, genus disiungit. Differentia enim in quæstione, qua quale quippiam sit, & communia accidentia in quæstione, qua quomodo se quippiam habeat dicuntur. aiunt nonnulli, cum dicat {uel modus inuestigatur.} ea accidentia significare, & complecti, quæ proprie in aliquo insunt. nos autem etsi in quæstione, qua quomodo quid se habeat, ea dici affirmauerimus, ex iis tamen esse asseruimus, quæ de uno dicuntur, ab

illis enim quæ dicta sunt supra, genus distinxit, cum diceret de multis, & ab iis, quæ de uno dicuntur, & ab indiuiduis genus, separauit.

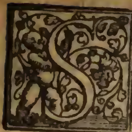
IN HAC *igitur descriptione, quæ generis notioni constituta est, neque abest quicquã, neq; redũdat.*

Definitiones & uni tantum rei conuenire, & totã illam rem complecti debent. definitiones enim ea potissimum de causa ὁρισμοὶ dicuntur, quod rem definitã cõplexu suo coerceant, et contineãt, eq; a similitudine terminorũ, quibus possesiones a possesionibus diuisæ sunt, qui ὅροι dicuntur nomen inuenere. Duo sunt, quæ definitiones uitiosas faciunt, uel cũ quippiã, superest, uel cũ quippiã, quod ad eã rem, quæ explicatur, pertineat, prætermittitur. nã ut omnibus constat, Philosophos omnia modo & ratione fecisse, ita recte, atq; ordine factum uidetur, quod omnem uirtutem esse mediocritatem, et omnem mediocritatem duo uitia contraria, defectionem uidelicet, ac redundantiã habere dixerunt. Iustitiæ enim, ex qua una uirtute boni uiri appellantur, fraudatio, & effrenata cupiditas & auiditas habendi, atque acquirendi adiacent. is enim fraudat, qui minus, quam oporteat, facit, auidus & cupidus ille est, qui plus uult, quàm deceat. Fortitudo item uirtus est, cui timor. & temeritas utrinque apponuntur. sed temperantia quoque uirtus est, quæ in altera parte fatuitatem, in altera proteruitatem habet adiunctam. fatuus est, & stolidus, qui parum commouetur, proteruus, & impotens, qui nimium, & inor-

dinate concitatur. Prudentia ab imprudentia, & inso lentia circundatur. quemadmodum igitur in ijs, ita quoque in definitionibus res sese habet. illa propria de finitio est, quæ propriam rem definiens nihil extraneũ complectitur, neq; quicquam, quod ad rem pertineat, pretermittit. ei enim proinde, ut cæteris uirtutibus, re dundantia, ac defectio, ut dictum est, adiunguntur, Definitiones enim, in quibus aliquid superfluit, rem contrahunt, & coãgustant. illę uero in quibus abest quippiam, rem dilatant, sit enim hominis definitio, animal, mortale, rationis particeps, quæ hominem a cę teris rebus omnibus disiungat omnesq; homines cõ prehendat. ita fit, ut definitio mutila, ac decurtata rem latius manare cogat, si, uerbi causa, hominem definiamus, & esse animal mortale dicamus, res amplificabitur: siquidem animal mortale non solum homo est, sed bos etiam, & canis, aliaq; permulta. at superuacanea definitio rem coarctat, siquis, uerbi causa, hominem definiens dicat, animal rationis compos, mortale, grammaticum, ea definitio non omnis homines, sed grammaticos tantum, idq; iure optimo, continebit. Res quo compositiores sunt, eo magis coangustantur, quo simpliciores, eo magis dilatantur, ad pluraq; extenduntur, & propagantur, ex quo conficitur, ut ad primum, communeq; rerum omniũ principium quã proxime accedant. iccirco animal ipsum per se, multis, rationi uero compoti adiunctum paucis conueniat, at rationis compos animal mortali annexum, pauciora etiam comprehendet: si insuper grammaticum addideris, longe pauciora continebit. quo fit, ut diminu-

tæ definitiones rem amplificent, & collatent, redundantes uero in exiguum, anguſtumq́ concludant. Cũ itaque hæc uellet innuere Porphyrius, hanc generis definitionem, aut deſcriptionem ait ab illis duobus alienam eſſe, quæ definitiones deprauare ſolent. Hæc enim neque ſuperuacanea eſt, neque imminuta, ut propterea ſe propaget latius. Triplex genus eſſe diximus, unum ante multa. alterum in multis, tertiũ poſt multa, quod etiam poſterius genitum appellatur & intelligentia comprehenſibile, tanquam ipſum in mente noſtra ſit, & concipiatur. igitur Porphyrio non de eo, quod ante multa, aut de eo, quod in multis eſſet, ſed de illo, quod eſt poſt multa, id eſt quod notitia comprehenditur, dicere propoſitum erat. ac propterea inquit, In deſcriptione, quæ generis notioni conſtituta eſt, hoc eſt, in deſcriptione generis, quod intelligentia, notitiaq́ comprehenditur, quòd eſt, cum rem ex eadem notione, qua a nobis animo intellecta fuerit, definimus. ut ſi propria noſtra nos opinione conceperimus hominem, ex eadem ratiocinantes dixerimus, homo animal eſt, rationis compos mortale. Porphyrius in hac generis deſcriptione neque abeſſe quicquam dicit, neque redundare,

DE SPECIE.

Species de uniuscuiusq; forma dicitur, qua significatione dici solet. Est nata primum, & digna species imperio.

Perfecit sermonem de genere institutum. erat igitur secunda de quinque uocibus differentia. sed quoniam genus, & species ex ijs sunt, quæ sub eandem rationem cadunt, & simul existunt, simulq; cognoscuntur, speciem ante differētiam collocauit, non tamen naturalem ordinem secutus, sed doctrinæ. siquidem in generis tractatione, speciei fecerat mentionem, ac propterea auditorē multum hæsitantem tenere non oportebat. Aristotelis norma utitur, prius enim omnes speciei significationes annumerat, deinde qua de loquatur, refert. nam multę sunt speciei significationes. præter has, quas nūc in medium adducere nihil opus est, præsertim cum satis sit eas explicare, quæ ad disserendi subtilitatem attinere uidentur. ait igitur duas esse speciei significationes. dicitur enim species de uniuscuiusque forma, & pulchritudine, qua quidem significatione speciosos, & deformes dicimus. Species item dicitur, quæ sub genere collocatur, & de qua, genus cum quid res sit, quæritur, enunciatur. quanquam æque ultimæ, ac nō ultimæ speciei hæc definitio sit. Species etiam dicitur quæ de multis numero differentibus effertur in quæstione qua rei natura exquiritur. Verum quoniam

horum nominum: ultimæ inquam, & non ultimæ significationes communi usui nondum cognitæ erant, ipse progrediens eas declarat, accipitque substantiam, tã quam præstantissimum omnium genus, quippe quod per se constet, summumque genus existat. & cætera omnia ad eam ita annitantur, ut eius beneficio sint, & sub intelligentiam cadant, & sine illius auxilio constare nullo modo possint. est igitur perspicuum substantiam cohærere per sese, nouemque reliqua ei accidere. Substantiam igitur assumit, ex qua cathenam huiusmodi conectit. Substantiæ aliud corpus est, aliud corporis expers. corpus aliud animatum, aliud inanimatum; animati aliud animal est, aliud planta, aliud uero utriusque particeps, & ex utrisque compositum quod ζωόφυτον, uocant; animalis aliud rationis compos, aliud expers. rationis compotis aliud angelus, aliud homo, aliud dæmon. in iis igitur substantia summum genus est, ultima uero species homo, atque his intermedia interiecta sunt, genera, & species dicuntur: species uidelicet si ad superiora, & genera si ad inferiora referantur. uerum omnes species & ultimas, & medias prior descriptio continet. sic enim inquit, Species est, quæ generi subiecta est, de qua, cum quid ea sit, inuestigatur, dici genus potest. utraque enim descriptio subiecto eadem est, solaque relatione differens. multa profecto, quæ subiectæ rei ratione eadem sunt, relatione differre comperiuntur, uelut ascensus, & descensus. idem enim est a superioribus ad inferiora, declinatio: ascensus uero ab inferioribus ad superiora regressio. Simili quoque modo in semine, & fructu res se ha-

bet eis enim idem ſubiectum eſt, at relatio, ac ratio differens. ut igitur in his, ita etiam in duabus ſpeciei deſcriptionibus uidetur, quarum altera a genere initium ſumens in ſpeciem definit, altera cum a ſpecie incipiat, in genus terminatur. ſola itaque relatione inter ſe differunt. ratione ſubiectæ rei eædem ſunt. ſumit autem initium a notiori ſpeciei ſignificatione, quoniam cum ſpecie de qua Philoſophi loquuntur, quandam habet ſimilitudinem, ut enim ſpecies, quæ pulchritudinem ſignificat, ſingulas hominis partes complectitur, ita & ſpecies, de qua Philoſophi differunt omnia, quę ſigillatim diſtincta ſunt comprehendit. { Species de uniuſcuiuſque forma dicitur} ſuperius cum de genere loqueretur, prius quam de quo uerba faceret, explanauerit, uarias generis ſignificationes edocuit. ita etiam hoc in loco cum de ſpecie agat, illius ſignificationes exponit, & de qua loquantur Philoſophi, palam nobis facit.

ILLVD *quoque ſpecies, appellatur, quod generi à nobis iam definito ſubiicitur, ex quo hominem animalis ſpeciem eſſe, cum animal illius genus ſit, & candorem coloris. & triangulum figuræ ſpeciem dicere conſueuimus.*

Enumeratis ſpeciei ſignificationibus delcarauit de qua ſermo habeatur. nunc uero ex hac ſignificatione quaſi exemplo quodam docet quomodo ſpecies ad genus referatur. triangulum enim & figuram ſumit, ac triangulum, ut ſpeciem, figuramq́ue, ut genus. Nonnul

li uitio uertunt Porphyrio, quod figuram trianguli genus, & triangulum figuræ speciem esse posuerit. aiunt enim, In quibus prius quicquam est, & posterius, id, quod de ijs communiter dicitur, genus esse non potest, sed triangulum quadrato prius est, illud enim ex tribus lineis, hoc uero ex quatuor conficitur, & tria priora sunt quatuor. alio item modo argumentantur sic. omne quadratum in duo rectorum angulorum triangula diuiditur. nam si in quadrato ex A, B, C, D, confecto, mediam lineam ab A ad C duxeris, quadratum in bina triangula rectorum angulorum feceris. alterum ex A,B,C, alterum ex A, D, C, constat. quo fit, ut quadrato sublato triangulum non deleatur. sed si auferatur triangulum, fieri non poterit, ut quadratum remaneat. quare triangulum naturæ ordine prius est quadrato. idem quoque in cæteris rectarum linearum figuris demonstrabitur, in ea uidelicet, quæ quinque, eaque, quæ sex angulis constat, in reliquis quoque quarum unaquæque in triangula diuiditur, triangulum igitur ijs omnibus prius est, figura ergo, quæ de ijs communiter dicitur, cum illorum genus esse nullo modo possit, neque illa eius species erũt. sequitur igitur Porphyrium minus proprie triangulum figuræ speciem dixisse. qua quidem in re omnes, qui Porphyrium defendere nituntur, hallucinantur, & improprie, sed exempli gratia id dictum esse aiunt. nos uero ueritatis studiosi omnem dubitationem his uerbis tollemus. Si triangula quadratorum elementa essent, ut quadrata nunquam nisi ex triangulis componerentur, uelut in Timæo dicere uidetur Plato,

cum omnes rectarum linearum figuras in triãgula ue luti in simplicissima elementa dissoluit, uerum esset, quod dictum est, & primæ in figuris sine ulla dubita tione triãgulo deferendæ essent, neque figura esset ipso rum genus, modo illud quoque uerum foret, non esse genus, quod communiter de ijs, in quibus prius, aut posterius inest, dicitur. nos enim nulla nunc necessitas cogit, ut ex ea causa fieri quadratũ dicamus, quod triangulum prius subijciatur. nam Euclides Megaricus Philosophus acutus sane homo, & probatus, in sexto, & quadragesimo præcepto absque triangulo ex rectis lineis effici posse quadratũ docet. nihil enim obstat, quin sine triangulo ex quatuor lineis rectis fieri quadratum possit, quare falsum illud est, quod dicebatur, sublato triangulo fieri non posse, ut quadratũ superesset. quid? si mediam lineam adijcientes quadratum in duo triangula diuidimus, iccirco prius, & ut elementum, uel partem esse triangulum dicens? cũ præterea possimus ipsum quadratum in duo quadrata, quorum altera pars longior sit, diuidere, & opposita latera coniungendo, & separando, ut ab A ad B, efficere duo quadrata, in quibus altera eorum pars longior sit, quæ separabunt C, & D, quadrata ita effecta ipso quadrato priora esse dicentur? nam hac ratione contrarium quadratum eo quadrato, cuius altera pars longior est, prius existeret, si quadratum, cuius altera pars est longior, quod unum latus habet alterius duplum, bifariam in duo quadrata diuideremus. Atqui si in circulo media dicatur, circulum in duos semicirculos secabit; hic erit A, hic uero B, & per-

ſpicuum erit ununquenque ſemicirculum figuram eſſe ex extremitate lineæ ſemicirculi,& recta linea media conflatam, ita fiet, ut ſimplex circulorũ figura ex miſtis ſemicirculis conficiatur, ſimplicíq; circulo miſtus prior ſit ordine naturæ. Quemadmodũ igitur in ĩjs cogitatione noſtra hãc diuiſionẽ facimus, nec tamẽ ne ceſſe eſt quadratũ, cuius una pars lõgior eſt, prius eſſe quadrato per naturã, præſertim cum quadrata longio ra in duo quadrata diuidi posſint, ſi alterũ è lateribus duplis alterius ſit, ac inſuper ſi miſtæ circuli figuræ ex rectis lineis,& extremitatibus cõfectæ priores ſunt, ita etiam quadratum a media linea in duo triangula diuiditur, nec ob eam cauſam quadratum ex triangulis componi & triangula quadrato priora eſſe natura neceſſe eſt. recte igitur Porphyrius figuram eſſe quadrati genus ſcripſit.

QVOD *ſi in genere definiendo, ſpeciei fecimus mentionem, cum genus eſſe diceremus, quod in multis dicitur, iiſq; ſpecie differentibus cum rei natura quæ ritur, & ſpeciem nunc eſſe dicimus, quæ definito gene ri ſubiicitur, illud percipiendum eſt, quoniam genus alicuius genus, & ſpecies alicuius ſpecies eſt neceſſe eſſe, ut in utrorunque definitionibus explicandis, utriſque utamur.*

Cum hæc uere, & ſedulo Porphyrius dixiſſet reci procata demonſtratione ſe uti oportere exiſtimauit, quæ a Philoſophis uel ex eo damnatur, quod eadem priora,& poſteriora faciat, propoſitionumq;, ac cõclu ſionum ordinem ita inuertat, ut illud, quod primũ eſt

ſecundum, quodq; ſecundum, primum efficiat, eademq; ſibi ipſis notiora, & obſcuriora reddat. quemadmodum ſiquis a me, quæreret, anima ne immortalis ſit, dicerem, etiam, quid ita? quoniam inquam, anima a ſe mouetur, quod ſeſe mouet, nunquam ne moueri quidem deſinit, quod finem non habet motus, æternum eſt, anima igitur æterna eſt. Si rogauerit præterea quomodo pateat, animam a ſe moueri, demonſtrarem hoc pacto, anima æterna eſt, quod æternum eſt, nunquam moueri deſinit, quod finem non habet motus, ſeſe mouet, anima igitur a ſe ipſa mouetur. Huiuſmodi demonſtratio reciproca dicitur, cum enim animam æternam eſſe uellem demonſtrare, quod a ſeipſo mouetur, primæ propoſitionis loco æternum autem pro concluſione ſuſcepi. cumq; mihi demonſtrandum eſſet, animam a ſe moueri, æternum, quod primum cõcluſio fuerat, prius accepi, & a ſe moueri, cui ſuperius princeps dabatur locus, concluſionem feci. atque ita id, quod prius erat, poſterius effeci. ita fit, ut demõſtratio reciprocata, quæ propoſitiones in concluſionem, et concluſionem in propoſitiones mutat, explodenda ſit. ſiquidem omnis demonſtratio propoſitiones apertas, & manifeſtas aſſumit, concluſionemq; obſcuram ex propoſitionibus claram, & perſpicuam reddit. illa igitur criminanda eſt, quæ hunc ordinem peruertit, utpote quæ obſcuram concluſionem in propoſitionis ordine accipiens claram faciat, propoſitionemq; iam pro conceſſa acceptam, concluſionem faciens incognitam reddat. Mulierem preterea lac habere cum demonſtrare uoluerimus, dicemus, mulier hæc peperit, quæ pepe

rit habet lac, mulier igitur hæc habet lac. Si præterea demonstrare uelimus illam peperisse, dicemus hoc modo. mulier habet lac, habens lac peperit, mulier igitur peperit, hic etiam eadem eisdem, & priora, & posteriora, notioraq́, & minus cognita præsumuntur nam peperisse quod magis liquet, ac prius est accipimus, obscurum autem, & posterius lac habere, deinde apertũ, & prius, lac habere, de quo postea minus constat, posteriusq́ est, peperisse. in hac igitur mutua demonstratione eadem ijsdem priora, & posteriora, apertioraq́, & inuoluta accipiuntur. Omnis n. demõstratio uel ex re cognita rem cognitã declarat, uel rẽ obscurã ex clara referat. at illa est una omnium optima demonstratio, quæ re aperta rẽ opertã aperit. reliquæ uero demõstrationes uel falsæ sunt, uel omnino demonstrationes dicendę non sunt. quoniam nec rẽ cognitã et inuoluta nec abstrusam ex latente possunt ullo modo declarare: neq; res notæ demonstrationis egent ut uidelicet ab alijs cognitis explicentur. multo itaque absurdius esset confiteri manifesta explanari ab occultis posse. una igitur sola uera demonstratio est, quæ ex cognita re, incognitam claram reddit. merito ergo demonstratio, qua de agimus, in qua uidelicet propositiones & conclusio uicissim retro commeant, damnatur, cum efficiat, ut ea, quæ clara, & priora sunt, obscuriora, & posteriora sint, idq́ uicissitudine quadam. sed quoniam Philosophus hac se usurum cognouit, in genere explicando speciem, & in specie declaranda genus accepit: quod cum quispiam ei uitio dare posset, ita se defendit. Genus inquit, spe-

ciei eſt genus, & ſpecies generis ſpecies eſt, is igitur, qui genus docet, ſpeciei, & qui ſpeciem, generis mentionem faciat eſt neceſſe. illa enim, quæ ſub eandem cadunt rationem ſimul exiſtunt, & una cognoſcuntur, ſed genus alicuius, ſpeciei. ſ genus eſt, & ſpecies alicuius, uidelicet generis, eſt ſpecies: horum igitur alterum abſque altero cognoſci nequit. ergo qui unum docere uult, alterius quoq; meminiſſe oportet. nam ſi aliquis alterum eorum, quæ cum aliquo conferuntur, ignorarit, alterum quoque nunquam ſciet.

HOC *etiam modo ſpeciem definiunt. Species eſt, quæ generi ſubiecta eſt, de qua cum quid ea ſit, inueſtigatur, dici genus poteſt.*

Duplices ſpeciei deſcriptiones ſubiectæ rei ratione eaſdem tradit. nam utræq; de multis dicuntur, ſed relatione differunt, ut aſcenſus, & deſcenſus, qui ſubiectæ rei, ratione ſunt ĳdem, & relatione differunt. a ſuperioribus enim uenientes deſcenſum, ab inferioribus ad ſuperiora nominamus aſcenſum. ſic hic duæ relationes ſunt, ſpeciei ad genus, quamuis ſub illo collocatur, & generis ad ſpeciem, quantum ipſam comprehendit. generis autem ad ſpeciem relatio deſcenſui ſimilis eſt, & ſpeciei ad genus aſcenſui, & hæ quidem maxime opportunæ deſcriptiones ſunt. perfectam deinceps deſcriptionem ex uocum diuiſione acceptam ita tradit.

TVM *ita ſpecies eſt, quæ de multis numero differentibus dicitur, cum rei uis, ac natura exquiritur.*

Interpretes hoc loco quæstionẽ attulerũt, quidnam causæ esset, cur Porphyrius speciẽ descripserit, qua quidẽ in quæstione ratio, quæ de genere allata est, nõ habet locũ, propterea quod species ipsa genus habet. exploratissimã igitur & cõmunẽ causam afferemus. Definitiones inquã rerũ sunt, quarũ naturã declarãt, genera & reliqua neq; res sunt, neq; definitã naturã habent, ac propterea sub nullum genus summũ reducuntur, sed in omnibus cõsiderantur. nã in substantia, quali, & quãto, ac reliquis genera, differẽtiæq;, & species insunt. & ob eã causam res nõ sunt, sed relationes, quibus res significãtur. cũ igitur, ut diximus, definitiones rerũ sint, & uoces res nõ existant, iure definiri uoces nequeunt. alteram itaq; speciei descriptionem in medium affert persimilem ei, quæ a genere tradebatur.

VERVM hæc est ultimæ speciei definitio quæ tantummodo species est, non etiam genus. aliæ uero earũ omnium, quæ ultimæ nõ sunt sed quo planius, atq; expeditius accipias, distinctius, atq; enedatius explicabo. In unoquoq; ex summis generibus quiddam primum est ac quiddam ultimum, inter hæc quæ iacent, genera, & species sunt. Primum genus est, quo superius est nullum. ultima species, qua nulla inferior est. quæ inter hæc intercedunt, eadem & genera sunt, & species, si tamen cum alio, & alio sint collata.

Hæc, inquit, posterior descriptio non omni speciei, sed ultimæ tantum congruit. ut autem quasdam spe-

cies ultimas esse cognosceremus, hac diuisione deinceps usus est. substantia partim corpus est, partim corporis expers: corpus partim animatum, partim inanimatum: animatum partim animal, partim planta, partim & animalis & plantæ particeps. planta tres uires habet, nutriendi, augendi, gignendiq́; animal præter has, sensus capax est, atq; se alio transferendi facultatē habet. illud uero ꝙ plāta est & animal, inter hæc medium sortitur locum. nam pręter tres illas uires tactu etiam præditum est: locum tamen non mutat, quod in ostreis, & spongiis in saxis nascentibus uideri potest illa.n. siquid contrarium aduenerit sese contrahūt, atq; illud propulsant: si uero quid iucundum, se dilatant, illudq́; appetunt. pręterea animal partim rationis compos est, partim expers rationis, compos partim homo, partim Deus: homo, partim Socrates, partim Plato, & singuli, de quibus Philosophi, ut sæpe dictum est, non loquuntur. in hac igitur diuisione substantia prior est, posterior homo, cętera horum intermedia dicuntur, quæ si cum alio collata sint, genera erunt, si cū alio, species. dicitur ergo substantia primum genus, homo uero species ultima, alia enim & genera sunt & species, prout cum alio conferuntur. corpus.n. substantiæ species est, animati genus. animatum corporis species, genus animalis: animal animati species, hominum genus homo animalis species, genus nequaquā est: quoniam non de specie, sed numero differentibus, ut de Socrate, Alcibiade, & Platone dicitur. genus igitur non est, neq; indiuiduum. propterea quod singula indiuidua continet, erit itaq; homo species ulti-

ma. Ait posteriorem speciei significationem omnibus non congruere, utpote quæ nec animali, nec animato, sed solum ultimæ speciei, ut homini, cani, boui, leoni, qui tantum species sunt, conueniat.

ID'QVE in uno è decem summis generibus explicabitur. substantia genus est illa quidem, sub qua corpus sub corpore, corpus animatum: sub corpore animato, animal: sub animali, animal rationis particeps: sub animali rationis participe, homo: sub homine, Socrates, Plato, & singuli homines constituuntur: ita tamen ut substantia eorum omnium primum genus sit ac solum genus: homo uero, & species ultima, & tantummodo species: corpus uero & substantiæ species, & corporis animati genus sit atque animatum corpus species quidem corporis, & animati genus, animal rursus animati corporis species, & animalis ratione utentis genus: animal ratione utens: species animalis & hominis genus existat. sed homo est animalis ratione uentis species. atque hominum singulorum itidem species, non etiam genus.

Genera, & species in omnibus summis generibus insunt. at substantia genus summũ est, quæ corpus cõplectitur, & corpus animatum: (hanc solam diuisionis partẽ accepit, & corporis expers silentio transiuit, quoniam quæ sub sensum cadunt, nobis sunt notiora.) animatum, animal: animal, animal rationis particeps: animal rationis particeps, hominem: sed substantia summum genus est, & modo genus. nullum enim

genus antiquius substãtia est. homo uero ultimæ tantum speciei nomen obtinet. nam in uniuersalibus nulla species est, quæ sit homine posterior. corpus genus est, & species, sed species substantiæ, & animati genus. animatum corporis species, animalis genus. animal animatum dicitur, & sensus particeps. animatum illud est, quod incrementum capit, ac nutrimentum, et sui simile gignit. plantę igitur sunt harum uirium particeps: anima enim præditæ sunt. animalia tamen non sunt. ostrea præterea, & spongiæ præterquam quòd animam habent, sensus uim habent. nam si quid aduenerit nocuum, illud abiiciunt, & cõtrahuntur, ubi uero illud abierit, gaudent, & siquid frugiferum senserint, illud asciscunt: quæ tum plantis, quatenus radicibus continentur, tum animalibus, quia nutriuntur, & sentiunt similia sunt. animal etiam animati species cũ sit, ratione utentis genus est, ratione utens mortalis genus, animalis species, mortale, ratione utẽtis species, genus hominis: homo, ratione utentis species, non etiã Platonis, & Socratis genus.

ET omne, quodcunq; ante indiuidua proxime dicitur, species erit, atq; ita, ut genus esse nequaquã possit. quemadmodum igitur substantia, quæ primo loco sita est, ob eam causam summum est genus, quod genus ea prius est nullum, sic homo quia species est, qua nulla posterior sit, neq; quicquam, quod in species diuidi possit, sed sola indiuidua, qualia sunt Socrates, Plato, & hoc, quod album est, species tantum erit, eáq; ultimo, atq; ut dictum est nobis, infima. quæ uero interie-

Eta intermedia sunt, superiorum species, & posteriorum genera erunt. ita fit, ut duas habere comparationes dicantur, alteram, qua ad superiora affecta sunt, ex qua eorum species appellantur, alteram, qua ad inferiora, ex qua eorum genera dicuntur. extrema uero uno tantum modo cõparantur. nam genus summum ad ea affectũ est, quę sub ipso sunt constituta: cũ prioribus autem, quoniam summũ est, primúmq; principium, atq; id, prout diximus, cuius nullum esse genus potest, nullam habet rationem. ita quoq; species infima unam comparationẽ habet, eam scilicet, qua affecta est ad priora se, quorum species est. neq; enim aliam habet, qua cũ inferioribus cõparetur; sed eã ipsam, qua species indiuiduorũ appellatur. ac propterea indiuiduorũ species dicitur, quod ea cõplectatur. at superiorũ species appellatur eo, quod ab illis cõtineatur.

Dixit, proxime, quod ita accipiẽdũ est, quasi dicatur, nullo intermedio interiecto, propterea quod ante indiuidua animal est, nõ tamẽ medio uacans, interiacet. n. homo. igitur homo. quia proxime de indiuiduis dicitur, species erit tantum. {Ita fit, ut duas habere cõparationes dicantur.} substãtia, quia nihil ea superius est, uno tantũ modo comparatur. affecta. n. ad ea solũ est, quæ inferiora sunt. ac species itidem comparationẽ modo habet ad ea, quæ se sunt superiora, nõ etiam ad ea, quæ inferiora sunt, quoniam specie posterius est nihil. inter hæc quæ interiecta sunt, duas comparationes habent, unam ad ea, quæ antecedunt, ex qua illo-

rum species sunt, alterã ad ea quæ subsequũtur, quorũ genera dicuntur esse. ex prima igitur cõparatione species, ex secũda, genera nominãtur. { Extrema uero uno tantũ modo cõparantur } summũ uidelicet genus, & infima species. { Ac propterea indiuiduorũ species dicitur. } infima species relationem quandam habet ad indiuidua, non tamẽ eandem, quã ad ea habet, quæ ante ipsam sunt. homo Socratis, & Platonis genus non dicitur, sed species, a qua indiuidua continentur.

DEFINIVNT uero primum genus sic, cuius esse genus non potest. speciem autem ultimam hoc modo, quæ ita species est, ut non etiam genus sit. atque ita, quæ species est ita, ut in species diuidi nullo modo possit, & hoc præterea modo. quæ de multis, iisq; numero differentibus dicitur, cum rei notio indãgatur. quæ uero inter extrema sunt collocata, genera, & species uocant. & unum eorum quodq; esse genus, & speciem ponunt, si tamen cum alio, atq; alio conferatur. Ea enim omnia, quæ superiora sunt ultima specie ascendendo usq; ad summum genus, genera & species altera sub altera constitutæ nominantur. ut Agamemnon, Atrides; Pelopidésq;, ac Tantalides, & extremum Iouis.

Verba fecit de summo genere, ultima specie, & iis quæ inter summum & ultimam interiecta sunt, nũc, quod reliquũ erat, ad ea describẽda aggreditur. Summum, inquit, genus est quod etiam species esse nullo

modo poteſt, & quo nullum antiquius. infima ſpecies eſt quæ nunquam eſt genus, & quæ non amplius in ſpecies diſtribuitur. Ea, quæ inter extrema ſtatuuntur, tum genera, tum ſpecies ſunt. de quibus cum uellet diſſerere, adiunxit exemplum à Genealogia, quo res clarior fieret, atque apertior. quemadmodum, inquit, in ortu, & familiarũ deſcriptione Iupiter quoddam principium eſt, & quaſi caput, & ſupremus omnium parens, filius eſſe non poteſt, ita Oreſtes ſolum filius erit: at Agamemnon Oreſtis pater, Atrei filius, Atreus Agamemnonis pater, Pelopis filius: Pelops Tantali filius erit. in generibus, & formis, de quibus Philoſophi loquuntur, uno, & eodem modo res ſe habet. nonnulla enim ſunt, quæ ſolum genera ſunt, ut ſubſtantia, nonnulla, uelut homo, eſſe tantum ſpecies poſſunt.

VERVM *in Genealogiis cætera ad unum ferè principium, uerbi cauſa, ad Iouem, referuntur: in generibus uero, ac formis eadem ratio non eſt: quoniam id, quod eſt, non eſt cõmune genus omnium, neque omnia, quæ ſunt, ut inquit* Ariſtoteles, *ad unum primum genus referuntur.*

Huiuſmodi exemplum in aliquam forte dubitationem nos uidetur adducere, quam Porphyrius ſuis uerbis ex animo nobis euellit. Suſpicaretur enim quiſpiã, nunquid ut in proſapiis coniunctiones ad unum ferè omnium initium, exempli gratia ad Iouem referuntur, nam Iupiter à poetis pater diuumq́ꝫ, homi-

numq; dicitur, hoc quoq; loco ita se res habeat, ut uidelicet omnia genera summa ad unum aliquod principium, ad id scilicet, quod est, referantur. nam substantia est id, quod est, & quantum, & quale, ac reliqua genera. quod si ita est, decem summa genera nõ erunt, sed id, quod est, erit cõmune genus omnium id quod innuens Philosophus ait id, quod est, generum summorum genus non esse, nos re ita habere demonstrabimus hoc modo. Quæcunq; diuiduntur, uel tanquã genera in species diuiduntur, ut cum animal in canẽ, equum, & bouem diducimus, uel ut totum in parteis: idq; dupliciter: uel in ea, quæ similibus partibus constant, uel in ea, quorum partes sunt dissimiles. quę in similes partes secantur, sunt uenæ, arteriæ, caro, & ossa. hæc enim diuisa easdem habent partes, & inter se, atq; uniuerso similes. in dissimiles uero, quãdo corpus in caput, manus, & pedes partimur. uel ut ambigua uox in diuersas significationes. ut canis partim terrestris est, partim marinus, partim cœlestis. Si igitur id, quod est, neq; ut genus in species, neq; ut totũ in partes in summa genera partiri probabimus, oportebit, ut tanquã ambigua uox in uarias significationes distribuatur. non diuidi igitur tanquam genus in species, est ex hoc perspicuũ. Genus cum in formas distribuitur in omnibus formis æqualiter inest. neq; in formis, quatenus generis participes sunt, prius, posterius ue cernitur. homo enim nec magis, nec prius equo animal est. item una specie sublata, reliquas auferri necessum non est, quoniam etsi homo dimouetur, animal tamẽ, & reliquę species, ut equus, leo, canis et ar-

bores non abijcientur. Si uero id, quod est, in decem summa genera, ut genus in species diuiditur, in ipsis nec prius esse, nec posterius, nec unum ipsorum magis, aut minus ex eo, quod est, assumat oportet. sed prius, & posterius in summis generibus omnino apparet: siquidem substantia prior est, ac reliqua posteriora. qua inquam substantia sublata accidentia quoque auferuntur, ex quo cõficitur, ut eius, quod est, magis particeps uideatur esse. Ea enim substantiæ uis, ac facultas est, ut efficiat, quo accidentia sint, utpote quæ in ipsa annitantur. uerum ut substantia ipsa sit, accidẽtium non eget auxilio. accidentia sanè non essent, nisi substãtia foret, cui acciderent. cum enim aliquid alicui accidit, prius intelligendum illud est, cui accidat. id igitur, quod est, ut genus in species in summa genera non distribuitur: quoniam etsi ablata sit una species, non auferetur genus, ut dictum est: nunc uero substãtia remota, reliqua genera ad nihilum recident: illius enim beneficio sunt. id ergo, quod est, non ut genus diuidetur. fieri itaque nequit, ut id, quod est, in decem summa genera, ut genus in species, atque ut uniuersum in partes, hasque uel similes, uel dissimiles diuidatur. Similibus partibus cõstans est, cuius partes uniuerso similes sunt ita, ut partes a toto nominentur, nec quicquam inter se differant. ueluti lignum, & ligni partes, ligna dicuntur, nec inter se differunt: simili quoque modo nerui pars, carnisque, ac uenæ ex totius appellatione nominantur, et inter se nullum habent discrimẽ. id igitur, quod est, ut similibus partibus constans in decem summa genera diuidi nullo modo potest; quia si diuideretur,

partes, hoc est summa genera ex toto appellarentur, & ea, quæ sunt dicerentur. sed magnum & in nominibus, & in rebus inter ea discrimen uersatur aliud quippe substātia, aliud quale, aliud quantum significat. rursus id, quod est partium diuersarū, cū diuiditur, partes ex toto non appellantur. differunt enim inter se, ut in uultu facile uideri potest, cuius partes sunt nasus, oculi, quæ nec a toto appellantur, nec inter se similes sunt. nasum enim nec uultum, nec oculum dicemus. sequitur igitur, ut id, quod est, in decem summa genera non ut id, quod est dissimilium partium, diuidatur etsi enim partes & nomine, & re differunt. non tamē id, quod est, dissimilibus partibus constare dicetur. quoniam a totius nomine partes appellantur. id enim quod est, substantia est, & quantum & quale, & ea quæ dissimilibus è partibus sunt compacta, a totius nomine minime sunt appellata. Si itaq; neq; ut simili bus neque ut diuersis partibus constans id, quod est, in decē summa genera diuiditur. nā tāquā genus in species diuidi nō posse demōstrauimus reliquū erit, ut tā quā ambigua uox in diuersas significationes diuidatur.

SED *ponenda sunt, ut in decem summis generibus, decem prima genera, quasi decem capita rerum.*

Nunc, inquit, rerum primordia ueluti decem genera ponamus. decem principia tantum esse, quia subtiliore eget disputatione, nunc non demonstrauimus. in summis enim generibus decem esse probatur. in præsenti uero pro cōcesso ac cognito accipiatur, ac statuatur.

QVÆ si quis omnia esse dicat, ambigue, inquit, non una ratione appellabit, nam si id, quod est, esset commune rerum omnium genus, una ratione dicerentur: at cum decem prima sint, est nominis tantum, & non definitionis, quæ nomini constituta est, communio. prima igitur decem sunt: infimæ uero species aliquo sanè numero illæ quidem, sed non infinito continebuntur.

Ambigua sunt, quæ idem nomen habent commune, non tamen eiusdem nominis rei, quæ significatur, sunt consortia. ut canis terrestris, aquatilis, & coelestis. omnibus enim canis nomen commune est, sed differunt, quantum ad res a nomine significatas attinet. Res cognomines sunt, quæ & nomen, & definitionem habent commune. ut homo & equus, utrique enim animalia sunt, & communiter animalis nomen possident, eandemq; ex animali definitionem sumunt, ea hæc est, natura animata sensus particeps. ait igitur si omnia appellauerimus ea, quæ sunt, ambigue nõ una ratione dicemus. Ambigua sunt, ut paulo ante dicebã quæ tantummodo nomen habẽt cõmune, συνώνυμα uero id est uerbum è uerbo res cognomines dicuntur, quarum & nomen commune est, & eadẽ nomini attributa naturæ definitio. illud igitur, quod est, solius nominis societatem eorum, quæ sub se sunt, continet. ea enim quæ sunt, prima genera dicũtur. definitio tamẽ naturæ nomini congruens, alia atq; alia est. nã ununquodq; summum genus est ab alio diuersum, qua est, qua nominatur, quaq; definitur, quibus quidem fit rebus, ut id quod est in decem prima genera, in substan-

tiam, Quantum, Quale, Quæ sub eandem rationem cadunt, Vbi, Quando, Facere. Pati, Situm esse, atque Habere, tanquam uox ambigua diuidatur.

INDIVIDVORVM, *quæ secundum formas sunt, infinitus. quam ob rem iubebat Plato, eos, qui à summis generibus ad infimas species descendissent, insistere: eos uero, qui iis differentiis, quæ speciem absoluunt, diuiderent, per media descendere, indiuiduaq́ omnino prætermittere, propterea quod comprehendi scientia non possent.*

Indiuidua nõ ideo infinita dicuntur, quod sint, sed quod iterum, atq; iterum fiant {Differentijs, quæ speciem absoluunt.} Idest, quę substantię participes sunt: ut animal in rationis compos, et expers sunt enim quę dam differentiæ, quæ substantiæ expertes sunt, {Indiuiduaq́ omnino prætermittere} quia scilicet sub scientiam non cadunt, id Plato in libro, qui est de summo bono, scriptum reliquit. scientia enim suis finibus continetur, quos egredi non licet. illud igitur, quod comprehensibile non est, percipi scientia nõ potest. Ad summam in libro de Demonstratione singularum rerum definitionem, & scientiam non esse, sed solum uniuersarum demonstratum est.

NECESSE *igitur est, ut ii, qui ad infimas species descendunt, multitudinem diuidendo percurrant.*

Dixit id, quod est, non esse genus primorum, quæ

ſuapte natura definita ſunt,& ſub cognitionem noſtram cadunt.nunc autem utrum infimæ ſpecies ita ſe habeant,ut prima genera, perſcrutari uult. Nonnulla, inquit,ſunt,quæ ſummum,et definitum numerum habent,nobisq; non ignotum. ſiquidem genera ſumma decem ſunt.infimæ uero ſpecies, ut homo,bos,equus, canis,uitis,olea,poſt quas indiuiduorum diuiſio ſtatim collocatur,ſuapte natura terminatæ ſunt illæ quidem,ſed incognitæ nobis,cum aliæ alijs in locis fiant. multæ enim ſunt animalium,arborum, metallorumq; ſpecies,quæ nos latent,eas tamen quæcunq; ſint,definitas eſſe,ac terminatas ſumptione quadam efficaci,atque euidenti demõſtrabimus. Eo,quod infinitum eſt, multitudo maior eſt nulla.hoc aſſumpto ſtatuatur infimas ſpecies infinitas eſſe, cum itaque in unaquaque ſpecie multa indiuidua ſint, humana ſpecies una cum ſit,in mille fortaſsis indiuidua, homines uidelicet ſingulos diuidet:ſimili quoq; modo equina ſpecies, quę una eſt,multa indiuidua cõtinebit.idq; in reliquis omnibus eodem modo: multo maiorem eſſe indiuiduorum, quam formarum multitudinem omnibus cognitum eſt,ac perſpectum.Si uero indiuidua multo plura ſint formis,ſub quibus locantur, formarumq; infimarum ſit numerus infinitus, indiuiduorum numerus maior erit,& latior,quam numerus formarum, quem infinitum poſuimus.Sed ſi infinito infinitius eſt nihil, uel omnino maius, formarum numerus infinitus eſſe non poteſt.nam cum numerum numero maiorem dicimus,minorem terminis concludimus,ac definimus quod enim aliquo maius eſt,exuperãtia quadã maius

sit necesse est. exuperantiã amota, reliquum finibus cõcludetur, & determinabitur. hac itaque ratione ultimas species infinitas non esse fuit affirmatum. eodem modo indiuidua, quæ sub infimis sunt, etsi formis plura sint, infinita non esse demonstrabimus. siquis.n. indiuidua infinita dixerit, ea, quæ sub unaquaq; specie sunt, infinita dicere cogetur. uerbi gratia, indiuidua, quæ sub humana specie sunt equinaq;, & reliqua quæ sub aliis omnibus formis sunt, per sese infinita esse dicet. uel indiuidua, quæ sub unaquaque specie sunt, natura definita esse, omniumq; indiuiduorum, quæ sub formis sunt, congregatam multitudinem infinitã esse confitebitur. quod si ea indiuidua, quæ sub unaquaq; specię sunt, infinita dicet: aliquid iterum infinito maius, & amplius esse sequetur. singuli enim homines, & singuli equi infiniti sunt. quod igitur ex utrisq; cõponetur, erit duplum eius, quod infinitum est, quodq; ex omnibus, multo magis. quo quid dici potest obtusius? nullo igitur pacto indiuidua sub qualibet specie constituta infinita esse poterunt. quæ si definita sunt, ipsæ quoque infimæ species, atque ex omnibus composita multitudo definita erit. quod enim ex definitis componitur, ipsum quoque definitũ est. definitus igitur, & terminatus est numerus indiuiduorũ. quod.n. semper fit, si semper est æternum, infinitione prędıtum est. qua etiam ratione numerus infinitus dicitur, quoniã augeri semper potest, & nõ interit, re tamẽ ipsa acceptus, semper definitus est. Sic etiã arenã definitã esse probabimus. id quod Apollo Pythius oraculo edidit.

Noui ego mensuram pelagi, numerumq; arenarũ;

Etenim si numerus arenæ infinitus esset, adiecto hominum numero ex utrisque maior redderetur, & sic aliquid infinito infinitius esset, quod fieri nequaquam potest. infimæ igitur natura determinatæ sunt, tamen nihilominus nobis incognitæ. indiuidua uero natura definita non sunt, propterea quod iterum atque iterum generentur. nobis tamen dum species re ipsa effectæ sunt, si principio fuerit origo, cognoscentur, & si quot sint ignoremus, ita tamen cognitæ erunt, ut illarum natura, prout infimæ species sunt, se nobis intelligendam præstabit, quandoquidem illarum numerū terminis præfiniri probauimus.

QVI uero ad summa genera contendunt, multitudinem in unum concludant, necesse est. nam species multa in unam naturam colligit; ac multo etiam magis genus. singulæ uero res unum in multa diducunt. Siquidem speciei societatem unus homo ex multis efficitur, & singulorum natura ex una, et communi re multæ fiunt. ea enim est singulorum uis, ut distrahant, ac dissipent, communium uero, ut cogant unámque naturam constituant.

Hoc in loco dicere uult Porphyrius, quid eueniat ijs, qui ab infimis ad summa genera nituntur, & qui a summis ad infimas descendunt. { ac multo etiā magis genus } species singula tantum indiuidua, genus uero & ipsas species, & indiuidua cōprehēdit. inferius enim ab indiuiduis ad summa conscendendo res multitudine coangustantur, & potestate augentur. Species

quãtum ad multitudinem spectat, sunt indiuiduis pauciores, potestate tamen & accretione plures. eodem pacto species a generibus superantur, donec ad unũ summum peruentum sit. id quod iure factũ censetur: quoniam rerum omnium una sola causa est, & origo, & propterea, quæ ad eam propius accedunt, multitudine coarctantur facultate uero augentur, at quæ longius absunt, numero augentur, potestate diminuuntur.

SED *cum explicatum nobis sit, quid genus sit, quid species, cumque genus unum sit, species multæ (genus enim semper in multas species diuiditur) restat ut dicamus, genus semper de specie, & de inferioribus dici superiora omnia. Species uero neque de genere ultimo, neque de superioribus ullis dicitur, propterea quod nõ reciprocatur. Oportet enim, ut uel paria de paribus dicãtur, quemadmodum id quod ad hinnitum natum est, de equo, uel de minoribus maiora, ut de homine animal. at minora de maioribus dici non par est. neque. n. ut hominem esse animal, ita animal esse hominem commode dices.*

Porphyrius harum quinq; uocum doctrinam probabiliter, id est, quãtum ad disserendi subtilitatem spectaret, sese tractaturum pollicitus fuerat. explicata itaque generis, speciei q; natura, quomodo horum cognitio ad sermocinandum nobis afferat adiumẽtum, uult demonstrare. Qoniam omnis disserendi facultas in demonstratione uersatur, & demonstratio quædam ratiocinatio est, in ratiocinationibus uero propositioni-

bus

bus opus eſt, propoſitio duobus è terminis cõſtat, quorum alter ſubijcitur, alter enunciatur. Subiectus eſt, de quo loquimur, alter autem eſt, qui de eo, de quo ſermo habetur, dicitur. ut Socrates ambulat, ſubijcitur. n. Socrates, de quo eſt oratio: enunciatur, ambulat, utpote quod de Socrate dicatur. Si dicatur pręterea, anima a ſe mouetur, ſubijcietur anima, & a ſe mouetur, enunciabitur. ſi item dixero, homo animal eſt, homo ſubiectus terminus erit, animal uero de homine dicetur. & in quacunque propoſitione eodem modo. Vult ſimili ratione demõſtrare de genere, aliqua ſcilicet de aliquibus dici, & quædam ſubijci. atque ut cognoſcamus quomodo complicitas propoſitiones faciant, ex quibus ratiocinatio, in qua ratio differendi uerſatur, ait, genus ſemper de ſpecie dicitur, ut animal de homine, et de animali ſubſtantia. uerum ſpecies non etiam de genere dicitur, quoniam minime uerum eſt, ſi quis ſubſtantiam eſſe animal, & animal eſſe hominem dixerit. hinc igitur genera ſemper de formis dici perſpicuum eſt. at ſpecies de generibus, nunquam. & ut ſummatim dicam, oportet terminos, qui de alijs dicuntur, latius patere ſubiectis, ut animal homine, uel pares eſſe, ut ridendi facultas homini. pares ij dicuntur, quod uiciſſim retro commeent. nam ut omnem hominem ridere, ita, & omne, quod ridet, eſſe hominem dicemus. {De inferioribus dici ſuperiora omnia} ſubſtantia de corpore corpus de corpore animato, corpus animatum de animali, animal de homine dicetur.

D E *quibus autem ſpecies dicitur, de iis itidem ſpe*

ciei genus, & generis genus usque ad caput generis necessario dicetur. nam si uere dicitur. Socrates est homo, homo animal, & animal substantia. Socratem quoque esse animal & substantiam uere dicimus. cum enim superiora de inferioribus dicantur, species de indiuiduo, & genus de specie, deq; indiuiduo dicetur. primum uero genus & de genere, seu de generibus si multa media interiecta sint, & de specie, & de indiuiduo dicetur.

Aliud præceptum utile ad differendi facultatē tradit. si inquit, species de aliquo dicatur, de eodem speciei genus ad summū usque dicetur. uerbi causa de Socrate homo, de homine animal, igitur animal de Socrate. animatū quoque de animali, ergo de homine, deq; Socrate pari modo prĝterea corpus de animato, igitur de homine, animaliq;, ac Socrate. postremo substantia de corpore, & ob eā causam substantia de corpore, corpus de animato, animaliq;, atque homine, & Socrate dicetur..

ETENIM *primum illud genus de omnibus generibus formis, atque indiuiduis inferioribus dicitur, genus uero, quod infima specie prius est, de omnibus formis, & indiuiduis. ea uero quæ tantum species est, de omnibus indiuiduis, indiuiduum de uno singulorum tantum.*

Nam si superiora semper de inferioribus dicuntur, summum de omnibus generibus, quæ ei subijciuntur,

deq́ formis, & indiuiduis, & ſpeciem de ipſis ſolis indiuiduis dici conſtat.

INDIVIDVVM Socrates dicitur, et hoc quod album eſt, & hic accedens Sophroniſci filius, modo ei ſolus filius Socrates ſit. hæcq́ uel ex eo indiuidua appellantur, quod unumquodque ex proprietatibus conſtet, quæ omnes in alio reperiri non poſſunt.

Addens, hoc, illi dictioni, album, quod uniuerſale erat, ſingulare fecit, quod autem, quæ omnes, & non quarum unaquæque, dixerit, hoc fuit in cauſa. nam unaquæque illarum proprietatum in alijs in eſſe poteſt, omnes uero eædem ſimul in nullo reperiuntur.

QVÆ enim in Socrates ſunt, in alio eædem eſſe nullo modo poſſunt. uerum proprietates hominis communis, ac uniuerſi eædem in multis, atque adeo in omnibus ſingulis hominibus, quoniam homines ſunt, eſſe poſſunt.

Hominis proprietates ſingulis quoque hominibus eſſe poterunt. Genera, ſpecies atque indiuidua quaſdã proprietates habere ſciendũ eſt, generis tamen, & ſpeciei proprietates in multis inſunt, at indiuidui, ſi collectæ ſint, illi ſoli indiuiduo ſunt accõmodatæ. generis proprietates, animalis inquã, erunt ſubſtantia, animãs, ſenſus particeps: & hæ multis, homini uidelicet, equo, cani, et reliquis ſingillatim animalibus ſunt attributæ. homo cum ſpecies ſit, has proprietates habet,

animal,rationis particeps,mortale,ad ſcientiam, & cognitionem natum eſſe,quæ multis,hominibus inſunt. Sed ad indiuiduum,uerbi gratia,ad Socratem accedẽdum eſt,cuius proprietates ſunt, Philoſophus,caluus, ſimus,obeſus,Sophroniſci filius, Athenienſis,& eiuſmodi,quarum unaquæq; per ſe ineſſe aliĳs poterit propterea quod aliĳ ſunt & calui,et ſimi præpingues,Philoſophiq;, ac Athenienſes, & forte Sophroniſci filiĳ, ſed omnium collectio, Philoſophum dico eſſe, caluũ, ſimum,adipatum, & in eodem tempore fieri,ſoli Socrati,neque aliĳ cuiquam inerit.

ITA *ſit,ut indiuiduum à ſpecie, & ſpecies à genere contineatur. ſiquidem genus quiddam totum eſt: pars indiuiduum,ſpecies uero, & totum, & pars ita, ut alterius pars ſit,totum non alterius,ſed in aliis exiſtat quod totum ex partibus conſtet.*

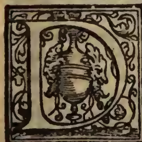
Species,ſi ad indiuidua referatur, totum eſt, ſi ad genus,pars.ſed quoniam totum, & pars ſub eandem cadunt rationem, ex ĳs,quæ ſub eandem rationem cadunt,nonnulla in recto caſu, & nonnulla in obliquo efferuntur,ut pater filĳ pater, id in ſecundo caſu dicetur.in tertio uero ſic,amicus amico amicus. in quarto hoc modo,uerberans uerberatum uerberat.quod cum ita ſit,partem alterius,& totum in aliĳs dixit.dicimus enim recte partem totius,& relatio in ſecũdo caſu ſit, ſed totum partis totum dicimus nequaquam, quoniam totum ex una parte conflatum non eſt, ſed multis:dicimus tamen totum partibus totum, ac relatio

per tertium casum efficitur. totum enim in partibus est. recte igitur totum non alterius, sed in aliis a Porphyrio dictum est. Scire quoque debemus in secundo casu numeri multitudinis dici posse totum partium totum, sed Porphyrius communem loquendi morem secutus, in aliis, dicere maluit.

AC *genus quidem, & speciem, quidq; summum genus quid infima species sit, quae eadem genera, & species sint, quae indiuidua, ac quot modis genus, & species dicantur, aperuimus.*

Cum ait, quae eadem genera, & species sint, intermedia intelligit, quae generis pariter, ac speciei subeunt rationem. {ac quot modis genus, & species dicantur} genus tribus modis, & speciem duobus dici nobis indicauit.

DE DIFFERENTIA.

IFFERENTIA *autem communiter, proprieq; ac maxime proprie dicitur. aliud enim ab alio differre communiter dicitur, quoniam uel à se uel ab alio uarietate quadam differt. Etenim Socrates à Platone differebat distinctione, & à se ipse cum esset puer, & in media aetate, cum quid ageret, & cum otiosus esset. ac semper in iis commutationibus spectatur in quibus rei modus, consistit*

Proprie inter aliqua interesse dicitur, quando accidens, quod separari non potest, uarietatem facit: accidens fixum, & immotum est, ueluti cæsius oculorum color, nasi aduncitas, & cicatrix ex uulnere obducta. Maxime proprie differre dicuntur ea, quæ differentia speciei procreatrice differunt, ut homo qui rationis particeps est, ab equo distat.

Quid causæ fuerit, cur cum differentia specie prior sit, de specie prius fuerit disputatum, iam reddita est ratio nunc de differentia uerba facturus, utitur Aristotelis regula, de qua feci supra mentionem, differentiæque significationes enumerat. sed quo facilius intelligamus ea, quæ sunt nobis dicenda, ita sermonem ordiar. Differentia est aliquarum rerum inter se uarietas, ac cõmutatio, quæ uel separari potest, & ex aliquo accidenti est, atque ei natura est comparatum ut, ab illis, in quibus inest, auelli possit, uel non possit. uerbi gratia differunt aliqui inter se, si unum sedere, stare alterum contingat. potest enim qui sedet, stare, quique stat, sedere, atque ita differunt inter se. eaque differentia separabilis esse dicitur, quam Porphyrius communem uocat. id quod fit, quoniam non alicui præcipue, sed omnibus communiter inest, separabilisque, ac fortuita differentia est. Verum si differentia separari non poterit, uel per se inerit, hoc est, rei naturam absoluet, uel fortuito, idest, nihil quicquam ad rei naturam conferet. Differentia, quæ auelli a re, in qua sita est non potest, est, ueluti aduncas, uel pressas nares, uel oculos ceruleos habere, interest enim inter aliquos eo, quod alter simus,

alter repandus sit. Fortuitæ differentiæ sunt, quæ rerum subiecta non complent. potest quidem Socrates simus non esse, & tamen esse Socrates, quæ separari a subiecta re non queunt, a Porphyrio propriæ appellantur. nam alicui determinatum est, ut simus sit. Differentia autem, quæ nec separari potest, nec fortuita est, substantiam complet. eiusmodi est rationis particeps, & mortale. ratio enim nos a beluis distinguit, quia illæ rationis sunt expertes: quam differentiam maxime propriam uocauit. Differentiarum igitur alia communiter, alia proprie, alia maxime proprie dicitur. quæ communiter dicitur, fortuita est, ac separari ab re, in qua sita est, potest. quæ proprie, fortuita est, nec abstrahitur a re, cui inhæret: quæ maxime proprie, non seiungitur, & rei subiectæ naturam complet, ac per se inhæret. Quoniam omnis Philosophus in ijs uersatur, quæ ad perdiscendæ Philosophiæ uiam, & rationem spectant, quæ & diuidendi, & definiendi ars est, cumque diuisio, ac definitio nunquam foris sed ex ijs quæ ex ui, & natura sunt, assumatur, merito de differentia maxime propria, cum illla substantiæ particeps sit, uerba facit. prima itaque differentiarum diuisio hæc est. easdē rursus diuidit hoc modo. Ex differētijs alię diuersum subiectum faciunt, aliæ uero aliud. communis enim, propriaque differentia diuersam rem facit, atque tantummodo immutat. Sedere enim stare, simum esse, & aduncum, immutant; at maxime propria aliud efficit, aliud sane est rationis particeps, & aliud rationis expers. porrò diuersum in eorum, quę ex re sunt, immutatione uersatur, aliud uero rem omnino alterā facit, ra-

tionis enim compos,animal aliud facit ab eo, quod ratione careat: ſedens autem a ſtante, non aliud,ſed diuerſum. ſimili quoque modo repandus, atque aduncus. cum igitur differentiæ tribus modis dicantur, communiter proprie, & maxime proprie, de ijs quæ maxime propriæ ſunt,philoſophi loquuntur. communes autem, & propriæ ad generum diuiſionem nihil faciunt.quis enim ita abhorrebit, & erit abſurdus,ut aiat,animal aliud ſedet,aliud ſtat? neque enim omnia aſſumimus,neque alia ſima, alia adunca eſſe ob ipſam met cauſam affirmamus. Sed ſi ad genera diuidenda nullum afferunt adiumentum, multo minus ad definiendum afferent.illæ igitur ſolæ, quæ maxime propriæ dicuntur,nobis ſunt adiumento. { Maxime propriæ dicatur } addens dicatur, ſignificauit ſe id nomen poſuiſſe.antiqui enim cum aliquo trito uocabulo uterentur,dicere conſueuerant, dicitur, cum uero ipſi impoſuiſſent,dicatur,uel uocetur, addebant. Socrates a Platone quantum homines non differunt,ſed quatenus ille ambulat,hic ſedet. { ac ſemper in ijs commutationibus ſpectatur, } hoc loco differentiæ fortuitæ intelligendæ ſunt. { in quibus rei modus conſiſtit. } id eſt,quæ ex accidenti ſunt.ſiquidem accidens in quæſtione dicitur,qua rei modus, & qualitas indagatur. { ſpeciei procreatrice}id eſt qualitate quæ ſpeciem perficit.animal enim ſi rationis compos, & mortale ſuſcipiat,hominem: ſi mortale, & rationis expers, equum: & reliqua animalia ratione carentia efficiet. ipſæ igitur differentiæ ſi ad genera addantur, ſpecies efficient, id quod in cauſa eſt,ut differentiæ formarum efficien-

tes appellentur.

OMNINO igitur omnis differentia alicui adiuncta dißimilem alii facit: sed communes, et propriæ diuersum faciunt: maxime uero propria eum in quo sit, alium efficit. quæ igitur alium efficiũt eum in quo insint, efficientes formarum appellantur, quæ uero diuersum, absolute differentiæ. Si rationis particeps ad animal adiungatur, aliud efficiet: at motus, id solum diuersum ab eo facit, qui non mouetur. quare hæc aliud, illa diuersum solum animal facit, iis itaque differentiis, quæ aliud genus faciunt, & genera in partes diuiduntur, & definitiones ex genere, & huiuscemodi differentiis traduntur. ex illis autem quæ diuersum tantummodo faciunt, uarietates solum, & commutationes eius, quod aliquo modo se habeat, ortum trahunt.

Alteram differentium diuisionem tradit. Ex differentijs, inquit, aliæ eum, in quo sint, disſimilem alij faciunt, aliæ omnino alium efficiunt. quæ alium efficiunt, per se, quæ commutant, fortuitæ, & separabiles dicuntur. Separari posse dico propriam, & communem: siquidem propria cogitatione separari potest ab eo, in quo sita sit. nam Socratem absq; aduncitate, comatum, gracilem, Socratem tamen intelligere possumus. illa uero, quæ maxime propria est, ab eo, in quo inhæret, ne cogitatione quidem auellitur. nunquam. n. hominem, si rationis particeps ab eo auferamus, intel-

ligere poterimus, quod non esset homo, omnes enim homines rationis participes, & mortales sunt. quare si mum hominem possumus cogitare aduncum esse ipso etiam homine remanente, at homo si rationem, & mortalitatem amiserit, non cognoscetur. differentiæ igitur propriæ, communesq; separabiles sunt. cum enim aliquis stans sederit, non factus est alius, sed diuersus. id quod poeta de Vlysse a Pallade ex euentis commutato significauit apud quem ita dicitur.

Hospes diuersus mihi nunc, atque ante, uideris. non enim alium poeta dixit, sed diuersum. attamen si quispiam simus, aduncus esse intelligatur, non alius, sed dissimilis, ac diuersus fiet. poterit nanq; ille idem, & non aduncus esse. {Quæ igitur alium efficiunt, eũ, in quo insint, efficientes formarum appellantur.} rationis particeps non diuersum hominem ab equo, sed aliũ facit. illa enim alia dicuntur quæ propter uim, & naturam differunt, ut homo, & equus, de quibus ante dixi. ratio enim est qua una præstamus beluis. {ĳs itaq; differentĳs, quæ aliud genus faciunt, & genera in parteis diuiduntur,} animal enim tum rationis compos, tum rationis expers esse dicimus. ac præterea mortale, uel immortale. atque ita postea hominem definimus. homo animal est rationis particeps, mortale, animum aptum habens ad scientiam percipiendam.

VT igitur rem à capite arcessam, perspicuum esse uelim, differentias alias separari posse, alias non posse. nam moueri, stare, ægrotare, ualere, & cætera generis eiusdem, separantur, nasum uero aduncum,

uel simum habere, & particeps, atque expers rationis reuelli à subiectis non possunt. earum uero, quæ distrahi non queunt, aliæ rebus per se insunt, aliæ fortuito. particeps enim rationis, mortalisq;, & quod ad scientiam, & cognitionem natum est, homini ex se conuenit, aduncæ autē, et simæ nares non ui sua, sed casu.

Perfectiorem diuisionem exorditur, et aliud quoddam initium sumit. ut omnes differentiæ distinctæ inter se sint. Differentium igitur alia separantur a rebus in quibus insunt, alia non separãtur. hac diuisione differentiæ communes a proprijs, & maxime proprijs distinguuntur, aliæ rursus aliud, aliæ uero diuersum faciunt: atq; ex hac diuisione maxime propriæ a cōmunibus, & proprijs discernuntur. Ex ijs itaq; repugnantijs, quibus differentiæ uicissim, sciungantur, coniugationes fiunt, quarū duæ sine dubio non cohærent. non enim esse simul queunt, quod separari potest, & quod non potest uel diuersum esse, & aliud. ex reliquis quatuor, hæc separabilis & aliud faciens non constat, cæteræ tres apte cohærent, quandoquidem separabiles, et diuersam rem efficientes communes sunt. quæ autem non separantur, & aliud faciunt, sunt maxime propriæ, quæ uero non separantur, ac diuersum faciunt, fortuitæ sunt, ac cōmunes quidem, ut sedere, propriæ, ut adūcitas, maxime propriæ, ut rationis particeps. Videbitur etiam quædam esse distincta coniugatio earum, quæ separari possunt, quæq; aliud efficiūt, re tamen uera ipsa quoque coniugatio ratiocinatiua non est, rationis, n.

sit necesse est. exuperantiã amota, reliquum finibus cõcludetur, & determinabitur. hac itaque ratione ultimas species infinitas non esse fuit affirmatum. eodem modo indiuidua, quæ sub infimis sunt, etsi formis plura sint, infinita non esse demonstrabimus. siquis.n. indiuidua infinita dixerit, ea, quæ sub unaquaq; specie sunt, infinita dicere cogetur. uerbi gratia, indiuidua, quæ sub humana specie sunt equinaq;, & reliqua quæ sub aliis omnibus formis sunt, per sese infinita esse dicet. uel indiuidua, quæ sub unaquaque specie sunt, natura definita esse, omniumq; indiuiduorum, quæ sub formis sunt, congregatam multitudinem infinitã esse confitebitur. quod si ea indiuidua, quæ sub unaquaq; specie sunt, infinita dicet: aliquid iterum infinito maius, & amplius esse sequetur. singuli enim homines, & singuli equi infiniti sunt. quod igitur ex utrisq; cõponetur, erit duplum eius, quod infinitum est, quodq; ex omnibus, multo magis. quo quid dici potest obtusius? nullo igitur pacto indiuidua sub qualibet specie constituta infinita esse poterunt. quæ si definita sunt, ipsæ quoque infimæ species, atque ex omnibus composita multitudo definita erit. quod enim ex definitis componitur, ipsum quoque definitũ est. definitus igitur, & terminatus est numerus indiuiduorũ. quod.n. semper fit, si semper est æternum, infinitione prędıtum est. qua etiam ratione numerus infinitus dicitur, quoniã augeri semper potest, & nõ interit, re tamẽ ipsa acceptus, semper definitus est. Sic etiã arenã definitã esse probabimus. id quod Apollo Pythius oraculo edidit.

Noui ego mensuram pelagi, numerumq; arenarũ,

Etenim si numerus arenæ infinitus esset, adiecto hominum numero ex utrisque maior redderetur, & sic aliquid infinito infinitius esset, quod fieri nequaquam potest. infimæ igitur natura determinatæ sunt, tamen nihilominus nobis incognitæ. indiuidua uero natura definita non sunt, propterea quod iterum atque iterum generentur. nobis tamen dum species re ipsa effectæ sunt, si principio fuerit origo, cognoscentur, & si quot sint ignoremus, ita tamen cognitæ erunt, ut illarum natura, prout infimæ species sunt, se nobis intelligendam præstabit, quandoquidem illarum numerũ terminis præfiniri probauimus.

QVI uero ad summa genera contendunt, multitudinem in unum concludant, necesse est. nam species multa in unam naturam colligit; ac multo etiam magis genus. singulæ uero res unum in multa diducunt. Siquidem speciei societatem unus homo ex multis efficitur, & singulorum natura ex una, et communi re multæ fiunt. ea enim est singulorum uis, ut distrahant, ac dissipent, communium uero, ut cogant unámque naturam constituant.

Hoc in loco dicere uult Porphyrius, quid eueniat ijs, qui ab infimis ad summa genera nituntur, & qui à summis ad infimas descendunt. { ac multo etiã magis genus } species singula tantum indiuidua, genus uero & ipsas species, & indiuidua cõprehẽdit. inferius enim ab indiuiduis ad summa conscendendo res multitudine coangustantur, & potestate augentur. Species

quãtum ad multitudinem ſpectat,ſunt indiuiduis pau ciores,poteſtate tamen & accretione plures.eodem pa cto ſpecies a generibus ſuperantur, donec ad unũ ſum mum peruentum ſit.id quod iure factũ cenſetur: quoniam rerum omnium una ſola cauſa eſt, & origo, & propterea,quæ ad eam propius accedunt,multitudine coarctantur facultate uero augentur, at quæ longius abſunt,numero augentur,poteſtate diminuuntur.

SED *cum explicatum nobis ſit,quid genus ſit,quid ſpecies,cumque genus unum ſit, ſpecies multæ (genus enim ſemper in multas ſpecies diuiditur)reſtat ut dicamus,genus ſemper de ſpecie,& de inferioribus dici ſuperiora omnia. Species uero neque de genere ultimo, neque de ſuperioribus ullis dicitur,propterea quod nõ reciprocatur. Oportet enim, ut uel paria de paribus di cãtur,quemadmodum id quod ad hinnitum natum eſt, de equo,uel de minoribus maiora, ut de homine animal.at minora de maioribus dici non par eſt.neque.n. ut hominem eſſe animal,ita animal eſſe hominem commode dices.*

Porphyrius harum quinq; uocum doctrinam pro babiliter,id eſt,quãtum ad differendi ſubtilitatem ſpectaret,ſeſe tractaturum pollicitus fuerat.explicata itaque generis,ſpeciei q; natura,quomodo horum cognitio ad ſermocinandum nobis afferat adiumẽtum,uult demonſtrare. Qoniam omnis differendi facultas in de monſtratione uerſatur, & demonſtratio quædam ratiocinatio eſt, in ratiocinationibus uero propoſitioni-
bus

bus opus est, propositio duobus è terminis cōstat, quorum alter subijcitur, alter enunciatur. Subiectus est, de quo loquimur, alter autem est, qui de eo, de quo sermo habetur, dicitur. ut Socrates ambulat, subijcitur.n. Socrates, de quo est oratio: enunciatur, ambulat, utpote quod de Socrate dicatur. Si dicatur pręterea, anima a se mouetur, subijcietur anima, & a se mouetur, enunciabitur. si item dixero, homo animal est, homo subiectus terminus erit, animal uero de homine dicetur. & in quacunque propositione eodem modo. Vult simili ratione demōstrare de genere, aliqua scilicet de aliquibus dici, & quædam subijci. atque ut cognoscamus quomodo complicitas propositiones faciant, ex quibus ratiocinatio, in qua ratio differendi uersatur, ait, genus semper de specie dicitur, ut animal de homine, et de animali substantia. uerum species non etiam de genere dicitur, quoniam minime uerum est, si quis substantiam esse animal, & animal esse hominem dixerit. hinc igitur genera semper de formis dici perspicuum est. at species de generibus, nunquam. & ut summatim dicam, oportet terminos, qui de alijs dicuntur, latius patere subiectis, ut animal homine, uel pares esse, ut ridendi facultas homini. pares ĳ dicuntur, quod uicissim retro commeent. nam ut omnem hominem ridere, ita, & omne, quod ridet, esse hominem dicemus. {De inferioribus dici superiora omnia} substantia de corpore corpus de corpore animato, corpus animatum de animali, animal de homine dicetur.

DE *quibus autem species dicitur, de iis itidem spe*

ciei genus, & generis genus usque ad caput generis necessario dicetur. nam si uere dicitur. Socrates est homo, homo animal, & animal substantia, Socratem quoque esse animal & substantiam uere dicimus cum enim superiora de inferioribus dicantur, species de indiuiduo, & genus de specie, deq; indiuiduo dicetur. primum uero genus & de genere, seu de generibus si multa media interiecta sint, & de specie, & de indiuiduo dicetur.

Aliud præceptum utile ad differendi facultatē tradit. si inquit, species de aliquo dicatur, de eodem speciei genus ad summū usque dicetur. uerbi causa de Socrate homo, de homine animal, igitur animal de Socrate. animatū quoque de animali, ergo de homine, deq; Socrate pari modo preterea corpus de animato, igitur de homine, animaliq;, ac Socrate. postremo substantia de corpore, & ob eā causam substantia de corpore, corpus de animato, animaliq;, atque homine, & Socrate dicetur..

ETENIM *primum illud genus de omnibus generibus formis, atque indiuiduis inferioribus dicitur, genus uero, quod infima specie prius est, de omnibus formis, & indiuiduis. ea uero quæ tantum species est, de omnibus indiuiduis, indiuiduum de uno singulorum tantum.*

Nam si superiora semper de inferioribus dicuntur, summum de omnibus generibus, quæ ei subijciuntur,

deq; formis, & induiduis, & speciem de ipsis solis indiuiduis dici constat.

INDIVIDVVM *Socrates dicitur, et hoc quod album est, & hic accedens Sophronisci filius, modo ei solus filius Socrates sit. hæcq; uel ex eo indiuidua appellantur, quod unumquodque ex proprietatibus constet, quæ omnes in alio reperiri non possunt.*

Addens, hoc, illi dictioni, album, quod uniuersale erat, singulare fecit, quod autem, quæ omnes, & non quarum unaquæque, dixerit, hoc fuit in causa. nam unaquæque illarum proprietatum in alijs in esse potest, omnes uero eædem simul in nullo reperiuntur.

QVÆ *enim in Socrates sunt, in alio eædem esse nullo modo possunt. uerum proprietates hominis communis, ac uniuersi eædem in multis, atque adeo in omnibus singulis hominibus, quoniam homines sunt, esse possunt.*

Hominis proprietates singulis quoque hominibus esse poterunt. Genera, species atque indiuidua quasdã proprietates habere sciendũ est. generis tamen, & speciei proprietates in multis insunt, at indiuidui, si collectæ sint, illi soli indiuiduo sunt accõmodatæ. generis proprietates, animalis inquã, erunt substantia, animãs, sensus particeps: & hæ multis, homini uidelicet, equo, cani, et reliquis singillatim animalibus sunt attributæ. homo cum species sit, has proprietates habet,

animal, rationis particeps, mortale, ad scientiam, & cognitionem natum esse, quæ multis hominibus insunt. Sed ad indiuiduum, uerbi gratia, ad Socratem accedẽdum est, cuius proprietates sunt, Philosophus, caluus, simus, obesus, Sophronisci filius, Atheniensis, & eiusmodi, quarum unaquæq; per se inesse aliis poterit propterea quod alĳ sunt & calui, et simi præpingues, Philosophiq;, ac Athenienses, & forte Sophronisci filĳ, sed omnium collectio, Philosophum dico esse, caluũ, simum, adipatum, & in eodem tempore fieri, soli Socrati, neque alĳ cuiquam inerit.

I T A *fit, ut indiuiduum à specie, & species à genere contineatur. siquidem genus quiddam totum est: pars indiuiduum, species uero, & totum, & pars ita, ut alterius pars fit, totum non alterius, sed in aliis existat quod totum ex partibus constet.*

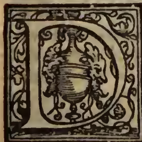
Species, si ad indiuidua referatur, totum est, si ad genus, pars. sed quoniam totum, & pars sub eandem cadunt rationem, ex ĳs, quæ sub eandem rationem cadunt, nonnulla in recto casu, & nonnulla in obliquo efferuntur, ut pater filĳ pater, id in secundo casu dicetur. in tertio uero sic, amicus amico amicus. in quarto hoc modo, uerberans uerberatum uerberat. quod cum ita sit, partem alterius, & totum in alĳs dixit. dicimus enim recte partem totius, & relatio in secũdo casu fit, sed totum partis totum dicimus nequaquam, quoniam totum ex una parte conflatum non est, sed multis: dicimus tamen totum partibus totum, ac relatio

per tertium casum efficitur. totum enim in partibus est. recte igitur totum non alterius, sed in aliis a Porphyrio dictum est. Scire quoque debemus in secundo casu numeri multitudinis dici posse totum partium totum, sed Porphyrius communem loquendi morem secutus, in aliis, dicere maluit.

AC genus quidem, & speciem, quidq; summum genus quid infima species sit, quae eadem genera, & species sint, quae indiuidua, ac quot modis genus, & species dicantur, aperuimus.

Cum ait, quae eadem genera, & species sint, intermedia intelligit, quae generis pariter, ac speciei subeunt rationem. {ac quot modis genus, & species dicantur} genus tribus modis, & speciem duobus dici nobis indicauit.

DE DIFFERENTIA.

IFFERENTIA *autem communiter, proprieq; ac maxime proprie dicitur. aliud enim ab alio differre communiter dicitur, quoniam uel à se uel ab alio uarietate quadam differt.* Etenim Socrates *à Platone differebat distinctione, & à se ipse cum esset puer, & in media aetate, cum quid ageret, & cum otiosus esset. ac semper in iis commutationibus spectatur in quibus rei modus, consistit*

Proprie inter aliqua interesse dicitur, quando accidens, quod separari non potest, uarietatem facit: accidens fixum, & immotum est, ueluti cæsius oculorum color, nasi aduncitas, & cicatrix ex uulnere obducta. Maxime proprie differre dicuntur ea, quæ differentia speciei procreatrice differunt, ut homo qui rationis particeps est, ab equo distat.

Quid causæ fuerit, cur cum differentia specie prior sit, de specie prius fuerit disputatum, iam reddita est ratio nunc de differentia uerba facturus, utitur Aristotelis regula, de qua feci supra mentionem, differentiæque significationes enumerat. sed quo facilius intelligamus ea, quæ sunt nobis dicenda, ita sermonem ordiar. Differentia est aliquarum rerum inter se uarietas, ac cõmutatio, quæ uel separari potest, & ex aliquo accidenti est, atque ei natura est comparatum ut, ab illis, in quibus inest, auelli posit, uel non posit. uerbi gratia differunt aliqui inter se, si unum sedere, stare alterum contingat. potest enim qui sedet, stare, quique stat, sedere, atque ita differunt inter se. eaque differentia separabilis esse dicitur, quam Porphyrius communem uocat. id quod fit, quoniam non alicui præcipue, sed omnibus communiter inest, separabilisque, ac fortuita differentia est. Verum si differentia separari non poterit, uel per se inerit, hoc est, rei naturam absoluet, uel fortuito, idest, nihil quicquam ad rei naturam conferet. Differentia, quæ auelli a re, in qua sita est non potest, est, ueluti aduncas, uel pressas nares, uel oculos ceruleos habere, interest enim inter aliquos eo, quod alter simus,

alter repandus sit. Fortuitæ differentiæ sunt, quæ rerum subiecta non complent. potest quidem Socrates simus non esse, & tamen esse Socrates, quæ separari a subiecta re non queunt, a Porphyrio propriæ appellantur. nam alicui determinatum est, ut simus sit. Differentia autem, quæ nec separari potest, nec fortuita est, substantiam complet. eiusmodi est rationis particeps, & mortale. ratio enim nos a beluis distinguit, quia illæ rationis sunt expertes: quam differentiam maxime propriam uocauit. Differentiarum igitur alia communiter, alia proprie, alia maxime proprie dicitur. quæ communiter dicitur, fortuita est, ac separari ab re, in qua sita est, potest. quæ proprie, fortuita est, nec abstrahitur a re, cui inhæret: quæ maxime proprie, non seiungitur, & rei subiectæ naturam complet, ac per se inhæret. Quoniam omnis Philosophus in ĳs uersatur, quæ ad perdiscendæ Philosophiæ uiam, & rationem spectant, quæ & diuidendi, & definiendi ars est, cumque diuisio, ac definitio nunquam foris sed ex ĳs quæ ex ui, & natura sunt, assumatur, merito de differentia maxime propria, cum illla substantiæ particeps sit, uerba facit. prima itaque differentiarum diuisio hæc est. easdē rursus diuidit hoc modo. Ex differētĳs aliæ diuersum subiectum faciunt, aliæ uero aliud. communis enim, propriaque differentia diuersam rem facit, atque tantummodo immutat. Sedere enim stare, simum esse, & aduncum, immutant; at maxime propria aliud efficit, aliud sane est rationis particeps, & aliud rationis expers. porrò diuersum in eorum, quę ex re sunt, immutatione uersatur, aliud uero rem omnino alterā facit, ra-

tionis enim compos,animal aliud facit ab eo, quod ra tione careat: ſedens autem a ſtante, non aliud,ſed diuerſum. ſimili quoque modo repandus, atque aduncus. cum igitur differentiæ tribus modis dicantur, communiter proprie, & maxime proprie, de ijs quæ maxime propriæ ſunt.philoſophi loquuntur. communes autem, & propriæ ad generum diuiſionem nihil faciunt.quis enim ita abhorrebit, & erit abſurdus,ut aiat,animal aliud ſedet,aliud ſtat? neque enim omnia aſſumimus,neque alia ſima, alia adunca eſſe ob ipſam met cauſam affirmamus. Sed ſi ad genera diuidenda nullum afferunt adiumentum, multo minus ad definiendum afferent.illæ igitur ſolæ, quæ maxime propriæ dicuntur,nobis ſunt adiumento. { Maxime pro priæ dicatur } addens dicatur, ſignificauit ſe id nomen poſuiſſe.antiqui enim cum aliquo trito uocabulo uterentur,dicere conſueuerant, dicitur, cum uero ipſi impoſuiſſent,dicatur,uel uocetur, addebant. Socrates a Platone quantum homines non differunt,ſed quatenus ille ambulat,hic ſedet. { ac ſemper in ijs commutationibus ſpectatur, } hoc loco differentiæ fortuitæ intelligendæ ſunt. { in quibus rei modus conſiſtit. } id eſt,quæ ex accidenti ſunt.ſiquidem accidens in quæſtione dicitur,qua rei modus, & qualitas indagatur. { ſpeciei procreatrice}id eſt qualitate quæ ſpeciem perficit.animal enim ſi rationis compos, & mortale ſuſcipiat,hominem:ſi mortale, & rationis expers, equum: & reliqua animalia ratione carentia efficiet. ipſæ igitur differentiæ ſi ad genera addantur, ſpecies efficient, id quod in cauſa eſt,ut differentiæ formarum efficien-

tes appellentur.

OMNINO igitur omnis differentia alicui adiuncta disimilem alii facit: sed communes, et propriæ diuersum faciunt: maxime uero propria eum in quo sit, alium efficit. quæ igitur alium efficiũt eum in quo insint, efficientes formarum appellantur, quæ uero diuersum, absolute differentiæ. Si rationis particeps ad animal adiungatur, aliud efficiet: at motus, id solum diuersum ab eo facit, qui non mouetur. quare hæc aliud, illa diuersum solum animal facit, iis itaque differentiis, quæ aliud genus faciunt, & genera in partes diuiduntur, & definitiones ex genere, & huiuscemodi differentiis traduntur. ex illis autem quæ diuersum tantummodo faciunt, uarietates solum, & commutationes eius, quod aliquo modo se habeat, ortum trahunt.

Alteram differentium diuisionem tradit. Ex differentijs, inquit, aliæ eum, in quo sint, disimilem alij faciunt, aliæ omnino alium efficiunt. quæ alium efficiunt, per se, quæ commutant, fortuitæ, & separabiles dicuntur. Separari posse dico propriam, & communem: siquidem propria cogitatione separari potest ab eo, in quo sita sit. nam Socratem absq; aduncitate, comatum, gracilem, Socratem tamen intelligere possumus. illa uero, quæ maxime propria est, ab eo, in quo inhæret, ne cogitatione quidem auellitur. nunquam. n. hominem, si rationis particeps ab eo auferamus, intel-

uel simum habere, & particeps, atque expers rationis reuelli à subiectis non possunt. earum uero, quæ distrahi non queunt, aliæ rebus per se insunt, aliæ fortuito. particeps enim rationis, mortalisq;, & quod ad scientiam, & cognitionem natum est, homini ex se conuenit, aduncæ autē, et simæ nares non ui sua, sed casu.

Perfectiorem diuisionem exorditur, et aliud quoddam initium sumit. ut omnes differentiæ distinctæ inter se sint. Differentium igitur alia separantur a rebus in quibus insunt, alia non separātur. hac diuisione differentiæ communes a proprijs, & maxime proprijs distinguuntur, aliæ rursus aliud, aliæ uero diuersum faciunt: atq; ex hac diuisione maxime propriæ a cōmunibus, & proprijs discernuntur. Ex ijs itaq; repugnantijs, quibus differentiæ uicissim, sciungantur, coniugationes fiunt, quarū duæ sine dubio non cohærent. non enim esse simul queunt, quod separari potest, & quod non potest uel diuersum esse, & aliud. ex reliquis quatuor, hæc separabilis & aliud faciens non constat, cæteræ tres apte cohærent, quandoquidem separabiles, et diuersam rem efficientes communes sunt. quæ autem non separantur, & aliud faciunt, sunt maxime propriæ. quæ uero non separantur, ac diuersum faciunt, fortuitæ sunt, ac cōmunes quidem, ut sedere, propriæ, ut adūcitas, maxime propriæ, ut rationis particeps. Videbit etiam quædam esse distincta coniugatio earum, quæ separari possunt, quæq; aliud efficiūt, re tamen uera ipsa quoque coniugatio ratiocinatiua non est, rationis, n.

tur,ut album albo magis,minus've album dicitur.& nigrum magis,uel minus nigro:quippe cũ eadem res subiecta tum alba,tum nigra fiat, & alba cum nigris commisceantur,atque aliquando puriora,nõnunquam magis mista & confusa euadant.in substantijs autem nec intentio est,nec remissio. quoniam substantiæ nihil aduersatur. nec rationis particeps, & rationis expers consistere in eodem subiecto possunt. At si quis diceret, cur Aristoteles in summis generibus aiat, Substantia,quæ proprie, & primum, & maxime appellatur, cum illud maxime uideatur significare substantiam amplificari & imminui, ei nos responderemus,hoc ab Aristotele dictum fuisse, utpote quod magis esset ad cognitionem nostram accommodatum:primam enim,& maxime dixit indiuiduam.quoniam et magis a nobis cognoscitur,& prior comprehenditur. ab illa enim tempore,& scientia deducti ad secundam quæ ex generibus,& differentijs est,deuenimus.uerũ si aliquis concederet,magis.& minus in substantijs esse,non in latitudine, sed altitudine concederet. homo enim non magis homo, ac rationis particeps homine est.nec equus magis animal boue. nec homo magis boue,atque equo.sed in altitudine,ut dixi, potest hoc sic cognosci. Superiora inferioribus perfectiora sunt, idq; quatenus a melioribus longius absunt.uerbi gratia,rationis particeps magis in mente est, quam in anima.& magis in angelis, minus autem in cœlestibus corporibus. siquidem ipsa quoque animata sunt, habentq; rationem,atque id magis in ijs quam in nobis situm est. Alio quoq; modo probatur, Substantia ma

gis in animali est,quam in homine, ac magis in utrisque. Simili etiam ratione animal magis in homine, quam in Socrate est, quoniam substantia non inest Socrati sine ullo interiecto medio, animal enim intercedit.ea postea per hominem ad plantas progreditur. Perspicuum igitur est,id,quod primum proximeq; alicuius rei particeps est, maiorem eius rei partem habere, quam quod secundo, & aliquo interiecto medio est.recte igitur substantias non in latitudine,sed altitudine magis, minusq; suscipere dictum nobis est. nam si in latitudine amplificarentur, aut minuerentur, eadem distantia eorum,quæ sub genere sunt, rationis in quam participis, & rationis carentis, mortalisq;, & immortalis non esset.

AT QVAE casu, etsi seiungi nō possunt contentionem tamen, & remissionem capiunt. neq; enim genus magis,minusúe de eo,cuius genus sit, dicitur, neque differentiæ generis,quibus, genus ipsum in partes distribuitur.

Contentio,& remisio magis,et minus significant. hæc enim nomina a chordis per translationem sumuntur.illæ enim ad modum intentæ uehementiorem sonum,remissæ uero minorem reddunt. Philosophi igitur uehementem rei impressionem, contentionem,leuiorem uero,remissionem uocauerunt.

QVANDOQVIDEM hæ sunt,quæ cuiusque rationem absoluunt. & nullius rei uis, quæ una eadémque est,nec amplificari,nec minui potest.at adū

cis & ſimis naribus eſſe,colorariq; magis,& minus dicitur.Cum igitur tria differentiarum genera habeamus,aliæ, quæ ſeparari à rebus poſſunt; aliæ, quæ non poſſunt;atq, ex ijs, quæ ſeparari nõ poſſunt,quædam,quæ per ſe inſunt, quædam,quæ fortuito, rurſuſq; earum differentiarum, quæ ui ſua adſunt, aliæ ſunt quibus genera in formas diducimus,aliæ,quæ ſpeciem efficiunt,cuiuſcemodi ſunt animatum, ſenſus rationisq; particeps,& rationis expers,mortale,& immortale:ex quibus cũ omnes per ſe animali inhæreãt. hæ duæ animatum & ſenſus particeps,animalis naturam abſoluunt. animal enim eſt natura animato, ſenſus particeps.hæ uero mortale, & immortale, rationis compos,& expers, genus in ſpecies partiuntur. ijs enim genera in ſpecies diuidimus, ſed quæ genus in partes diſtrahunt,& ſpecies perficiunt. uel ex eo, quod his differentijs particeps, & expers rationis,mortale, & immortale, animal in ſpecies diducatur.id quod fit,ut particeps rationis. & mortale,hominis:rationis compos & immortale, Dei:expers rationis,& mortale,beſtiarum genus conſtituant.Simili quoque modo cum hæ differentiæ animatum,& inanimatum, ſenſus particeps,ſenſus expers, ſummæ ſubſtantiæ ſint,duæ ex ijs animatum,et ſenſus particeps ad ſubſtãtiã adiunctæ,animal,animatũ uero & ſenſus expers, plantã complent.cũ igitur eædem differẽtiæ alio atq; alio modo ſumptæ, & efficientes formarum, et diuidẽtes ſint,oẽs formarũ effectrices appellãtur.

Quæ rei naturam complent, eædem definitiones perficiunt, definitiones uero eiusdem semper eædem sunt. homo non est aliquando animal rationis particeps, mortale, & quandoq; non est, sed semper eodem modo se habet. nec ampliatur, nec minuitur. neque. n. tum magis particeps rationis, tum minus est. {coloratiq; magis, & minus dicitur} hoc est album, uel nigrū esse. intenditur enim, et remittitur. quippe cum aliquid magis album alio sit, magisq; nigrum, aut simum, atque repandum. Cum igitur tria differentiarum genera nobis cognita sint, ex quibus alię separari ab eo, ĩ quo insint, posſint, aliæ autem non posſint, atq; ex ĳs, quæ non separantur, aliæ ui sua adsint, & aliæ casu, ac temere, Porphyrius magna ratione adductus uoluit de eis differere, cum præsertim ea, quæ ad definitionem, & diuisionem pertineāt, in medium proferre uelit. ait igitur ad hunc modum. Ex differentĳs formarum efficientibus aliæ constituunt, aliæ diuidunt. eæq; non aliæ, atq; aliæ, sed eædem sunt. partim enim diuidentes, & partim constituentes fiunt, si tamen alio, atque alio modo sumantur. rationis nanq; particeps, & expers, mortale, & immortale animalis differentiæ sunt: eædemq; ipsæ sunt, quæ diuidunt, & in quas animal diuiditur. Si uero illę, quę coniugari simul posſunt, accipiantur, ueluti mortale, & rationis particeps, differentiæ fient, quæ hominis naturam absoluent, quod ex ĳs humana natura sit constituta. Est igitur ex hoc perspicuum diuidentes differentias ad diuidendum magno nobis esse adiumento: quoniam hac ratione generum in partes diuisiones fiunt, illæ uero, quæ constituunt,

tuunt,ad definitiones utiles ſunt. ſiquidem ex genere,
& huiuſmodi differentiis definitiones traduntur, ſci-
re autem debemus, ex iis ſimul coniunctis quatuor
fieri coniugationes. quarum tres ratiocinatiuæ ſunt,
una uero nequaquam conſtat. ut exemplo ponatur, ra
tionis compos, & rationis expers, mortale, & immor
tale, ecce rationis compos, & mortale ſimul ſtant, eſt
enim homo. rationis uero particeps, & immortale,
Deus. rationis expers & mortale, equus. fieri enim nõ
poteſt, ut quid ratione careat, ac immortale ſit. qua de
coniugatione, rationis expers dico, & immortale, di-
ſputatur, conſtet nec ne: & num aliquid rationis ex-
pers immortale ſit. quod fieri poſſe, Poeta de ſcylla di
cere uidetur, cum ait,

Monſtrum immortale, malumq́;.

Nonnulli eſſe genus quoddam Dæmonum immorta
lium, ac ratione carentium ſunt opinati, quod inferio-
rem ordinem ſortitũ eſt. quos inquam Dæmones de-
uitamus, & auerſamur. alij hoc genus eſſe mortale di
xerunt, quoniam id quod æternum ſit, idem rationis
eſſe particeps contendant. Sed ut eo, unde egreſſa eſt,
referat ſe oratio, ad ſubſtantiam reuertamur, & eadẽ
inueniemus. atqui cum illæ duæ repugnantiæ ſint, a-
nimati inquam, & inanimati, ſenſum habentis, & nõ
habentis, tres tantum coniugationes quæ cohæreant,
oriuntur, reliquæ tres non conſtant. animatum, &
ſenſu præditum animal eſt: animatum, & ſenſus ex-
pers, planta: inanimatum, & ſenſu uacans, lapis:
inanimatum uero, & ſenſus particeps, nihil quod
enim ſenſum habet, multo etiam magis naturalem

animam habet. id tamen non reciprocatur, quoniam ubi naturalis anima eſt, illic non erit omnino ſenſus: at ubi ſenſus erit, illic naturalem eſſe animam neceſsitas omnino cogit. {Iis enim genera in ſpecies diuidimus} nam quemadmodũ quędam ſolum ſpecies ſunt, quædam & generis, & ſpeciei ſubeunt rationem, ita etiam in differentiis euenit. ex differentiis formarum procreatricibus aliæ tantummodo diuidentes ſunt, hæq; ſummorum generum ſunt: aliæ ſolum conſtituẽtes, hæcq; infimis ſunt attributæ. quæ uero utrunq; faciunt, ad intermedia, quæ genera, & ſpecies ſunt, illæ pertinent. Etenim ſubſtantiæ differentiæ, corpus & corporis expers ſubſtantiam ſolum diuidunt, nunquã enim efficient. Hominis uero differentiæ rationis particeps, & mortale, ſunt hominis tantum effectrices: at mediorum uelut animalis mortale, & immortale, rationis compos, & expers diuidunt & efficiunt, quoniam aliquid ipſis ſuperius habent. Differentiæ uero aduerſæ animal partiuntur, quod ipſæ quoq; in alias partes diuidantur, ueluti ſunt mortale, & immortale, in quæ animal diuiditur. ac rationis particeps, & expers eodem modo. quæ uero ſunt alia ſub alia conſtitutæ, ſpecies conſtituunt. nam rationis particeps, & mortale hominem faciunt: ratione utens, & immortale, angelum. ratione uacans, & mortale, bouem, ac differentiæ rationis expers dico, & mortale, ſunt omniũ reliquorum brutorum. rationis expers & immortale tanquam dubia ſubſtantiæ ſint nec ne, Porphyrius omiſit. Sunt enim quidam Dæmones, de quibus ante dixi, qui cum rationis expertes ſint, inferiores orbis

terræ partes incolunt, meritasq; illic animarum pœnas ſumunt, hiq; a quibuſdam immortales, & a quibuſdam mortales eſſe exiſtimantur.

QVARVM *maximus uſus eſt in genere diuidendo, & rebus definiendis. earum autem quæ fortuito ſeparari nequeunt, non ita, ac multo etiam minor earum, quæ auelli poſſunt.*

Hoc loco cum dicat, in rebus definiendis, quonam pacto illæ differentiæ ſumantur, conſiderat, ac ſignificat uoces in accidentium definitionibus ſubſtantiæ participes eſſe debere. ſiquidem definitiones ex uocibus, quæ ſubſtantiæ participes ſint componuntur, ut candor color eſt, quo uiſus noſter diſsipatur, ac diſpergitur. præterea addidit, maximus, quoniam ſæpe numero propter humanã imbecillitatem huiuſmodi differentiis caremus, & definitiones ex accidentibus aſſumimus: ut in coruo manifeſto apparet, in quo explicando nigrorem pro differentiis accipimus, & in olore candorem, ac cum equum definimus, animal eſſe dicimus rationis expers ad hinniẽdum natũ, proprium, quod ſubſtantiæ aduentitium eſt, differentiæ loco, quæ ſubſtantiæ eſt particeps, ſuſcipimus. id quod fit, quoniam differentiam ſubſtantiæ participem equi, & aſini reperire nullo modo poſſumus.

EAS *autem definiunt hoc modo, Differentia eſt, qua genus à ſpecie ſuperatur. nam animal ratione, & mortalitate ab homine ſuperatur, quoniam animal*

nihil horũ est. unde enim formæ differentias habeãt? nec uero omnes contrarias habent; propterea quod in eadem re formæ concurrerent contrariæ: sed ut arbitrãtur, omnes differẽtias, quæ in eis subiectæ sunt, facultate cõplectuntur, re uera nullam. quocirca neq; de nihilo quippiam fit, neque formæ contrariæ in eadem re simul insunt. Eam hoc quoque modo definiunt. Differentia est quæ de multis, iisque specie differentibus, dicitur, cum qualia sint, quæritur. nam rationis particeps, & mortale de homine dicuntur. & qualis homo sit. non autem quid sit, explicant. cum enim rogamur, quid sit homo, recte animal respondemus, cum uero quale animal sit, interrogamur, rationis particeps, & mortale congruenter respondemus.

Cum differentiæ significationes numerauerit, et de qua Philosophi loquantur, dixerit: hanc præcipuam descriptionem tradit. Differentia, inquit, est, qua genus à specie superatur. Ex hac definitione Porphyrius dubitationem mouet, & eam postea dissoluit. duo quædam perspicua dubitationis effata suscipit, quæ sic à Peripateticis appellantur, quod per se credenda sint, ex quibus hoc primum est. Nihil ex nihilo oritur. ut abacus ex ligno confectus partim fuit, quia lignum erat. partim uero non, quia erat abacus: nam si fuisset, artifice, ut fieret, nõ indiguisset. lapides præterea sunt, tum uero non sunt, quia nondum domus est. quonam igitur modo ex penitus nihilo quippiam fiet? Alterum effatum est, Aduersa in eadem subiecta re in co-

dem tempore simul esse non possunt. aduersa enim sibi ipsa mutuum interitum afferunt. his præpositis ita oritur dubitatio. Differentiæ uel ex genere, in quo prius erant, formis insint, uel ex nihilo fiant, necesse est. horum utrunque absurdum est. nam si in generibus tanquam in corporibus differentiæ sint, aduersa simul erunt in eadem subiecta re, mortale uidelicet, ac immortale, rationis compos, & expers. quod ita abhorret, ut nihil supra. ac nisi in generibus sint differentiæ, quonam pacto in formis? esset enim aliquid, quod ex iis, quæ nulla sunt, factum esset, quod item à ratione alienum est. ex nullo enim alio fieri poterunt, cum inter genera, & formas nihil medium interiectum sit. patet igitur hunc sermonem esse maxima dubitatione inuolutum. Porphyrius itaque dubitans Peripatetico more controuersiam soluit. aduersa, inquit, in unamet re, & eodem tempore actu inesse non possunt, at potestate queunt. atque ut ea, quæ diximus, clara fiant, non est ignorandum, aliud esse potestate quippiam existere, & aliud actione. id nanque potestate esse dicitur, quod imperfectum est, neque deductum ad rem ipsam, commode tamen traducitur ad actum. ut puerulus facultate grāmaticus est, quandoquidem fieri grammaticus potest. & aqua gelida, potestate calida est, cum possit calida reddi. hoc igitur est, quod potestate esse dicimus. re ipsa grammaticus dicitur, qui grammaticam scientiam sit plane consecutus, ipsamque reliquos doceat. & frigida aqua potestate calida dicitur, quæ cum calefacta sit, actu calida dicetur. ait igitur, aduersa, calidum inquam, &

frigidum actu simul alicui non adesse, potestate tamē posse. tepida quidem aqua, neque actu calida est, neq; gelida, potestate tamen utrunque atque infans potestate uirtutem habet, & uitiositatem. materia item potestate omnia aduersa possidet. Si igitur genus materiæ rationem habet, ut post dicetur, clarum est ipsum potestate omnes differentias aduersas habiturū. id quod aliter etiam probatur hoc modo. Aduersa in uno esse possunt: si uero alterum aduersorum actu habeat, altêrum potestate habebit. quod re ipsa frigidum est, facultate calidum est, quoniam suapte natura ei est comparatum, ut calidum fiat. hoc enim dictum est, propterea quod quædam sunt, quæ alterum aduersorum tantum suscipiunt. ut crystallus, quæ frigida cum sit, calesiet nunquam, atque ignis nunquam frigidus reddetur. aer, & aqua utrunque admittunt. aduersa enim facultate in eodem esse possunt. nam si duo aduersa potestate quippiam non habuerit, nunquam actu in horum utrunque commutabitur. sed quoniam duo aduersa potestate continet, propterea in utraque transfertur. hoc itaque modo genera aduersas differentias habere ait. non enim ex nihilo penitus fiunt: neque aduersa in eodem esse reipsa possunt. Peripatetici hac solutione utuntur, qua Porphyrius, quoniam librum ad summa Aristotelis genera utilem se scripturum promisit, usus est. Nec clam me est Platonis studiosos huic solutioni repugnare. uolunt enim differentias generibus actu inesse. nec dubitandum, quin rationis compos, & rationis expers, mortale, & immortale generibus subiiciantur, ad cuius rei demonstratio-

nem hisce rationibus utuntur. aiunt enim mortale, & immortale, particeps, expersq; rationis aduersa nõ esse. quod aduersa sese uicissim interimant, hæc autem tantum abest, ut sibi mutuum interitum parent, ut etiam sese conseruent. rationis enim particeps & immortale seruant mortale, & rationis expers. Nã Deus cum rationem habeat, immortalisq; sit, mortalia omnia seruat, & custodit. præterea homo ratione carentium curator est, & conseruator. angeli uero immortales, homines mortales curant, & custodiunt. quare rationis particeps, & ratione carens aduersa non sunt, nec item mortale, & immortale. quod si aduersa non sunt, quid obstat, cur generibus non insint? quandoquidem uires, quæ rationis expertes sunt, iram dico, cupiditatemq;, & sensum, atq; anima quæ rationis particeps est, simul in uno hominis corpore inesse conspiciantur. dicunt rursus, sint licet inter se contraria, nihil tamen absonum est, eadem in eodem genere actu inesse, quoniam non in corporeo subiecto, sed in eo, quod corporis expers est, existunt. genus enim corpore uacat. nam in subiecto corporis experte diuersa inesse possunt. quod uero duo aduersa in subiecto corporeo simul inesse non possint, causa est, quod utrunque uult esse subiecti particeps. Singulare corpus per sese ea, quæ se inuicem perimunt, non admittit. at in iis, quæ non corpora sunt, id non ualet, propterea quod natura aduersorum omnium in iis habeat rationem ita, ut oculus, qui candoris, & nigroris rationes admittit. anima quoq; simul, & eodem tempore aduersorũ, boni scili-

cet & mali, frigidi, ac calidi rationem habet. una igitur est aduersorum scientia. quare a ratione non alienum uidetur, siquis dicat aduersas differentias generibus inesse. Similiter etiam in abaco, atque in eadem eius parte triangulum, quadratum, turbinem, & globosam figuram fingere simul non possumus, quoniã inter se confunderentur figuræ omnes, cum in re corporata essent collocatæ. at in anima hæc omnia habemus, & ea non confusa. ex quo fit, ut ea etiam distincte proponamus. & primam, secundamq́, ac tertiam speculationem demonstremus. secus uero de turbine, triangulo, & quadrato, ut diximus. ita fit, ut in iis, quæ concreta, & corporata non sunt, aduersa re in ipsa insint. alia præterea ratione probatur. Si differentiæ generibus potestate insunt, quid est, quod illas cũ formis actu componit, & inserit. omne, quod potestate est, a quodam, quod tum actu est, ad actum traducitur. aqua frigida cum potestate calida sit, actu fit calida ab igne, qui tum calidus est & puerulus potestate grammaticus, redditur grammaticus ab eo, qui tũ est grammatices peritus. si igitur potestate esse possunt in generibus differentiæ, si ad actum traducantur, aliquo quodam, quod actu differẽtias habeat, indigebunt, sed nihil aliud in iis est, potestate igitur in generibus non erunt differentiæ. rursus sic probant. Omne, quod esse potest, imperfectum est, quod uero actu est, perfectum est: si itaque species actu differentias habent, & genera potestate, ultimæ species erunt omnibus perfectiores, & digniores, prima autem genera omnibus imperfectiora, atq; indigniora.

id quod a uero sensu maxime abhorret. sequeretur.n. effectas res suis causis esse & perfectiores, & præstabiliores: oportet igitur differentias in generibus actione inesse. est ne igitur ob eam causam Peripateticorũ ratio, atq; omnino explodenda sententia? id equidem ne unquam quidem censuerim: propterea quod cum triplex genus sit, de eo, genere, quod ante multa esse diximus, Platonici loquebantur, in quo differentiæ actu sunt, omniumq; rationes re ipsa inesse possunt: Peripatetici uero de eo, quod in multis est, uerba faciunt. Naturã ab uniuersis ad singulas res proficisci, singulasq; in uniuersis potestate cohærere sciendum est. Semen si in concipientem, comprehendentemq; naturam inciderit, primum carunculam quadam in matrice finget, et efficiet, ut medici inquiunt, quæ sanè caro corpus erit, ac corpus uniuerse sumptum. hoc tamen ut corpus, re ipsa est, ut animatum, potestate. quia nec dum animatum actu est. ubi uero aletur, augebiturq;, animabitur, ac tunc animatum uere dicetur, & potestate animal, non.n. adhuc sentit, & mouetur, quæ cum natum sit, actu animal erit, potestate particeps rationis. cum uero auditionis, ac rationis particeps fuerit, actione animal rationis particeps erit, potestate grammaticũ. differentias igitur inesse potestate in generibus, quæ in multis sunt, uidemus. simul etiam patet physicos hoc modo recte dicere: ex quo conficitur, ut cum Porphyrius librum hunc non ad Platonicam, Sed Aristotelicam doctrinam utilem scribere uellet, Peripatetica solutione usus sit. Sed cum supra diceremus quinq; uoces corpore uacare, neque id probatum adhuc sit, re-

stat ut id rationibus affirmemus. Corpus, ut hinc initium sumam, nunquam in maiori æque, ac in minori consideratur, uelut in elephante, & formica, at quinq; uoces pari ratione & in magnis, & in paruis conside rantur: Deinde omne corpus corpori adiunctum acces sionem affert ei, quod additamentum capit, sed genus & species, ac reliqua uoces ad Socratem additæ nihil amplificant, nec ullam ei accessionem faciunt. prẹterea nũquam idem corpus in eodem tempore in multis ui debitur, licet simile uideatur, idem tamen non erit, ut in Platonis crure os elephantis esse uidebitur, non tamen idem erit cum illo, quod Orestes habebat: at genus, & species eodem tempore in multis considerantur. Tum corpora diuisa nunquam speciem, & eandẽ quantitatem seruant. stater enim numerus in multas partes diuisus unam formam, unamq; stateris quantitatem non seruabit: genera uero & formę eandem formam & quantitatem seruant, si in Socratem, & cæteros distribuantur. Aliter etiã demonstrari potest. Omne corpus ex materia, specieq; componitur genus & species eo modo non fiunt, nunquam enim species ex specie componetur, igitur quinque uoces corporis expertes sunt. Omnia iam percepimus, id quod sequitur, per se apertum est, tamen nihilominus legendum esse existimamus, ut si in obscuri quippiam inciderimus, a nobis declaratum sit. { Animal nihil horũ est} id est expers, quippiam enim tale subaudiendum est. Si enim animal particeps non esset eius quod rationis particeps est, & mortale, unde has differentias species habeat? nec uero omnes contrarias habet, quo-

niam res concurrerent contrariæ. {Vt arbitrantur} quoniam Porphyrius Platonicus, ea dicebat, quæ sibi recta non uidebantur, sed, inquit, ut Peripatetici putarunt. illi enim naturaliter loquuntur, atque ita recte sunt opinati. uniuersas scilicet res singulis priores esse, & eo pacto ad actum traduci. {Eam hoc quoque modo definiunt} perfectam differentiæ descriptionem ex earum uocum diuisione sumptã tradit. ita enim erat, uocum aliæ significant, aliæ non.

ETENIM res omnes è materia, & forma, uel ex ijs, quæ materiæ, & formæ proportione dicuntur, sunt conflata. nam ut statua ex æris materia, & ex figura tanquam ex forma efficitur, sic homo communis, quique species est, ex genere, quod materiæ rationem habet, & ex differentia, quæ formæ ratione quadam respondet, conficitur, ex quibus totum quiddam, quod efficitur, animal rationis particeps, mortale, homo perinde est, atque illic statua.

Reddit nunc rationem, qua nam de causa genus in quæstione, qua quid res sit, indagatur, & differentia in ea, qua qualis sit, dicatur. Res oẽs inquit uel proprie ex materia, specieq́ constant, uel ex ijs, quę materiæ, et speciei ratione dicuntur. Omnibus igitur naturalibus rebus res quædam subiecta est, quam proprie materiẽ uocant, turpem & informem: forma uero proprie est, quæ suo ornatu materiem, quoq́ ex ea fit, ornat. atque ita propria materia, & propria forma in rebus naturalibus spectatur, in artificiosis autem, quædam

proportio est materiæ, & formæ, ut cum ex ære fiat statua æs materia dicatur non proprie illud quidem, sed promiscue, & proportione quadam. æs enim non est forma uacans; sed propterea quod artifici substratum est, statuęq; formam accepit, tanquam proprie materia, ea de causa materia dicitur. figura item formæ proportionem habet, quandoquidē æs imprimit. nam cum naturalibus rebus una quædam materia tributa sit, ob id omnes reciprocantur. neq; enim omnia uicissim retro commearent, si non una quædā, omnibusq; communis materia subiecta esset. ænea quidem uasa mutari ita possunt, ut ex lebete statua efficiatur. at quibus eadem materia non est, inter se commutari non queunt. ex lebete enim nunquam abacus fiet. atqui ex terra aqua, ex aqua oritur aer, ex aere æther: deinde retrorsum uicissim ex æthere aer, & ex aere aqua, ex aqua terra infima. id quod fit, quoniam materiem habent eandem, quod enim frigus, humoremq; suscipit, aqua fit, quod siccitatem, & calorem, æther, ita quoque reliquæ duæ naturę, ex quibus omnia constant. omnes igitur naturales res, uelut homo, equus, & cætera generis eiusdem ex materia proprie, & forma constant. ea uero, quæ arte constructa sunt ex ijs conflantur, quæ eandem habent cum materia portionem. atq; ex ijs, quæ figuram habent, formæ respondent, genus igitur materiæ, & differentiæ formæ, ratione quadam respondent. Nam ut in substantia nihil inter se differt, ueluti materia, sicut ænea uasa, differentia tamen in figura fit, sic quoque in genere, quia homo, equus, canis animantes sunt, nihil differunt illi qui

dem,sed propter differentias magnopere distant. Si rationis particeps, mortaleq; ad animal additum sit, fiet homo: si rationis expers, et mortale, equus. quare genus materiæ, & differentia formæ comparatur. cum igitur materia unicuiq; naturam, forma uero qualitatem tribuat, meritissimo genus in quæstione, qua quid quicq; sit exquiritur, ut materiæ comparatum dicitur, differentia autem, utpote quæ formę simi lis esse comperiatur, in qua rei qualitas indagatur. {cō munis} id est uniuersi homines. {quique species est} id est homines singuli.

E A M *hoc quoque modo definiunt. Differentia est, quæ suapte quadam natura separat ea quæ sunt sub eodem genere constituta. rationis particeps, & rationis expers hominem, & equum, qui sub idem genus subiecti sunt, inter se distinguit. Demū ita describunt. Differentia est, qua unumquodq; differt, ac discernitur. homo enim, & equus genere inter se non differunt, quoniam, & nos, & equi animalia sumus, sed cum rationis particeps adiunctum fuit, nos ab illis distinxit, sumus item nos, & angeli rationis participes, sed mortale interiectum nos ab illis disiunxit.*

Rationis particeps, & mortale cum accedunt, hominem ab equo seiungunt.

Q V I *uero differentiæ rationes exquisitius colligunt, eamq; ad uiuum resecant, non quoduis eorum, quæ separant ea, quæ eodem genere continentur, diffe*

rentiam esse dixerunt: sed quod ad rem eiusq́; notionē, quid sit, explicandā ualeat, quodq́; rei pars existat.

Non inquit, quid vis eorum, quæ separant oĩa, quę subiecta sunt sub idem genus, in differentiarum nume ro habetur ab ĳs, qui differētiæ rationem subtilius per spiciunt, & accuratius persequuntur; quandoquidem nec communis, nec propria: ut stare, sedere, ac repandū esse, sed maxime propria differētia separat. ut rationis, atq; intelligentiæ particeps, quæ hominem efficit. Soli enim homini attributum est. in Deum autem utpote qui omni intelligentia præstet, non cadit, multo etiā minus in bruta, quibus id natura insitum non est. homo præterea non alicuius scientiæ, ueluti grammaticæ tantum capax est, sed omnium {quid sit.} hoc est, quod ad eius uim, et naturam definiendam pertineat. nam hæc dictio, Quid, apud Aristotelem definitionem significat, non secus, quam apud grammaticos ira iracundiam; propterea quod definitio, quid quęq; res sit, explicat. quod igitur definitionis pars est, illud est quod rem distinguit, rationis enim, & intelligentiæ participem esse, definitionis pars est. quæ differentia hominem a cæteris animantibus disiungit.

NON enim aptum esse ad nauigandum, hominis differentia est, scilicet sit hominis proprium. nam si dixerimus animantium alios ad nauigandum aptos esse, alios non esse, hominem quidem ab alijs distinguemus, aptum tamen ad nauigandum esse; neque hominis naturam absoluet, neque eius pars erit, sed habilitas quædam, cum earum differentiarum numero non ha-

beatur, quæ speciem procreant. Quapropter formarum effectrices differentiæ sunt, quæ aliam speciem efficiunt, quæque ad rei naturam aperiendam assumuntur. quare de his satis.

Ad nauigandum, inquit, non natandum, ut super aquis feratur, siquidem hac ratione bruta, inanimataq; ad nauigandum apta essent, sed nauigare intelligendum est hoc loco, nauem gubernare, quod est hominis proprium: homo tamen non efficitur, aut formatur ob nauis gubernandæ facultatem quoniam eo pacto ij, qui naues non gubernarent, homines nō essent.

DE PROPRIO.

ROPRIVM *diuidunt in partes quatuor. primum dicunt esse proprium, quod uni soli neq; toti speciei conuenit, ut homini mederi, uel terram metiri: deinde quod toti, sed non soli, ut homini bipedem esse: tum quod soli speciei totiq; & interdum inest, ut homini cuicunque canescere in senectute: postremo in quod hæc concurrunt omnia, quod in sola, totaq; specie, & semper inest, ut in homine ridendi facultas, qui etsi non semper ridet, ad risum tamē aptus dicitur. idq; nō quod semper rideat, sed quod semper sit ad risum natus, id quod ei proinde innatum est, uti equo habilitas ad hinnitum. hæcq; quoniam uicissim retro commeant, uere propria appellantur. si. n. equus sit, ad hinnitum quoque aptus existet: & siquid ad hinnitum aptum sit, equus itidem erit.*

Cum de differentia finem habuerit oratio mea, restat ut de proprio differatur:atque ita,non modo ordinem inuertemus,sed etiam seruabimus diligenter:propterea quod cum de ŋ̃s,quæ substantiæ sunt, disputatum sit,sequitur necessario,ut de illis loquamur, quæ rerum naturæ adueniunt. atq; proprio initium sumemus,quia intermedium quiddam sit.nam quia maxime proprium soli,totiq;,ac semper speciei cõuenit,substantiæ particeps est:siquidem ea, quæ substantię sunt consortia in omnibus,quibus cõueniunt, semper intelliguntur.accidentibus porrò comparantur, quod non secus,ac illa a subiecta re cogitatione diuellitur, in eadem præterea docendi forma perseuerat, quam usque antehac seruauit.nam prius,quam dicat, de quo proprio Philosophi loquantur,eius significationes enumerat. Proprium igitur diuidit quadripartito, atque ait, proprium uel uni soli speciei,uel non soli inest, si soli, uel in tota,uel non tota,intelligitur,si item nõ soli,uel toti,uel non toti speciei,uel semper,uel non semper,conuenit. hæcq; diuisio est. primo autem proprium est, quod in una sola specie,& non tota reperitur,ut in homine medicinã facere, uel Philosophi, aut astronomi, geometræ've, aut alterius cuiusquam fungi munere: deinde quod toti speciei,etsi non soli conuenit, ut hominem bipedem esse:omni enim homini conuenit, ut bipes sit,non tamen soli,quoniam id etiam est uolucribus attributum:tum quod toti,soliq; , at non semper, sed aliquando,ut homini in senectute canescere:soli.n. omniq; conuenit,sed homo canos in senectute tãtum, non semper emittit:postremo in quod hæc omnia concurrunt,

currunt, & conueniunt, quod in sola, totaq; specie sem per intelligitur, ut in homine ridendi facultas, & equo aptum esse ad hinniendum caniq; ad latrandum. horũ autem ununquodq; re ipsa non est, sed potestate. non enim quia homo risui aptus est, & equus hinnitui, ridens est, uel hinniens, sed quia huic ad ridendum illi ad hinniendum suapte est natura comparatum. Vere autem, & maxime proprium est, quod soli, & toti speciei, ac semper conuenit, quare Porphyrius reliquas significationes omittẽs, omninoq; communius propriũ accipiens in quatuor diuisit. cum itaq; tres repugnantiæ sint, ex quibus propriorum significationes accipiuntur, ĳs, inter se coniugatis multis multæ relationes fiunt, ex quibus nonnullæ constant, nonnullæ non constant, ut picturæ exemplo clarum fecimus. cum diceret, innatum, potestatem, & facultatem hominibus insitam significauit, non actionem. nam etsi semper non ridemus, apti tamen ad ridendum sumus. quippe qui ridendi facultatem sic habeamus, ut ridere semper possimus, cum præsertim semper aptum animum habeamus ad risum, non tamen semper rideamus, aliud quippe est ridere, aliud ad ridendum aptum esse, atq; aliud est hinnire, & aliud habere hinniendi facultatem.

DE ACCIDENTE.

CCIDENS est, quod adest, & abest sine interitu rei, ad quam annititur, quod bipartito distribuitur, alterum, quod separari potest, alterum, quod non potest. ac dormire quidem separari potest, nigror uero à coruo, et æthiope auelli non potest: tamen & coruus albus, & æthiops intelligi potest si colorem mutet, resq; subiecta incolumis remanebit.

In ijs, quæ ad doctrinam pertinet, accidens extremum locum nactum est, ac propterea restat, ut de illo disseramus. in quo primum non ignorandum puto, Porphyrium solitam regulam non seruasse. nam in reliquis uocibus explanandis cum prius illarum significationes enumerasset, de qua postea Philosophis habẽda ratio esset, indicabat, qua sanè regula nunc usus nõ est, sed multis accidentis significationibus sibi propositis, cœpit de primo primum disputare, id quod iure optimo factum puto: habebat enim exploratum nullã accidentis significationem esse, de qua Philosophi nõ differerent. Accidens autem adesse, & abesse sine interitu eius rei, in qua situm est, rationibus firmabo. Accidentia corpora non sunt, nam si corpora essent, corporibus adiuncta augerent, & ablata minuerent: sed neq; addita amplificant, neq; remota diminuunt, corpora igitur non sunt. Præterea si corpora essent, unus locus multorum corporum esset capax, quod fieri ne-

quit.nam in pomo est dulcedo,ac color,odorisq; suauitas,quæ si corpora essent,unum non haberent locũ; fieri id quidem nullo modo posset,cum corpus aliud corpus non penetret.ea insuper accidentia,quæ a subiecta re segregari possunt,seu adueniunt,seu recedãt,subiecta illa res incolumis manet.siquidẽ sedere, stare,refrigerari,calefieri adsunt absuntq;,neq; rẽ,in qua inhęrent,interimunt:quid?eam ne ob causam ea,quæ auelli a subiecta re nõ queunt,ut nasi aduncitas,et nigror, qui in coruo est,absunt sine rei,in qua sita sunt,interitu?hæc nos separari cogitatione dicimus posse,actione autẽ,& re ipsa nõ posse.nã si uel repandus,uel directus,aut retortus nasus ĩtelligatur,nasus nihilominus erit. Ex accidentis præterea definitione dubitationes quędam oriuntur.aiunt.n.nonnulli,ut paulo ante nos quoq; dicebamus,traditam definitionẽ, adesse inquã, & abesse,omnibus accidentibus nõ conuenire,sed ĳs tantum,quæ separantur.nigrorem.n.in æthiope,et coruo sine subiectę rei interitu & adesse,& abesse nõ posse.quibus respondemus,etsi re ipsa nõ posit abesse cogitatione tamen æthiops,& coruus erunt albi.at animal ab hoĩe ne cogitatione quidẽ separari poterit,quo niam nisi una hominẽ,animalq; intelligemus,hominẽ ipsum perdemus.coruum uero ęthiopemq; nigros nõ esse cogitantes,nihil ab eorum natura detrahemus.auferat quispiam,auellatq; a coruo plumas,nihilo tamen minus coruus erit:ęthiopem etiam si quis cogitarit album esse,hominem tamen remãsurum nemo ignorat. ea igitur,quæ nequeunt separari, etsi actu non absint, cogitatione tamen abesse possunt. In hac etiam defi-

tione quærunt quomodo adesse, & abesse quippiam præter subiectæ rei interitum dicatur, cum febris animal, quod in febrim incidit, corrumpat. ĳs ita respondemus, non modo de febri dubitandum esse, sed etiam de frigore immoderato, siccitateq; uehementi, & humore: quoniam hęc omnia cum adueniunt animali, interitum afferūt, dicimus igitur in ĳs sic fieri, quemadmodum fidibus contentis, & incontentis concentus seruari potest, neque subiecta res corrumpitur. nam si calor aut frigus immoderatum, aut aliud quicquam superuacaneum aduenerit, corporis conuenientiam, cōcinnitatemq; in animali peruertere, subiecta tamē res, corpus uidelicet seruabitur, quod uero calefiat, & refrigeretur, non omnino animal, sed corpus est: ex contrarĳs.n. calore, frigore, siccitate, atq; humore est concretū. Etenim (ut in prima pagina libri, qui est de humana natura, scriptum his ipsis uerbis reliquit Hippocrates uir & arte, et facundia insignis) si homo una re constaret, nullo unquam morbi genere afficeretur. nā si unum existeret, nihil quicquam esset, quod ei dolorem inureret, siq; affligaretur, una quoq; necessario esset adhibenda curatio. nunc uero cum altera qualitatū alteri dominetur, & inter se magno amicitiæ uinculo teneantur, non modo ex prædictis qualitatibus inter se contrarĳs animalis corpus componetur, sed ex subiecto etiam quodā triplici modo dimenso ex propria ratione corporis, q́ qualitate careat, in quo qualitas omnis consistat. at nulla qualitas proprio subiecto repugnat, neq; id in quo est corrumpit. nam si subiectū corrumperet, seipsam una perimeret: interempto autē

eo, in quo uitam habet, ipsa quoque interimatur est omnino necesse, cum per sese cohærere non possit, uerum nihil est, quod sibimet interitum parare studeat. qualitas enim qualitati, & non corpori subiecto repugnat. quare fieri non potest, ut febris, aut alia quæuis qualitas rem, cui inhæret, corrumpat. siquidem omnia in rerum natura esse desiderant. cum igitur ex ijs contrarijs, ex quibus corpus componitur, aliquod paulo nimium redundarit, totius corporis concinnitudinē peruertet. nam cum materiam quandam qualitas expectat, ut incolumis in ea seruetur repugnantem, sibique aduersam perdit, ut ea expulsa, & ejecta, illius occupet locum. nam uelut de ijs, qui de communi agro certant inter se, cum festinat unusquisque aduersarium reijcere, ipseque in agri possessionē poni, sic de calore, frigoreque de eadem subiecta re inter se pugnantibus dicere possumus nam materia, in qua neutrum horum superarit, in moderatione erit, at si alterum excedat, contrarium a potentiori corruptum propulsabitur, subiecta tamen res nihil patietur. quin etiam a superante qualitate non perdetur, concinnitas igitur, uel earum qualitatū, quæ in corpore sunt, temperatio febri peruertetur, ipsumque corpus ueluti qualitatibus ipsis subiectum esset, non perimetur. Posset quispiam nobis ex dictis obijcere, corpus absolute febri non esse subiectum, sed animantis corpus quod est ex illis qualitatibus compactum, quod cum febris, nimiumve frigus, aut aliud huiusmodi accesserit, corrumpetur, non enim quiuis immoderatus calor febris est, ut manifesto apparet in ferro calefacto, & igni, sed calor, qui animantibus inhæret,

quorum corpus si perdatur, febris quoque, utpote quæ in illo sita sit, interimetur. hunc modum nullo negotio nos dissoluemus. Mutatio quadripartito distribuitur, unum enim genus ad substantiam pertinet, alterũ quantitatis est, tertium in qualitate uersatur, quartum omnia locorum spatia comprehendit. & primum quidem genus constituit generatio simplex, & interitus, est enim generatio ex eo quod non est, in id quod est, mutatio, interitus autem ex eo, quod est, ad id, quod non est, secundum accretio, & diminutio, tertium alteratio, candor item, & tepor, & quæcunque mutationes ex aliis qualitatibus fiunt, quartum ea, quam Græci φορὰν uocant, nos lationem, loci inquam mutationẽ appellamus. si igitur ortus a substantia procedens id, quod nõ est, efficit ut sit, interitus uero cõtra, id quod est, nullum faciat, & mutatio in substantia fit, si febris subiectum corpus interimet, non erit accidens, sed substantiæ mutatio, quam interitum uocant, quoniam ortus, & interitus immutationes non sunt, etsi absque immutatione fieri non queant. cum igitur calor, et frigus ex tam temperata immutatione fiant, ut concinnitatem animalis nõ corrumpant, ea qualitas accidẽs erit, quæ sine interitu eius rei, cui inhęret, abesse poterit, cũ uero ex uehementiori ita, ut conformationis, ac moderationis temperationẽ immutent, mutatio nõ dicenda erit alteratio, nec temeraria, & fortuita, sed substantiæ ipsius commutatio. omnis igitur febris nõ corrumpit, sed intemperata, quæ accidens non est illa quidẽ, sed mutatio eius, quod nihil est, in id quod sit. Et præterea quiddã, quod dubium controuersumque est, ac ple-

num dissensionis inter multos. aiunt.n.caluitium, id, quod ei subiectum est, crines dico, corrumpere. qua in re explicanda sciendum tantummodo est, caluitio non capillos subijci, sed caput, cui ab eo interitus non affertur. { A coruo, & æthiope. } hęc nō nisi magna de causa dicta sunt. quoniam multa nigra possunt dealbari. sed quod ipse dixit auelli non posse, cogitatione separari poterit. uerum maxime propriæ differentiæ ne cogitatione quidem amouentur, cum hominem, remoto rationis participe intelligere non possimus. homo.n.nō esset, ac neq; etiā angelus esset, si immortale ab eo auferretur, angelus enim esse desineret.

HAC *quoque definitione illud explicant. Accidens est, quod in eadem re & esse, & non esse potest. tū, quod nec genus est, nec differentia, nec species, nec propriū & semper in re subiecta annititur. Explicatis his, de quibus disserere mihi propositum erat, quid uidelicet genus esset. quid differentia, quid species, propriumq; & accidens: quid commune, quidq; proprium habeant inter se deinceps persequar.*

Tradit accidentis descriptionem longe diligentius, quam prius. multo enim melius hæc uerba, in eadem re & esse, & nō esse, accidentibus, quę separari nō possunt, conueniunt, quā adesse, et abesse. { Tū, qd' nec genus est. } Hæc accidentis descriptio unicuiq; reliquarū quatuor uocum per aliarum amotionem attribui etiā poterat. est enim accidens, inquit, quod neque genus

est, neque species, neque differentia, neque propriũ, semperq́ subiecta re inhæret. idem porrò de cæteris diceret quispiam, ac primum de genere. Genus est, quod nec differentia est, nec proprium, nec accidens, ac semper in subiecta re consistit. & de omnibus eodem modo, quas ita non definiuit, quoniam uoces, quæ deinceps sequebantur, nondum cognitæ nobis erant, nunc uero omnibus declaratis hanc merito accidẽti tribuit definitionem. Præterea cum aliarum uocum ademptio non solum accidens inferat, sed etiam hippocentaurum, & chimæram res, quæ nunquam esse potuerunt, addidit, & semper in subiecta re inhæret, quibus uerbis accidens ab ĳs, quæ nunquam omnino fuerũt, quæ non constant, sed sola uix cogitatione comprehenduntur, separauit. sed quoniam quid accidens esset nõdum explanauerat, descriptionem a negatione sumpsit hoc modo, Accidens est, quod nec genus est, nec differentia, nec species, nec proprium; explicat postea quid sit, & ait, & semper in re subiecta inhæret.

DE COMMVNITATIBVS & differentĳs quinque uocum.

OMMVNE *quidem omnium est, quemadmodum iam dixi, ut de multis dicantur, sed ità, ut genus ac differentia de formis & indiuiduis, quæ eis subiecta sunt: enuncientur, species uero de suis indiuidis, proprium de specie, cu-*

ius proprium sit, cum etiam de indiuiduis, quæ speciei sint tributa: accidens & de formis, & de indiuiduis: animal enim de equo, & boue, quæ species sunt, & de hoc equo, & de hoc boue, quæ sunt indiuidua, dicitur. expers uero rationis & de equo, & boue, & de singulis dicitur: sed species, ut homo, de singulis tantum hominibus. proprium autem de specie, cuius est propriũ, nec non de indiuiduis sub eadem specie constitutis, uelut habilitas ridendi & de homine, & de singulis hominibus enũciantur: nigror uero de specie coruorum, & de coruis singulis dicitur, propterea quod accidens est, quod auelli non potest: moueri quoque quod separabile accidens est, de homine, deq; equo dicitur, ac de indiuiduis quidem primo tum etiam de his, à quibus indiuidua continentur.

In omnibus rebus tria considerantur, substantia, cõuenientia, & discrimen. Substantiam nunc uoco, non illam quidem, quæ accidentibus contraria est, sed uniuscuiusque rei naturam, ex quo conficitur; ut res omnes esse dicantur. habent præterea conuenientiam, quoniam cum unum omnium sit principium, cuncta cõmunitatem quandam inter se habeant necesse est. insuper quoniam ea, quæ sunt, multa reperiuntur esse, discrimen quoddam habere cogũtur, ut multa sint. nam, ubi multitudo, ibi & discrimen est. In propositis igitur quinq; uocibus uim, et naturam, cõmunitatemq;, ac differentiam quæramus oportet uerum de substantia supra dixit: uocum enim uim & naturam nobis aperuit: nunc de communitatibus & differentijs dis-

rentius differt ita, ut in quibus differant, & conueniant, perquisitius conscribat. Adolescentes uero, qua maiore ad uirtutem indole, quam cæteri sunt, quiq; excellenti ingenio doctrinæ sese dediderunt, possunt hęc omnia ex prædictis edoceri: sed quoniam liber hic ad imitationem alicuius ex ueteribus scriptus est, aut certe excerptus, ut ex plurimis, ijsq; antiquis præceptis, quæ in eo traduntur, cognosci potest, ipsemet Philosophus ea, quæ sequuntur, ex ijs quæ ante dicta sunt, elegit. prius autem quæ omnium communia sint, & refert, ut unanquanque uocem cæteris quatuor comparet tum in quibus communicent, in quibusq; discordent, ostendit. Sciendum autem est, si ex differentijs quoquomodo subiectis discere uoluerimus, quot cõplexionum inter se discrimina conficiantur, hac ratione, uia utendum nobis esse. Numerus uno minor sumendus est, deinde cum eo multiplicandus, qui principio fuerat cõstitutus. tum numerus ille, qui factus sit, bifariam diuidendus erit, dicendumq; tot oriri complexiones, ut hac exempli appositione clarum fiet. Voces, quæ in præsentia inter se comparantur, quinque sunt, accipito numerum uno minorem, quatuor scilicet, componitoq;, quater quinque, & uiginti fient: dimidia horum pars est decem, totidemq; inter se e quinque uocibus coniugationes fieri dices. accipimus autem numerum uno minorem, quoniam aliud alij, non idem eidem comparatur. multiplicamus postea numeros inter se, quandoquidem mutuam uocum comparationem, deinde differentiam inuestigamus. confecti demum numeri dimidium capimus, quoniam ex mul

tiplicato bis eadem mutuo comparari sequeretur, una quæque earum quinque cæteris quatuor comparata multiplicatur, exempli causa genus reliquis quatuor, species generi, & reliquis tribus, & bis cuiusque uocis eueniet comparatio, & differentia, quo numero confecto dimidium sumimus. { Ac de indiuiduis quidem primo, tum etiam de his, a quibus indiuidua continentur. } Præceptum maxima refertum utilitate in ĳs Porphyrius tradit. dicit enim genera, & differentias de formis, deq; indiuiduis dici. animal quidem et homo dicitur, & Socrates. sed ita, ut primum de formis, secũdo autem loco propter formas de indiuiduis: propterea quod si homo animal est, Socrates itidem animal, cumq; homo rationis particeps sit, Socrates quoque rationem habebit. Propria & accidentia de formis & indiuiduis dicũtur, dicitur enim risui aptus hõ, & Socrates, & albus homo, & Socrates. Sed primum de indiuiduis, secundo de formis, non enim propterea quod uniuersalis homo ad ridendum aptus dicitur, uel albus, omnes singillatĩ risui aptos, albos ve dicemus. uniuersus enim homo corporis expers est, neque facultatis ridendi particeps est, uerum ex eo, quod singuli homines ad risum apti uel albi sint. Vniuersa autem de ĳs, quę in multis, aut post multa sunt, dicuntur.

DE GENERIS, ET DIFFErentiæ communitate.

ENERI cum differentia communis est formarum comprehensio. Differentia enim etsi non omnes, quas genus, formas tamen continet. nã rationis particeps quãquam non compleictitur ea, quæ ratione uacant ut animal, hominẽ tamen & angelum, qui species, sunt continet.

Comparatis inter se quinque uocibus, communitatibusq́, ac differentijs illarum explicatis, unamquanq́ separatim assumere uult, & cum reliquis quatuor conferre, atque indicare quanam ratione una uox cum multis conueniat, uel differat. {Formarum comprehẽsio} hinc collationem exorditur ac primum confert genus cum differentia, & quid hæc commune habeant, quidq́ differens diligenter declarat.

QVAECVNQVAE de genere, quia genus sit, dicuntur, ea quoque de ijs formis, quæ illi subijciuntur, dicentur. quæque de differentia, quia differentia sit, omnia etiam de illa specie, quam efficit differentia, dicuntur, quoniam enim animal genus est, substantia, quodque animatum est, & sensus particeps de eo, quasi genere dicentur, quæ, etiã de formis, quæ animali subiectæ sunt, ad induidua usque enunciabun

tur. ac quia particeps rationis differentia est, de eo, ut differentia, ratione utens efferetur, idque quod ratione utitur non solum de eo, quòd particeps rationis est, sed de formis etiam, quæ à ratione participe continentur.

Quæ dicuntur de animali, ea etiam de formis animalis, atque indiuiduis enunciantur. eodem quoque modo fit in differentia. An propterea quod genus de animali dicitur (dicimus enim animal genus esse.) de formis etiam, & indiuiduis dicetur? id si ita est, necessitas cogit, hominem, & Socratem genus dicere, quod falsum est, cumque genus duarum syllabarum uox sit, ita & hominem dicere necesse erit. Dicemus igitur Porphyrium ea de causa generatim, quia genus sit, adiecisse, hoc est, quia res sit, non autem quia relationem habeat, genus enim duabusque è syllabis cõstans, & huius generis per multa animalis affectionem declarant. quæcunque igitur de animali, quia animal sit, (hoc enim ipsum ut genus dici patet) eadem semper de formis, indiuiduisque dicũtur. genus quidem de animali, non quia animal sit, sed quia relationem declaret, enunciatur. Animal non modo hominis, equi & reliquorum genus appellatur, uerum & color genus candoris est, & nigroris, necnon omnium reliquorũ. quod in alijs quoque summis generibus haud secus inuenietur. quo fit, ut genus de animali, non ut animali, sed quod affectionem quandam eorum, quæ sub ipso sunt, accipiat, dicatur. quod in causa est, ut de formis, deque indiuiduis non dicatur, habere quoque eandem

de differentia ratione debemus, quæcunque enim de differentia tanquam differentia, & non relationem indicantia, omnia etiam de formis omnibus, quæ differentiæ subiectæ sunt, deque indiuiduis dicuntur.

ILLVD *præterea commune illorum est, quod genere, differentiisque sublatis, ea, quæ illis subiecta sunt, nusquam manent, ut.n. si animal tolleretur, nec equus, nec homo superesset, ita si nihil rationis particeps sit, animal ratione utens constare non poterit.*

Duæ regulæ eorum sunt, quæ priora censentur, tollere, et non tolli, inferreque, et non inferri, quas nunc generi, differentiæque communes ascribit.

DE GENERIS, ET DIFferentiæ Discrimine.

ROPRIVM *generis est, de pluribus dici, quam differentia, species, proprium, accidens dicantur. non animal de homine, equo, aue & angue dicitur, quadrupes uero de iis tantum, quæ quatuor habent pedes, homoque de solis indiuiduis. quod ad hinniendum aptum est, de solo equo, & singulis, eodemque modo accidens de paucioribus enunciatur.*

Cum exposuerit, quam similitudinem inter se habeant, genus & differentia, ad declarandum nunc co-

rum discrimen aggreditur, hic dupliciter, & bipartito sumere differentias oportet, (nam bifariam capi, ac considerari differentias diximus) uel ut efficiunt, & absoluunt speciem, uel ut genus in partes secant.

EAS *sumere differentias oportet, quibus genus diducitur in partes, nō quæ generis naturam perficiunt, sed quæ dispertiunt.*

Sumendæ, inquit, sunt differentiæ, quibus genera in partes diuiduntur, nō quæ generis uim, naturamq; complent, quandoquidem illæ generum, non quia genera sint, sed quatenus species, erunt differentiæ. oportet inquam differentias, quæ diuidunt accipere, quæ generis sunt, animal enim magis, quam hæ patet, cum tamen minus serpat, quam differentiæ, quę perficiunt. nam quod supra dixit, accidens de paucioribus dici, absurdum uidetur, cum præsertim accidens de pluribus, quam genus dici uideatur, id enim, quod nigrum est, (ut hoc exemplo utar) non tantum animantibus, uerum etiam inanimatis conuenit, quam igitur ratione de paucioribus? hunc nodum ita dissoluemus. Siquid sit sub eodem genere constitutum, ut accidens in animalibus, angustius serpet, quam animal. id nanq;, quod nigrum est, omnibus animalibus non est attributum. & quod in plantis est, planta minus est.

GENVS *item ui sua differentiam continet, quoniā animaliū aliud rationis particeps, expers aliud, differentiæ autem non continent genera. deinde genera*

propria, ac communia sunt, hæc tamen dixisse sufficiat.

Alia his esse propria ac communia dicit, tamen ait hæc esse satis multa. communis enim iis est substantiæ impartitio, quoniam ut genus conficit substantiam, ita etiam differentia. commune præterea habent, ut eadem ratione, & definitione dicantur, nam ut genus de iis, quæ sub se sunt, una ratione, ita etiam differētia dicitur. eorum item proprium, est, ut genus, uelut animal cum alio genere ad aliquid efficiendum, non coniungatur, differentiæ contra, ut connectantur, & aliquid efficiant. nam rationis particeps cum mortali, & mentis ac scientiæ capaci si coniugatur, hominem efficiet.

DE GENERIS, ET SPEciei communitate.

ENVS, & species commune habent, ut de multis dicantur, ut iam diximus. Speciem sumi uolo, quæ solum species est, non etiā genus, ut species & genus idem existat. horum quoque commune est, quod priora sunt iis, de quibus dicuntur, & quod utrunque est quiddam totum.

cum genus cũ differentia cõpararit, dixeritq; quid commune habeant, quid proprium, ipsum genus hoc loco cum specie confert. quidq; cum specie commune habeat, palam facit. { quæ solum species est } hæc uerba maxima ratione adductus Philosophus adiunxit. ne infimam, quæ de multis non dicitur, aut eam, quæ tum genus, tum species est, acciperemus. genus præterea inueniemus, quod etsi medium sit, ut species tamen, non ut genus sumatur, ut generis, & speciei, & non utrorumq; generum fiat comparatio. eam deinde communitatem ut de multis dicantur, ob eam causam præposuit, ut hæc illis, de quibus dicuntur, priora esse significaret.

DE GENERIS ET speciei differentia.

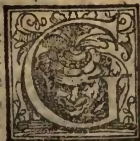
OC quidem differunt inter se, quod species à genere cõprehenduntur, ipsæ uero species genera non cõplectuntur. siquidē genus de pluribus quā species dicitur, genera quoq; præponenda sunt, quæ differentiis formarum procreatricibus informata species perficiunt. quo fit, ut genera naturæ ordine priora sint, auferántque, neq; auferátur. nā si genus sit, species etiā omnino erit, at si genus nō sit, species nusquā omnino manebit. Genera

præterea una ratione de formis, quæ sunt eis subiectæ, dicuntur, at formæ de generibus non dicuntur. Cæterum genera formas superant ipsarũ formarũ complexione: formæ uero genera, quod proprias differentias complectuntur. Species item nunquam genus summum, & genus nunquam infima species fiet.

Declarare aggreditur, quid differant inter se. ac prima quidẽ differentia clara est, & perspicua. dicit enim necesse esse, ut genera præponantur. nam animal, ut dictũ est, tanquã materia prius ponitur, deinde id, quod rationis particeps est, & mortale assumit, atq; hominẽ facit. animal quidẽ genus est, & homo species. {Quo fit, ut genera naturæ ordine priora sint, auferantque, neq; auferantur.} duas regulas tradit, ex quibus discerni possunt ea, quæ ordine naturæ sunt priora. una hæc est. Id quo sublato aliud tollitur, nec tamen uicissim, prius est. ut animal si tollatur, homo simul tollitur, at si homo adimatur, animal simul non adimetur. igitur ordine naturæ genus est prius forma. Altera est Id quod infertur est inferente, ordine naturæ certe prius, ut cum homo sit, animal semper erit, sed si animal sit, non necesse est hominem inferre. ergo harũ ambarũ regularũ necessitate genus prius esse naturæ ordine quã species cogitur. si genus sit, speciem nõ infert, at si species statuatur, una genus inferet. {Formæ uero genera.} Genera a formis superantur, quod formæ re

ipſa continent differentias, quæ uim habent formarum abſoluendarum.

QVID COMMVNE SIT generi cum proprio.

ENVS, & proprium commune habent, ſpecies ut ſequantur. nam ut ſiquid ſit homo, idem animal ſit, ita ſi quid ſit homo, ſtatim ad riſum eſt natum. Genus etiam æque de formis dicitur, ac proprium de indiuiduis ſuis. homo enim, & bos æque animantes ſunt, et Anytus, et Melitus æque apti ad ridendum. Illud etiam commune eſt, ut genus una ratione de ſuis formis, & proprium de iis, quorum proprium ſit, dicatur.

Genus cum ſpecie comparauit, id ipſum nunc cum proprio confert. aliquid porrò ſequi dicitur, cum maius neceſſario ſequitur id, quod minus eſt, ut animal hominem; nam ſi homo eſt, animal quoque eſt, uel cum æquale aliud æquale conſequitur, ut hominem ridendi facultas. Si homo ſit, ridendi etiam facultas erit. { Illud etiam commune eſt } Id cauſæ fuit, ut proprium in iis, quæ ſubſtantiam participant, in iis, quæ ſubſtantiæ aduentitia ſunt, medium habere locum dixerimus. propter tamen

hanc cognationem ad ea quæ substantiæ sunt, propius accedit.

DE GENERIS ET proprii differentia.

NTER genus, & proprium interest, quod genus prius est, posterius proprium. primum enim animal sit, differentiis deinde, & propriis diuidatur oportet. Item genus de multis formis, propriũ de una sola, cuius proprium est, dicitur. Proprium præterea cum de eo, cuius proprium est dicitur, reciprocatur: genus uero de nullo uicissim dicitur. neque enim si quid sit animal, id continuo sit homo, neq; si quid animal sit, continuo ad ridendum aptum sit. atqui si aliquid sit homo, mox ad risum aptum sit; idq; uicissim retro cõmeat. proprium etiam toti speciei, soliq; ac semper, cuius est propriũ, inest, at genus etsi toti, & semper, cuius genus sit, ei tamen soli non inerit. si præterea propria tollantur, non unà auferent genera, at generibus sublatis formæ, quarum sunt propria unà tolluntur. ita fit, ut si species, quarum sunt propria, euertantur, ipsa quoq; propria simul corruant.

In quibus conueniant cum referauerit, in qui-

bus discordent deinceps declarabit. prius dicitur nõ tempore, sed natura. si propria tollantur, genera non tollentur: at si genera deleantur, species ad nihilum omnes recident, quibus sublatis propria nusquam manent. generibus itaque sublatis propria tolluntur, id quod fit, quoniam species, quarum propria sunt, simul cum generibus adimuntur. homine enim sublato ridendi habilitas unà perit, hocque iure factum uidetur. nam si ablatis formis propria auferũtur, & generibus sublatis tolluntur & species si genera adimantur, propria itidem euertentur, & ad mortem impellentur.

DE GENERIS ET accidentis conuenientia.

OC maxime inter genus, et accidens, ut supra diximus, cõuenit, ut de multis dicãtur. idq; siue in iis accidentibus fit, quæ separari possunt, siue quæ nõ possunt. etenim moueri de multis dicitur, et id quod nigrũ est, de coruis, Aethiopibúsq;, & aliis nonnullis, quæ inanimata sunt.

Generi cum accidente unicam tantũ cõmunitatem attribuit, ut scilicet de multis dicantur. genus uero ab accidente plurimum differt, atque eorum

quæ maxime disiuncta sunt, uelut genus, et accidẽs, difficile est ostendere communitatem, utpote quæ nulla ferè sit, at differentiam, certe facile, quandoquidem quæ plurimum distant, in multis sunt dissimilia. ita arduum est opus discrimen eorũ afferre, quæ proxima sunt, & quasi coniuncta, contra uero cognatio nobis in prõptu est. ut siquis lupi, canis, equi, palumbique, ac columbæ communitatem dicere uoluerit, facile expediet, si uero quid differant explicare tentarit, difficiliter faciet. nullo item negotio dicet, quid homo a formica differat: at in quibus conueniant, ægre, & difficulter. atque ut summatim dicam, quæcuuque multum inter se absunt, parum ad modum commutatis habent, ac differentiæ plurimum. contra quæcunque parum, distant, proximaque sibi ipsa sunt, paruum habent discrimen, magnamque conuenientiam.

DE GENERIS ET accidentis differentia.

IFFERT ab accidẽte genus; quod genus prius formis sit accidentia uero formis posteriora. nam etsi accidens id, quod auelli non potest, statuitur, id tamẽ cui inhæret, accidente prius est. quæ præterea genus participiant,

æquam illius partem sumunt, quæ accidens, non item. Accidentium enim communio contentionem, & remissionem capit. at generum communio id nequaquã fert: deinde accidentia in indiuiduis primo insidẽt, genera, & species priora sunt indiuiduis substantiis ordine naturæ. Item genera de iis, quæ eis subiecta sunt, dicuntur in quæstione, qua natura, accidentia autẽ, qua qualitas, aut cuiusuis rei modus inuestigatur. qualis enim Aethiops sit interrogati, nigrum esse respondebimus, aut quomodo Socrates sit affectus, ægrotare eum, aut bene ualere dicemus.

Genus quidem, & accidens inter se distant plurimum, & parua nimirum alteri cum altero similitudo intercedit, discrimen uel maximum. quod efficit, ut Porphyrius unam tantum illorum communitatem, uarietatesq; complures exponat. {Contentionem & remisionem capit}homo. n. equusque, aliæ præterea species uno, & eodem modo animalis sunt participes, æque enim animantes sunt. at corpora non pari ratione cãdorem, uel nigrorem participant. quicquam enim magis, aut minus album dicitur.

IAM quid genus à reliquis quatuor differat, exposuimus. cæteræ autem omnes poterunt etiã à quatuor differre, quare cum quinque sint, & unaquæque à cæteris quatuor differat, efficitur, ut quater quinque ducta, uiginti differentias omnes conficiant. sed

alia nunc ineũda est ratio, quoniam semper deinceps enumerantur, & ex duobus una differentia relinquitur, quod ea iam sumpta sit, ex tribus duæ, ex quatuor tres, ex quinque quatuor differentiæ colliguntur. nam ex quatuor, tribus, duabus, una, decẽ fiunt. genus enim quid à differentia, specie, proprio, atque accidenti differat, iam dictum est, ex hoc itaque quatuor differentiæ nascuntur. Quid autem differentia à genere distaret, tunc explicauimus, cum quid genus ab ea distaret, exprimeremus; quomodo nunc à specie, proprio, atque accidente discrepet, dicendum restat, ex quo differentiæ tres oriuntur: quid præterea species à differentia differat, exposui, cum quid differentia à specie interesset, exponerem. qui d item species à genere differret, dixi, cum quid genus à specie differret, dicerem, Reliquum est, ut aperiamus, quid inter speciem, proprium, & accidens intersit, ex quo duæ nascuntur. deinde quid proprium ab accidente differat, nobis explicandum sumemus, quo enim pacto à specie, differentia, et genere distaret, supra dixi, cum mutuum illorum discrimen explanarem cũ igitur quatuor generis, differẽtiæ tria, speciei duo discrimina, atq; unũ proprij ab accidente in unũ cõferãtur, ex omnibus decẽ fient. quorũ quidẽ quatuor, quibus genus ab alijs distinguebatur, iam demonstrauimus.

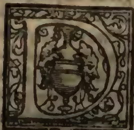
Hoc loco Porphyrius demonstrare uult, quot relationes fiant ex mutua uocum comparatione. rela

tiones inquit fiunt, nõ ut siquis uiginti accipiat, propterea quod unaquęque uox bis reliquis comparetur, sed uiam quandam & rationem docet, de qua fecit supra mentionem, qua quidem uia, quot comparationes ex multa uocum propositarum collatione nascantur, reperiemus ait enim, id quod nos quoque paulo ante dicebamus, debere nos propositum uocum numerũ per alium uno minorem multiplicare, numeriq; effecti dimidiam partem sumere, quòd tot relationes oriantur. si uerbi causa quinque per numerum uno minorem, quatuor uidelicet, multiplicemus, uiginti reddentur. id si in bina media diuidas, eorum alterum erit decem, & tot erunt huiuscemodi quinque uocum inter sese relationes. quid uero causæ sit, cur hoc modo faciamus, in promptu est ratio. una enim quæque uox reliquis comparetur est omnino necesse. ac propterea quinquies quater dicimus, & uiginti omnes relationes fiunt, sed quoniam comparationes bis fiunt, dimidium tantummodo sumimus, quandoquidem si genus cæteris comparatur, cæteras quoque cum differentia conferri perspicuum est, sique differentiam reliquis, genus ad differentiam bis accipitur. de reliquis eadem est habenda ratio, Alter modus tradi solet, ex quo, quot relationes ex mutua comparatione terminorum propositorum oriantur, cognoscimus. Si aliqui termini sint, alijque ad illos addantur, ex unoquoque terminorũ totidem fient relationes,

uerbi gratia quinque ſint propoſiti termini, primi non erit relatio, ſi alter apponatur, una oritur quandoquidem terminus propoſitus unus erat. ſi alius adiungatur, duæ quot ſcilicet propoſiti termini fuerant. omnes igitur relationes tres fiunt. Si alius terminus ijs accedat, relationes tres emanant, omnesque ſex omnino redduntur. addito præterea illis termino quatuor relationes naſcuntur. quare quinque terminorum relatione decem fiunt. id quoque probatur hoc modo. Vnaquæque ex quinque uocibus cæteris quatuor comparanda. eſt genus itaque cæteris comparatum quatuor relationes efficiet. Differentia uero generi comparabatur, cum ei compararetur genus, quod idem eſt, atque ſi generi compararetur differentia: at cęteris tribus comparata treis relationes faciet. fiunt itaque ſeptem. ſpecies præterea generi differentiæque comparata eſt, quando ei genus, differentiaq; comparabantur, reliquis itaque duabus comparata duas relationes creat, ex quo nouem redduntur. proprium deinde generi, differentiæque, ac ſpeciei comparatum fuit, quando ea ipſi comparabatur, accidentique comparatum facit unã relationẽ, quo fit, ut decẽ omnino fiant. Accidẽs nihil habet, qui cũ conferatur, ſed ipſum cæteris cõparatum fuit, cum omnes cũ eo conferrentur, omnes ergo relationes quatuor, treis, duas unam oriri iam cõſtat. generis quatuor, differẽtiæ tres, ſpeciei duas, unam proprij, quę oẽs decem ſunt. propriũ amplius

generi comparatum non fuit, quandoquidem id factum est, cum genus, cum eo coniungeretur. Superest ut ante oculos ponamus, quomodo a specie differat. eadem enim relatio est generis ad differentiã, quæ differentiæ ad genus. at genus non amplius differentiæ comparatur, sed cæteræ tantum uoces, quę eam sequuntur.

DE SPECIEI, ET DIFFERENTIÆ communitate, & discrimine.

IFFERENTIAE cũ specie commune est, ut æqua utriusq; communio. nam singuli homines æque participes sunt hominis, & eius, quod rationis particeps est. Illud etiam commune est, ut nunquam seiungãtur ab iis, quæ ipsarum partem capiunt. nam Socrates & semper homo est, & ratione præditus differentiæ proprium est; ut in quæstione, qua qualis res sit quæritur, dicatur; speciei uero, qua quid sit. nam etsi homo aliqua affectus qualitate sumatur, non absolute qualis erit, sed quia differentiæ generi coniunctæ eum talem reddiderint. in multis item formis differentia sæpe spectatur, uelut quadrupes in uarijs animãtibus, quæ specie differant; at species in solis indiuiduis, quæ ei subiecta sunt, reperitur. Differentiã item prior est ea specie,

quam ipsa creat.nã si id,quod rationis particeps est, tollatur,homo statim tolletur homine uero sublato id, quod rationis est particeps non adimetur, cum angelus constet.

Ad communia,propriaq; differentiæ,ac speciei; reliquarumq; uocum declaranda aggreditur, atque ita paruum hoc suum opusculum ad finem perducet. Differentiæ quidem, & speciei communitates duas,discrimina plura nos docet. primo itaque differentiæ proprium est, dici in quæstione qua quale quicque sit,speciei uero in ea,qua quid quicque sit; quæritur,ipse quoque clarum facit id, quod nos in dubitationem adducere posse uidebatur. nam cum posset quærere quispiam,quam ob causam speciem in quæstione qua rei natura, & differentiam,in qua rei qualitas indagatur, dici asseruerit, cum præsertim hõ quadam etiã qualitate sit affectus,(nã si rogamur quid Socrates sit, animal esse respondemus, si quale animal,hominem dicimus,ita ut species quoque in ea quæstione dicatur, qua rei qualitas quæritur.)ait{Non absolute qualis erit, sed quia differentiæ generi coniunctæ eum ta'em reddiderint.}species enim a generibus sortiuntur, ut in quæstione quauis & natura indagatur dicantur, & a differentijs,ut in ea,qua quæritur qualitas.etenim si quis nos roget, quale animal sit,rationis particeps, mortaleque respondemus,quibus quidem fit rebus,ut diffe

rentiæ suapte natura in quæstione ea dicantur, qua inuestigatur qualitas, species id a differentijs acquirant.

PRAETEREA differentia cum alia differẽtia coniungitur. nam quod est rationis particeps, quodqué mortale ad hominem efficiendum in unũ conferuntur. Species uero cum specie non connectitur, ut alia inde species fiat. aliquis enim equus cum asina cõiungitur, ut mula inde nascatur, at si omnino equus asinæ copuletur, ex illa contrectatione nunquam mula gignetur.

Aliud differentiæ, & speciei discrimen ostendit. differentia, inquit, cum alia differentia coniungitur, ut aliquid aliud efficiatur. siquidem quod rationis est particeps quodque mortale in naturam hominis cõcluduntur. Sed uniuersus homo, atq; uniuersus equus nihil efficiunt, cum tamen uniuersum id, quod rationis particeps est, quodq; mortale hominem faciant. nam etsi mulus ex equi & asinæ contrectatione nascatur, non tamen ex omnino equo & asina, sed ex singulis, aut quibusdam. nam equus asinam si contrectet, mulum gignet, ijsque equus aliquis erit, & asina item aliqua, non uniuersa aut equi, aut asinæ species. Differentiæ quoque, quæ ad cuiusquam speciei ortum conueniunt, quicquam inter se patiuntur, quandoquidem singulæ naturam seruant suam, ne-

sui in homine procreando, specie inquam efficienda, id quod mortale est, quodque rationis, ac mentis est particeps, concurrunt, et nihil horum quicquam patitur. at equus & asina congredientes, mulumq; generantes, suam in mulo naturam synceram non seruant. id quod fit, quoniam non species sunt, sed indiuidua. nam cum utriusque natura corrupta sit, aliquid ab utrisque diuersum effectum est. quocirca species cum specie non copulatur.

DE COMMVNITATE, & discrimine proprij & differentiæ.

IFFERENTIA, & proprium commune habent, ut ea, à quibus assumuntur, æquam illorum partem capiant. rationis enim participes æquè rationis compotes sunt, ac ijs, qui ad risum nati sunt, æque nati sunt omnes. Hoc etiam commune est, ut semper, et omnibus conueniant. nam etsi bipes uno sit claudus pede, semper tamen id habebit, ad quod natum est. idqúe quod ad ridendum natum est, quamuis non rideat semper, tamen propterea quod ad id natum est, semper intelligitur. Proprium autem differentiæ est ut de multis formis sæpe dicatur, ut rationis particeps in homine, & angelo, & proprium de una sola, cuius proprium

sit. præterea differentia ex ijs consequitur, quorum differentia est, ita tamen ut non reciprocetur. at proprium uicißim retro commeat, ex eo, quod ipsum, & ea, quorum proprium est, retro dicantur.

Differentię & proprij duas conuenientias tradit. altera est, ut ea, a quibus assumuntur, æquam illorũ, proprij inquam & differentiæ partem capiant. altera est, ut ijs quibus ipsorum conuenit communicatio, semper adsint. Socrates non magis rationis particeps est, quam Plato, neque magis ad risum aptus. at siquid alio magis, minusue rationis compos esse dixerimus, illud tunc ex eo quod rationis sit particeps, magis etiam particeps indicabimus: hoc enim in loco quærimus non naturam rationis participẽ, sed habitum, aut artis perceptionem alicuius, aut scientiam. qui sanè habitus, animi affectio, atque habilitas dici potest. semper enim homo rationis particeps est, semperque aptus ad risum, non quod semper rideat, sed quod ad ridendum natus sit. Geminas præterea dissimilitudines declarat. Differentia enim multas species complectitur, proprium autem in una tantum cernitur. differẽtia item quanquam ex ijs consequens est quorum est differentia, eis tamen ex altera parte non respondet. nam si quid homo sit, id rationis particeps sit, at si quid rationis compos sit, non semper homo existat. proprium autẽ, & sequitur, & reciprocatur nam si homo est, ridendi ha-

di habilitas est, si ridendi habilitas est, homo itidem est.

DE COMMVNITATE, ET DIscrimine differentiæ, & accidentis,

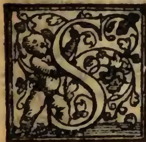

T Differentiæ, & accidenti conuenit, ut in multis dicantur. cum accidentibus quoque, quæ separari non queunt, differentiæ cōmune est, quod semper, & omnibus adsint. nam bipes semper & homini, et coruis adest, nigror item omnibus coruis. differunt uero quòd differentia ita formas continet, ut à formis non contineatur. id.n. quod rationis particeps est, & angelum, & hominem comprehendit. accidentia uero quia in multis sint, quodammodo complectuntur, ac quia ea, quibus inhærent, non unum aliquod accidens, sed multa recipiant, quodammodo continentur. Differentia neque intenditur, neque remittitur. accidentia intentionem, & remißionem capiunt. præterea differētiæ contrariæ misceri inter se non poßunt, accidentia contraria miscentur quandoque, ac coniunguntur. Differentiæ igitur cum alijs uocibus communitates, & proprietates hæ sint. species enim quid à genere, & differentia differret, explicauimus, cum quid genus, ac differentia à cæteris discreparent, doceremus. superest

quid à proprio & ab accidenti differat, nobis dicendum.

Duæ sunt differentiæ atque accidentis communitates, una ut de multis dicantur, altera ut formis semper adsint. sed prima & separabilibus accidentibus, & ijs etiam, que separari non possunt, conuenit. secunda uero ijs tantum, quæ nequeunt amoueri, homo enim non semper sedet, at coruus semper niger est. Sunt autem tria discrimina, siquidem differentias species continet, quandoquidem rationis particeps plura, quam homo complectitur, accidentia et continent, & continẽtur. nam quia nigror non Aethiopi modo, uerum etiam coruo, cæterisq; conuenit, continet, quia uero Aethiops alia accidentia potest recipere, continetur. {Quodammodo} id adiectum est, quoniam nec proprie continet, nec continetur. etenim Socrates non est magis rationis particeps alio homine, nisi id ex scientijs acquirat, quæ animi habitus, ac proprietates sunt. sed nec etiã ex substantia, quę ratione constat, ut diximus. Accidens contẽtionem, & remissionem suscipit. siquidem Aetiops alio Aethiope & coruus coruo nigrior inuenitur. Contrariæ differentiæ misceri, iungiq; inter se non possunt, quoniam rationis compos, & expers non coniunguntur. id uero, quod album est, quodq; nigrum mista fuscum faciunt. ita fit, ut contraria accidentia misceri inter se, coniungiq; possint.

DE COMMVNITATE & discrimine speciei, & proprij.

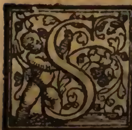

PECIEI cum proprio cōmune est, quod uicißim retro commeant. nam si quid homo sit, ridendi etiam habeat facultatem, ridendi facultatem si quid habeat, homo sit. Sæpe enim dictum est, quod aptum est ad risum, intelligendū esse ex eo quod ad risum natum sit. Hoc etiam commune est, ut iis æqualiter conueniant, à quibus assumuntur, nam species illis, quæ se participant, æque insunt, ac propria iis, quorum propria sunt.

Sermonem de differentia institutum cum perfecerit, ad declarandam speciem aggreditur, aitque dictum iam esse quid species a genere & differentia differat, quidq; cum illis commune habeat, cum illa speciei comparentur. quomodo ita species a proprio differat, & accidenti, quidq; commune habeat, dicetur species quidem, & proprium in duobus conueniunt, tum ut reciprocentur, ut si homo est, ridendi facultas est, si ridendi facultas est, homo est. ridendi facultatem dicit, non quod rideat, sed quod suapte natura est comparatum, ut rideat, tum ut æque insint formis,

quæ sunt ipsorum participes. omnes enim quantum ad substantiæ rationem spectat; rationis participes sunt, ac ridendi habilitas est omnibus æqualiter impartita. differentiæ multæ sunt, nam species aliorum genus esse potest. ut animal animati species cum sit, hominis, & equi genus est.

DE DIFFERENTIA speciei, & proprij.

PECIES à proprio differt, quòd species aliorum genus potest esse, proprium aliorum esse proprium nequit ac species prius, quam proprium cōstat proprium speciei accidit. necesse enim est hominem esse, ut sit aptus ad ridendum. Præterea species in re subiecta inest re ipsa; proprium uero nonnunquā potestate. homo enim semper re ipsa Socrates est, uerum non semper ridet, et si semper est aptus ad risum. Quorum item definitiones diuersæ sunt, ea inter se differūt. cumque speciei sit, sub genere constitui, deque multis, & iis numero differentibus dici in quæstione, qua rei natura quærendo inuestigatur, proprij est in una sola, totaque, ac semper reperiri.

Speciem hic intellectam uult eam, quæ media

est, non autem ultima proprium alterius esse proprium non potest, species prius, quam proprium cohæret; sit enim prius homo necesse est, ut postea sit aptus ad risum. at proprium posterius specie est. cumque species in subiecta re insit re ipsa semper, nam Socrates semper homo est, proprium interdum potentia. non enim semper homo ridet, semper tamen potest. {Quorum item definitiones diuersæ sunt, ea inter se differunt} hoc etiam cæteris quatuor conuenit. idem enim de genere, & reliquis dicere possumus, quorum si differunt definitiones, ipsa quoque inter se discrepabunt.

DE COMMVNITATE & differentia speciei, & accidentis.

ONVENIVNT inter se species, & accidens quod de multis dicuntur. raræ admodũ sunt horum communitates, quoniam accidens, & id cui accidit, inter se plurimum distant.

Vnam speciei, & accidẽtis communitatem, multaque discrimine tradit. quid uero causæ sit, cur unã tantum conuenientiam nobis explicauerit, nos paulo ante declarauimus; id quod ipse nunc ait; quæ scilicet plurimum distant, in paucis conueniunt, & dif

ferunt plurimum, contrà quæ uicina sunt, & proxima, parum differunt, in multisque conueniunt. utrisque itaque commune est, ut in multis dicantur. nam homo de Socrate & Alcibiade, nigrorq; de coruo, & Aethiope dicitur.

HAEC utrisque sunt propria, speciei, ut in quæstione, qua quid res sit, quæritur, de iis, quorum species est, dicatur, accidentis uero, in qua qualis sit, aut quomodo affecta sit, indagatur. item quod unaquæq; substantia unius speciei particeps est, accidentis autē quod multorum separabilium inquam, & quæ seiungi non possunt. species quoque ante, quam accidentia, licet ea secerni non queant, intelliguntur. res enim subiecta sit, ut ei quicquam accidat, necesse est, accidētia uero posterius fiunt, suapte natura substantiæ sunt inhærentia. speciei item communio æqualis est, accidentium, atque adeo eorum, quæ auelli non possunt, non ita. nam AEthiops magis aut minus alio AEthiope nigro colore infici potest. Restat nunc, ut de proprio, atque accidente uerba faciamus; quid enim proprium à specie, differentia, & genere differret, explicauimus.

Speciei proprium est, ut in quæstione qua uis, & natura quæritur, dicatur, accidentis uero in ea, qua quale quid sit, aut quomodo affectum sit. nam siquis nunc me roget, quo modo Aethiops affectus sit, ualere illum, aut ægrotare respondebo. species enim

etsi in qualitate indaganda dicatur, id tamen a differentijs, ut dictum est, nanciscitur, uniuscuiusq; item rei natura unius formæ, & multorum accidentium est particeps, uelut aduncitatis, nigroris & candoris. species etiam prior est, accidens posterius, quod prius esse hominem quam nigro colore imbui & infici oporteat ac speciei communio par est, & æqua, cum & Socrates, & Plato æque homines sint, non tamen æque albi, aut nigri: inuenietur enim Aethiope coloratior. nunc Philosophus ad proprij & accidentis proprietates, ac communitates declarandas aggreditur, & dicendi finem facit. proprium quidem quid a genere, differentia, & specie differret, diximus, cum illa ei comparentur. quid autem cum accidenti commune habeat, quidq; ab eo differat, in præsentia dicemus.

DE PROPRII ET accidentis communitate.

ONMVNE est proprio, atq; accidenti, quod separari non potest, ut ea, in quibus esse spectantur, sine ipsis non constent. ut enim sine ridēdi facultate hominem, ita sine nigrore AEthiopem non reperies. & quemadmodum, & semper, & in iis omnibus quorum proprium est, inest,

ita accidens, quod separari non potest.

Non sine ratione addidit quod separari non potest quoniam hæc distinctio facit, ut non intelligatur separabile, cui cum proprio nulla ferme communitas intercedit. igitur commune est illud proprio cum accidenti immobili, quod illa, in quibus cernūtur, constare sine ipsis non possunt. nam si id, quod ad risum aptum est, non sit, non erit homo, perinde, ac coruus non erit, si nigror non existat. Accidens uero discretum non semper inest speciei, quoniam homo non semper sedet, & fieri etiam potest ut homo absque illo constet, cum præsertim Socratem non sedentem animo concipere possimus, quatenus igitur proprium, & accidens immotum commune quid habent inter se, accidens mobile nihil habeat, at quatenus differunt, accidens quod seiungi potest, a proprio differat plurimum.

DE PROPRII ET ACcidentis differentia.

DIFFERVNT, quod proprium uni tantum speciei conuenit, ut homini ridendi facultas, accidens, quod amoueri non potest, ceu nigror, non solũ AEthiopi, sed & coruo, & carboni, & ebeno, atque alijs nonnullis rebus. Ita fit, ut proprium de sua specie uicißim dicatur, in quá omnibus æque insit; accidens autem inmobile non reciprocetur. Proprium item cõmunio æqua est, accidentiũ tum maior, tum minor. Sunt præterea multæ aliæ communitates, & proprietates earum uocum, de quibus supra disseruimus, sed hæc ad earũ discrimina cognoscenda, & communitates declarãdas sufficere iam debẽt.

Proprium ab accidenti, quod non separatur, differt, quod ipsum uni modo speciei, ut risus soli homini; & illud multis conueniat, ueluti nigror, qui non tantum Aethiopi inest, uerum etiam coruo, & alijs nonnullis. proprium etiam reciprocatur ita, ut eius communio par, æquaque sit. nam si homo est, ridendi quoque habilitas est, si est habilitas ridendi, homo itidem est. Socrates enim & Plato æque apti sunt ad risum. accidens quod separari

nequit, non reciprocatur, & ob eam causam ipsius communio tum maior, tum minor est. si enim coruus est, niger est, ac siquid nigrum sit, non tamen coruus erit. Aethiops quoque, ut supra dicebam, alio nigrior inuenitur. ridendi autem habilitas nulli magis, aut minus conuenit: Illud quoq; scire debemus, Porphyrium non dixisse eas substantias, in quibus proprium, & accidens cernuntur, sine proprio, & accidente constare non posse, quandoquidem substantia res est, quæ se pulcherrime sustentat, sed substantias sine proprio & accidenti non constare, non quia substantiæ sint, sed quia in proprijs, & accidentibus considerentur. nam musicus Socrates, quia Socrates est, sine eo, quod musicus sit, cōstabit, at quia musicus est, sine eo, quod musicus existat, nihil est, cur eum constare putem posse.

FINIS.

VENETIIS Ioan. Gryphius excudebat.
M D L V.